

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DİL BİLİMİ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AKADEMİK SÖZLÜK BİLİMİ AÇISINDAN İNGİLİZCE-TÜRKÇE İKİ DİLLİ
SÖZLÜKLER ÜZERİNE BİR İNCELEME**

BERİL TUĞÇE BAŞARAN

2501181703

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. MEHMET GÜRLEK

İSTANBUL - 2021

ÖZ
AKADEMİK SÖZLÜKBİLİMİ AÇISINDAN İNGİLİZCE-TÜRKÇE İKİ
DİLLİ SÖZLÜKLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

BERİL TUĞÇE BAŞARAN

İnsanlığın beraberinde getirdiği iletişim isteği dillere, küreselleşen dünya ise diller arasındaki ilişki ve bağlantılara ihtiyacı doğurmuştur. Bu süreçteki en önemli öğelerden olan sözlükler de bireylerin başvuru kaynağı olmuş, yüzyıllar boyunca sözlük bilimi dillere ve insanlığa hizmet etmiştir. İki ayrı dil arasında bağlantı kurmayı sağlayan iki dilli sözlükler ise sözlük ailesindeki diğer türlerle beraber gelişim göstermiştir. Sözlük bilimi gibi bir bilim ve sanat olan akademik sözlük bilimi de bu eserlerin incelemesini ve eleştirisini yapar ve sürekli araştırma amacı güder.

Araştırma boyunca, sözlük biliminin gelişmesinde önemli bir rol oynayan bu alanın kapsamına giren iki dilli sözlüklerden İngilizce-Türkçe olan ve alanında uzman olarak anılan yayınevlerine ait beş örnek incelenmiştir. Bu sözlüklerin görünümü akademik sözlük bilimi açısından incelenerek bütüncül (makro) ve parçacıl (mikro) yapıları hakkında değerlendirme, eleştiri ve önerilerde bulunulmuştur. Veri toplama ve analizi sürecinde sistematik rastgele örnekleme yöntemi kullanılmış, bu sayede veri setinin mümkün olduğunca ön yargıdan uzak olarak hazırlanması sağlanmıştır.

Sonuç olarak, sözlükleri üretenler tanınmış ve tecrübeli kurumlar olsalar dahi özgün olma arzusu, anlaşılmaz ve kullanışsız eserlerin ortaya çıkarılmasına neden olabilmektedir. Bir sözlüğün odak noktasının her zaman kullanıcı olduğu gerçeği göz önünde bulundurularak güncellik ve detaylara dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, gözlenen sorunların ve eksikliklerin giderilmesi için çözüm ve öneriler sunulmuştur; bunlar Türk sözlük bilimi ve iki dilli sözlük hazırlama süreci başta olmak üzere sözlük bilimi alanındaki tüm çalışmalara yardımcı olacaktır.

Anahtar sözcükler: Akademik sözlük bilimi, sözlük bilimi, iki dilli sözlükler, makro yapı, mikro yapı

ABSTRACT
LEXICOGRAPHICAL EXAMINATION OF ENGLISH-TURKISH
BILINGUAL DICTIONARIES

BERİL TUĞÇE BAŞARAN

The desire for communication brought by humanity has created the need for languages, and the globalizing world has created the need for relationships and connections between languages. Dictionaries, one of the most important elements in this process, have also been a source of reference for individuals, and lexicography has served languages and humanity for centuries. Bilingual dictionaries, which provide a connection between two different languages, have developed together with other types in the dictionary family.

Academic lexicography, which is a science and an art like lexicology, also examines and criticizes these works and pursues continuous research. Throughout this study that is a part of this field, five English-Turkish bilingual dictionaries that were published by institutions known as experts in the field of dictionary-making were observed. The appearance of these dictionaries was examined in terms of academic lexicography, and evaluations, criticisms and suggestions were made about their macro- and microstructures. A systematic random sampling method was used in the data collection and analysis process, so that the data set was prepared as free from prejudice as possible.

As a result, even if the publishers of dictionaries are well-known and experienced institutions, the desire to be original can lead to the creation of incomprehensible and useless works. Considering the fact that the focus of a dictionary is always the user, being up-to-date, and attention to detail are required. In this study, solutions and suggestions are presented to eliminate the observed problems and deficiencies; these will help all studies in the field of lexicography, especially Turkish lexicography and the process of preparing a bilingual dictionary.

Key words: Metalexicography, lexicography, bilingual dictionaries, macrostructure, microstructure

ÖN SÖZ

Sosyal bir varlık olan insanlar tarih boyunca kendilerini ifade etme ve diğer insanlarla iletişim kurma arzusunda olmuş ancak kendi dillerinin veya başka dillerin sahip olduğu sözcük ve ifadelere hâkim olamamak bu süreci olumsuz etkilemiştir. Bunun üstesinden gelebilmek için başvurulan yöntemlerden biri de sözlükler olmuştur. Bireyler hem kendi dillerine olan hakimiyetlerini geliştirmek, hem de başka dilleri konuşan insanlarla kolay iletişim kurabilmek için sözlüklere başvurmuş, bu sayede dillerin oluşturduğu bariyerlerin üstesinden gelmişlerdir.

Tarih boyunca sözlük ve sözlük bilimi anlayışı çeşitli değişme ve gelişmelere tanık olmuş, ancak özündeki amaç her zaman için aynı kalmıştır: insan. Bireyin kendi dili ve diğer dillere olan hakimiyetinin artması aynı zamanda toplumlar arasındaki iletişimi artırmış, bağları güçlendirmiş, bunun sonucunda da tüm dünyadaki bilgi akışı daha pürüzsüz ilerleyebilmiş, akademik ve bilimsel gelişmeler tüm insanlık tarafından paylaşılabılır hâle gelmiştir.

Önceleri, tarihe, edebiyata ve bilime yön veren dilleri anlamak için oluşturulan sözlük ve sözlükçeler mevcutken günümüzde dünyanın her bir köşesindeki dil ve lehçeler hakkında, farklı amaçlara yönelik birçok sözlükten bahsetmek mümkündür. Çocukların ve gençlerin kendi dillerine yönelik bilgilerini geliştirmelerini sağlayan, ana dili konuşucularının dilleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalarını sağlayan pedagojik ve günlük sözlüklerden bahsedilebileceği gibi, yukarıda da belirtildiği gibi farklı toplumların ve kültürlerin birbirleri ile etkileşimlerini kolaylaştırmak için kullanabilecekleri çok dilli sözlüklerden de söz etmek gerekir.

Dil öğreniminde çok önemli bir yere sahip olan çok dilli sözlükler arasında en fazla iki dilli sözlüklerden bahsetmek mümkündür. İki dildeki sözcükler ve ifadeler arasında yeterli örnek ve açıklamalar sayesinde pürüzsüz bir geçiş imkânı sağlayan bu sözlükler, dil öğrencilerinin hedef dildeki becerilerini artırdığı gibi, çeviri amacı ile kullanılarak benzer biçimde iletişimi ve akademik gelişmeyi de desteklemektedir.

Genel olarak iki dilli sözlükler bu çalışmanın temelini oluştururken, özelde ise İngilizce – Türkçe sözlükler üzerine inceleme ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bu çalışmanın amacı farklı kurumlara ait iki dilli sözlükler arasında parçacıl ve

bütüncül yapılar bakımından bir standart söz konusu olmaması, ekonomik kaygılar nedeniyle sözlüklerde kimi önemli unsurlara yer verilmemesi, basılı sözlüklerin sıkça güncellenememesi gerçeğinin dikkate alınmaması ve özgün olma arzusunun, doyurucu ve kullanıcı dostu bir sözlük hazırlayabilmenin önüne geçmesi sorunlarına çözüm getirmek olmuştur. Çalışmada İngilizce – Türkçe iki dilli sözlüklerin hazırlanma sürecindeki eksiklikler ve düzensizliklerin sunulan öneriler ve yorumlar sayesinde ortadan kaldırılması hedef alınmıştır. Her ne kadar sadece Türkçeye yönelik bir grup sözlükten bahsedilmiyor olsa da bahsi geçen eserleri hazırlayan, Türkçeye hâkim olması beklenen ve bir bölümü Türklerden oluşan ekiplerin bu çalışma sayesinde iki dilli sözlük oluşturma sürecinde hangi unsurlara dikkat etmeleri gerektiğinin daha açık hale getirilmiştir. Sonuç olarak bu çalışmanın amacı, iki dilli sözlük hazırlama sürecindeki eksikliklerin giderilmesi ve kullanıcı temelli eserler üretilmesi için önerilerde bulunmak olmuştur. Bu amaçla önce sözlük bilimi hakkında gerekli olan bilgiler verilerek konunun daha rahat anlaşılabilmesi için gerekli olan terimlerin açıklamaları yapıp, sözlük bilimi ve akademik sözlük bilimi kavramlarının anlam ve kapsamı belirlendikten sonra sözlüklerin türleri, özellikleri ve tarihi hakkında ayrıntılara değinilmiştir.

Çalışmanın kuramsal çerçevesi çizildikten sonra ise yöntem ve kapsamı açıklanarak iki dilli sözlüklerin hangi açılardan ve nasıl inceleyip değerlendirildiği belirtilip, çalışma boyunca incelenen sözlükler bu kapsam içinde değerlendirilmiştir. Sözlüklerin yapı ve özelliklerinin açıklandığı bu bölüm aynı zamanda sözlük bilimi ve akademik sözlük bilimi açısından bu sözlüklerin karşılaştırılarak yorumlar yapıldığı bir süreci içermektedir. Sonuç bölümünde ise bulguların ışığında değerlendirmeler yapılarak önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmam boyunca bana bilgi ve tecrübeleriyle yardımcı olan ve akademik çalışma disiplini ve etiğini kazandıran sayın hocam Doç. Dr. Mehmet Gürlek'e, bu süreçte bana her zaman yardımcı olan sevgili arkadaşlarım Duygu Kutlu, Elmaz Nagayeva, Alena Dhahi, Çiğdem Yılmaz, Tatiana Tsyganova ve Laiana Núñez'e, beni her zaman destekleyen yöneticim Mehtap Güven Çoban ve koordinatörlerim Ebru Asal ve Matthew Caleb Champlin'e, çalışma arkadaşlarıma ve öğrencilerime, son olarak da başta annem olmak üzere tüm aileme teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖN SÖZ	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
SEMBOLLER	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Sözlük bilimi.....	1
1.1.1. Sözcük.....	1
1.1.2. Sözlük	1
1.1.3. Sözcük birim ve Sözlük birim.....	3
1.1.4. Sözcük bilimi	4
1.1.5. Sözlük bilimi.....	4
1.2. Sözlük Türleri	6
1.3. İki dilli Sözlükler	10
1.3.1. İki dilli Sözlük Nedir?.....	10
1.3.2. İki dilli Sözlük Tarihçesi.....	12
1.3.3. İki dilli Sözlüklerin Yapısı, İçerikleri ve Kullanımları	13
1.3.4. İki dilli Sözlüklerde Karşılaşılabilecek Sorunlar	14
1.4. Akademik Sözlük bilimi	16

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

2.1. Kapsam	30
2.2. Araştırma Yöntemi.....	32
2.2.1. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	33
2.3. Veri Toplama Yöntemi	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. Sözlükler bütüncül (makro yapı – macrostructure) açıdan nasıl yapılandırılmıştır? ..	38
3.1.1. İçindekiler bölümü nasıl düzenlenmiştir?	38
3.1.2 Kısaltmalar ve semboller var mıdır? Varsa nasıl açıklanmıştır?.....	39
3.1.3. Ön söz var mıdır? Nasıl düzenlenmiştir?	40
3.1.4. Kullanım kılavuzu nasıl düzenlenmiştir?	42
3.1.5. Kullanıcı dostu olmak amacıyla ne gibi ek bilgiler vardır?	46
3.1.6. Bütüncül Yapının (Makro Yapı - Macrostructure) Genel Değerlendirmesi	50
3.2. Sözlükler parçacıl (mikro yapı – microstructure) açıdan nasıl yapılandırılmıştır?	58
3.2.1. Cambridge Learner’s Dictionary	59
3.2.2. Oxford Türkiye Sözlük	62
3.2.3. Oxford Wordpower Dictionary	64
3.2.4. Redhouse Sözlüğü.....	67
3.2.5. Merriam-Webster’s Pocket Dictionary English – Turkish.....	70
3.2.6. Parçacıl Yapının (Mikro Yapı - Microstructure) Genel Değerlendirmesi	72
SONUÇ	85
EKLER	88
EK 1 – Sözlük Listesi.....	88
EK 2 – CL Veri Listesi (Madde başları)	89
EK 3 – CL Veri Listesi (Madde başı İçerikleri)	93
KAYNAKÇA.....	128

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1:	Merriam-Webster Sesletim Simgeleri ve IPA Farklılıkları.....	49
Tablo 2:	Cambridge Learner’s Dictionary ve Merriam-Webster Sözlüklerinde Reuse Sözcüğüne Erişim.....	107
Tablo 3:	Cambridge Learner’s Dictionary’de Sözcük Biçimleri ve Sınıflarındaki Tutarsızlıklar.....	109
Tablo 4:	Oxford Wordpower Dictionary’de Sözcük Biçimleri ve Sınıflarındaki Tutarsızlıklar.....	110
Tablo 5:	Oxford Türkiye’de Sözcük Biçimleri ve Sınıflarındaki Tutarsızlıklar.....	110
Tablo 6:	Redhouse Sözlük’te Sözcük Biçimleri ve Sınıflarındaki Tutarsızlıklar.....	111
Tablo 7:	Redhouse Sözlük’te Bileşik Sözcüklerdeki Tutarsızlıklar.....	113
Tablo 8:	Sözlüklerde at the end of one’s tether Deyiminin Yer Alış Biçimi.....	115
Tablo 9:	Sözlüklerdeki Örnek Cümle Sayısı.....	117
Tablo 10:	Veri Setindeki Sözcüklerin Her Bir Sözlükteki Sayısı.....	117
Tablo 11:	Sözlüklerdeki Madde başlarının Görünüşleri.....	118

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Sözlüksel Birim Türü.....	24
------------------------------------	----

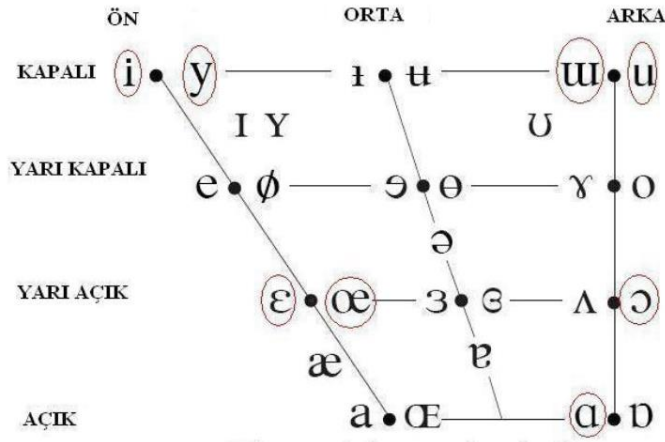

SEMBOLLER

ÜNSÜZLER (AKCİĞERLİ)

	Çift dudak	Diş-dudak	Diş	Diş eti	Diş eti ardı	Kıvrık	Ön Damak	Arka damak	Küçük dil	Yutak	Gırtlak
Patlamalı	p b			t d		t̪ d̪	c ɟ	k g	q ɢ		ʔ
Genizli	m	ɱ		n		ɳ	ɲ	ŋ	ɴ		
Titrek (Çok vuruşlu)	B			r					ʀ		
Tek vuruşlu		ʋ		ɾ		ɽ					
Sızıcı	ɸ β	f v	θ ð	s z	ʃ ʒ	ʂ ʐ	ç ɟ	x ɣ	χ ʁ	ħ ʕ	h ɦ
Yanal Sızıcı				ɬ ɮ							
Akıcı		ʋ		ɹ		ɻ	j	ɰ			
Yanal akıcı				l		ɭ	ʎ	ʟ			

ÜNLÜLER

Çift simgelerden sağda olanlar yuvarlak ünlüleri gösterir. Yuvarlak içindeki ünlüler, yaklaşık olarak Standart Türkiye Türkçesinin ünlüleridir.

(Pekacar ve Dilek Güner, 2019: 150)

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt. : aktaran

bkz. : Bakınız

C. : cilt no

CL : Cambridge Learner's Dictionary English – Turkish

ed. : edition

Ed. : editör

IPA : International Phonetic Alphabet

MW : Merriam-Webster's Pocket Dictionary English – Turkish

OT : Oxford Türkiye İngilizce - Türkçe Sözlük

OW : Oxford Wordpower Dictionary English – English – Turkish

ör : örneğin

S. : sayı no

s. : sayfa

RS : Redhouse Sözlüğü İngilizce – Türkçe

TDK : Türk Dil Kurumu

t.y. : tarih yok

vb. : ve benzeri

Vol. : Volume

vs. : vesaire

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Sözlük bilimi

1.1.1. Sözcük

Sözcük “bir ya da birden çok sesbiriminin oluşturduğu, yazıda iki boşluk arasında yer alan, çoğu kez anlamsal bir birim oluşturan, söylemde belli bir biçimsel birlik sunan, çeşitli dizimsel kullanımlardan biçimce değişen ya da hiç değişmeyen ya da -bükünlerde olduğu gibi- bir bölümüyle değişim gösteren eklemli ses ya da sesler öbeği” olarak tanımlanabilir (Vardar 2002: 181). Bunlara ek olarak sözcük, “Kendisinden önce ve sonra bir boşluk bulunabilen, anlam taşıyan birim; bir sözce içinde tek bir biçimbirimden oluşabildiği gibi, tümce içinde gerekli ekleri de almış plan diğer birimlerden bağımsız olarak söylenebilen birim” olarak da açıklanabilir (İmer, Kocaman ve Özsoy 2011: 229).

1.1.2. Sözlük

Sözlüğü ifade etmek için Batı dillerinde kullanılan üç farklı sözcükten bahsetmek mümkündür. Latince *dictionem* ‘sözcük’ köküne dayanan *dictionarium* ‘sözcüklerin toplandığı kitap’ ifade, günümüzde İngilizce *dictionary* ‘sözlük’ sözcüğünün kökenidir. Buna ek olarak, Homeros gibi eski yazarların eserlerindeki unutulmuş veya bilinmeyen sözcüklerin açıklanması için oluşturulan, Eski Yunanca *glossai* adı verilen sözlüklerden de bahsetmek mümkündür. Eski Yunancada *glossáron*, Latince de *glossarium* sözcükleri, İngilizcede de *glossary* ‘sözlükçe, küçük sözlük’ olarak gözlemlenebilmektedir (Akalın 2010a: 168). ‘Sözlük’ terimi ise ilk olarak 1225’te John Garland tarafından kullanılmıştır (Aksan 2007: 70). Doğu’da ise (Türkçeye de geçmiş olan) Arapça *kamus* ‘büyük deniz, okyanus’ ve *lügat* ‘söz, sözcük’ sözcükleri aynı zamanda ‘sözlük’ anlamında da kullanılmaktadır (Akalın 2010a: 166). Türkçede ise Atatürk’ün Dil Devrimi ile Türkçe terim türetme sürecine girilmiş ve Türk dil ailesindeki diğer kullanımlar incelenerek (ör. Azerbaycan, Türkmen ve Uygur Türkçelerinde *sözlük*, Kazak Türkçe-sinde *sözdik*, Kırgız Türkçesinde *sözdük*), *söz* kökünden *sözlük* sözcüğü türetilmiştir.

Sözlük kavramı Vardar (2002: 183) tarafından “sözlük”, İmer vd. (2011: 236) tarafından “sözlükçe” olarak aşağıdaki biçimde açıklanmıştır:

Bir dildeki sözlüksel birimlerin tümünü ya da bir bölümünü, genellikle abecesel düzene, kimi durumlarda da konulara ya da kavramsal alanlara göre tanımlan, tanıkları, söylenişleri, kökenleri, kullanımları, dil bilgisi ulamları, eşanlamlı olan, vb. ya da bir başka dildeki karşılıklarıyla sunan yapıt.

Üretici Dil bilgisinin Ölçünlü Kuranımdan bu yana temel düzenlenişi değişmeyen, dil bilgisinin, sözlüksel birimleri sözlüksel kütükleri ile birlikte sunan depolama bileşeni. Sözlükçe’nin sözlüksel birimler için kodladığı bilgiler Yansıtma İlkesi yoluyla diğer sözdizimsel düzlemlerde de korunur.

Doğan Aksan (2007: 75) sözlüğü “Bir dilin (ya da birden çok dilin) sözvarlığını, söyleniş biçimleriyle, yazımlarıyla veren, bağımsız biçimbirimleri temel alarak bunların, başka öğelerle kurdukları söz öğeleriyle birlikte anlamlarını, değişik kullanımlarını gösteren bir sözvarlığı kitabı” olarak tanımlar. Günay’a (2007: 31) göre ise bir dilin söz varlığı ve sözcük sayısını, bu sözcüklerin sesletim ve yazım özelliklerini sunan başvuru kaynaklarına sözlük denmektedir. Sözlükler sözcüklerin anlamlarını ve birbirleri ile olan ilişkilerini sunarak kalıplaşmış yapılara, deyimlere, karşıtanlamalara, soyutlamalara yer verir.

Toplulukların birbirleri ile iletişim kurmalarını ve söz varlıklarını koruyup aktarmalarını sağlayan kaynak olan sözlüklerin ilk örnekleri arasında, MÖ 2000 civarında Sümerce ve Akadca sözcüklerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan *Urra=Hubullu* bulunmaktadır. Aynı anlama sahip olan Sümerce *ur-ra* ve Akadca *hubullu*, bir tür borcu ifade etmek için kullanılmıştır. *Urra=Hubullu*, ağaçlar, metaller, hayvanlar, bitkiler, giysiler ve yiyecekler gibi pek çok konuda söz varlığına sahip bir sözlüktür.

Batıdaki ilk sözlük örneklerine ise Eski Yunanca ve Latince dillerinde rastlanmaktadır. Eski Yunan düşünürü Abderalı Protagoras’ın MÖ 5. yüzyılda oluşturduğu *Glossai* adlı sözlük, Homeros’un eserlerindeki eski sözcüklerin anlamlarını açıklar (Akalın 2010b: 271). Romalı Marcus Verrius Flaccus’un MÖ 1. yüzyılda hazırladığı *Libri de significatu verborum* adlı Latince sözlük ise, Latin yazarlardan yapılan alıntıları içermektedir. İngilizcenin ilk sözlüğü olarak ise 1604 yılında Robert Cawdrey’nin hazırladığı *A Table of Alphabeticall* sayılmaktadır.

Doğuda ise Kur'an'ı anlamaya yönelik çalışmalarla başlayan Arap sözlük bilimi, zamanla konu düzeninde hazırlanan sözlüklere, aynı harflerle başlayan sözcükleri bir arada sıralayan sözlüklere, sonrasında ise dildeki sözleri yöntem ve ilkeler çerçevesinde bir araya getiren sözlüklere evrilmiştir. Satır arası Kur'an tercümeleriyle başlayan Türk sözlük bilimi ise bugünkü anlamda ilk örneğini Kaşgarlı Mahmud'un *Divanü Lugati't-Türk* ile vermiştir. Türkçe sözcükleri Arapça olarak açıklayan eser, bir dil bilgisi kitabı olma özelliğine sahiptir (Aksan 2007: 70).

Doğu ve batıdaki sözlüklerin ilk örnekleri yukarıdaki biçimde özetlenebilir; iki dilli sözlüklerin tarihçesi ve örneklerine ise ilerleyen bölümlerde değinilmiştir.

1.1.3. Sözcük birim ve Sözlük birim

Dilbilimciler tarafından **lexeme** sözcüğünü açıklamak için kullanılan bu terimlerden sözlük birim, sırasıyla Vardar (2002: 185) ve İmer ve diğ. (2011: 231) tarafından aşağıdaki biçimde açıklanmıştır:

Anlam birimin, biçimbirime karşıt olarak dil bilgisel nitelik taşımayan türü; bir tek anlam birimden oluşan sözlüksel birim (ör. oda, ev, yol, vb.).

Bir dilin anlam dizgesindeki en küçük ayırıcı birim; bir sözcüğün değişik biçimlerinin -ör. gel, geliniz, geldi vb.- ortak paydası olarak kabul edilen ve sözlükte madde başı olarak gösterilen soyut birim.

Sözlük birim, anlam birimlerin dil bilgisel nitelik taşımayan türüdür ve bir sözlükteki sözcük sayısı, dildeki sözlük birim sayısına denk gelir (Günay 2007: 27). Sözcük birim tanımına yer vermeyen yazarların aksine Özkan'a (2013: 150) göre sözcük birimler sözlük bilimin araştırma nesnesidir ve dilin anlam taşıyıcı birimleridir.

Bahsedilen yazarların görüşlerine ek olarak sözlük birim ve sözcük birim arasındaki ayrımın, bahsi geçen birimlerin sözlükte veya dilin sözvarlığında yer alması ile ilgili olduğu da belirtilebilir. Dilin söz varlığının bir parçası olan sözcük birimlerin tamamına sözlüklerde yer verilmesi söz konusu olmayabilir. Sonuç olarak, sözcük birimlerin sözlük birimlere göre daha geniş bir kapsama sahip olduğu söylenebilir. Vardar (2002: 184) bu durumu "Kimi sözlük bilimciler sözcük kavramından giderek uzaklaşmışlar, sınırlan daha iyi çizilmiş birimler (sözlük birim, birleşkebirim, vb.) kullanmaya yönelmişlerdir; kimileriye tüm sakıncalarına karşın -ve sözcüğün tartışma

götürmez bir gerçeklik olduğu görüşünü benimsemeden- bu kavramla yetinmişlerdir” biçiminde açıklar.

1.1.4. Sözcük bilimi

Akalın’a (2010a: 164) göre sözcük bilim, “bir dilin söz varlığını oluşturan birimleri ve bu birimlerin anlamlarını, birbirleriyle ilişkilerini, zaman içinde yaşadığı değişim ve gelişmeleri araştıran dil bilimi dalı”dır. Günay’a (2007: 34) göre ise sözcük bilim, sözcüksel birimlerin anlamını inceleyen bir anlambilim alt dalıdır. Diğer yandan sözcük bilim “dilinde söz varlığına, söz hazinesine eğilen ve dildeki öğelerin özellikle biçimbilgisi açısından niteliklerini, kökenlerini, tarihsel gelişmelerini” inceleyen bilim dalı olarak da tanımlanabilir (Aksan 2007: 31).

Akalın (2010a: 167-8), sözcük bilimin (lexicology), sözcük araştırmaları ile ilgilenirken sözlük bilimin (lexicography), sözlük hazırlama ve yazma çalışmaları ile ilgilenmekte olduğunu belirtir. Günay ise sözlük bilimin daha önceleri yapılan bir sınıflandırma olduğunu, sözcük bilimin ise dildeki gelişmelerle paralel olarak yapılan sınıflandırma biçimi olduğunu açıklar. Sözcük bilim kuramsal bir alanken sözlük bilimi uygulamalı bir alandır. Türk dilbilimi çalışmalarında da sözcük bilim için leksikoloji, sözlük bilimi için ise leksikografi ifadeleri kullanılabilmektedir. Brachet (1873) ve Chantrell (2002)’e göre leksikoloji sözcüğü, Eski Yunancadaki *lexikón* ‘sözlük’ ve *logia* ‘bilim’ sözlerinin birleşmesiyle oluşurken, Chambers (2006: 587, 591-592)’a göre leksikografi sözcüğü ise Eski Yunanca *lexikón* ‘sözlük’ ve *gráphien* ‘yazmak’ sözlerinin birleşimiyle ortaya çıkmıştır.

1.1.5. Sözlük bilimi

Sözlük bilim, Aksan’a (2007: 69) göre “bir dilin ya da karşılaştırmalı olarak çeşitli dillerin sözvarlığını sözlük biçiminde ortaya koymaya yönelik, bu amaçla yöntemler koyarak uygulama yollarını gösteren bir dilbilimi dalı”dır. Vardar (2002: 184) ise sözlük bilimi aşağıdaki biçimde tanımlar:

Bir dildeki sözlüksel birimleri, bir başka deyişle, anlam birimlerin sözlük birim niteliği taşıyanlarıyla, dil bilgisel olmayan ve sözlük birimler gibi işlem gören çeşitli birleşimleri (birleşke birimler) dilbilimi yöntemleriyle inceleyen, bu arada sözlük yapımının kuramsal sorunlarını ele alan dal.

Sözlük bilimini iki kola ayırmak mümkündür: alan araştırması, tanımlama ve sunma üstüne yoğunlaşan sözlük hazırlama ve sözlük tarihi, tipolojisi, eleştirisi ve kullanımı ile ilgilenen sözlük araştırması (Boz 2015: 42). Rosenthal’a (akt. Usta, 2009: 226) göre sözlük bilim, hazırlama sürecinin belli adımlardan oluşması gerektiğini savunur: sözlüğün **amacının** belirlenmesi, kullanılacak **dil malzemesinin** bu amaca göre sınırlandırılması, dil malzemesinin derleneceği **kaynakların** belirlenmesi, ilgili sözlüğü hazırlayacak **sözlük bilimcilerin** bir araya getirilmesi. Bu durumda amaç sözlüğün türünü, malzeme sözlüğün içeriğini, kaynaklar sözlüğün hangi zaman dilimine ait olacağını, ekip ise sözlüğün kalıcı, yararlı ve eksiksiz olmasını belirler. Bu süreç farklı bir sırayla da gerçekleştirilebilir: ekibin hazırlanması, ekibin özel olarak eğitilmesi, yayını takip etmeleri için fırsat, zaman, imkân ve mekân temin edilmesi, ekibin bir derlem hazırlaması.

Hartmann ve James’e (1998: 85) göre, sözlük çalışmalarını iki alan altında incelemek mümkündür. **Sözlük hazırlama**, sözlüğün uygulanması anlamına gelirken **sözlük araştırmaları**, sözlüğün kuramsal boyutunu çalışır. Bu durumda sözlük araştırmaları, uygulama boyutunda sözlük yazımı, kuramsal boyutunda ise sözlük araştırması olarak yapılmaktadır. Usta (2010: 96) şu açıklamayı yapar: **pratik sözlük bilimi** dili tanımlamak, standartlaştırmak, diller arasındaki etkileşimi incelemek amaçlarını güderken, **teorik sözlük bilimi** ise sözlüğün makro ve mikro yapısını, madde başlarını, sözcük tanımlarını, sözcük ile ilgili verilen bilgileri inceler.

Yine Hartmann’ın (2010) ve Kahraman’ın (2016) da çalışmalarının genelinde değindiği üzere, sözlük araştırmalarını alt alanlara ayırmak mümkündür:

- 1) Meta-sözlük bilimi: Referans kaynaklarını ve bunların türlerini, bunları kimlerin ne amaçla ve hangi çalışma yöntemleriyle derlediğini, son olarak da derleyicilerin kullanıcılar ve araştırmacılarla nasıl bir iletişim hâlinde olduğunu inceleyen alt alandır.
- 2) Sözlük tarihi: Sözlük ve sözlük bilimin tarihsel gelişimini, farklı ülkeler, kültürler ve diller ile olan etkileşimini inceleyen alt alandır.
- 3) Sözlük kullanımı: Sözlük kullanıcılarını temel alan bu alt alan ise, kullanıcı becerilerinin nasıl oluştuğunu inceleyerek sözlük kullanımının öğretilme yöntemleri üstüne yoğunlaşır.

- 4) Sözlük yapısı: Sözlüğü oluşturan her bir parçayı tanımlayan alt alandır.
- 5) Sözlük tipolojisi: Sözlüksel ürünleri sınıflandıran alt alandır: “sözlük” veya “iki dilli sözlük” gibi.
- 6) Sözlük eleştirisi: Sözlüksel ürünleri, çeşitli referans kaynakları ve insanların bu kaynakları algılayışlarına göre değerlendiren alt alandır. Sözlük hazırlayabilmek için dilin söz varlığına, sözlük bilimi kuramına ve uygulamasına hâkim olmak gerekir.
- 7) Kuramsal sözlük araştırmaları: sözlük bilimin kuramını oluşturmak üzerine yoğunlaşır.

1.2. Sözlük Türleri

Günümüzde sözlükleri çeşitli türlere ayırarak gruplamak mümkündür. Kocaman’a (1998: 111) göre en yaygın gruplamalar şöyledir:

- 1) Betimlemeli / kuralcı sözlükler
- 2) Eşzamanlı / artzamanlı sözlükler
- 3) Genel / teknik sözlükler
- 4) Genel kullanım / öğrenim amaçlı sözlükler
- 5) Tek dilli / iki ya da çok dilli sözlükler

Aksan (2007: 75-76) ise sözlükleri üç ana başlık altında ele alır:

- 1) Söz varlığına değinilen diller açısından:
 - a. Tek dilli sözlükler
 - b. Çok dilli sözlükler
- 2) Alfabetik sıraya göre düzenlenip düzenlememesi açısından:
 - a. Alfabetik sözlükler
 - b. Kavram / kavram alanı sözlükleri
- 3) Söz varlığının niteliği açısından:
 - a. Genel sözlükler (ortak dil, yazı dili, ansiklopedik)
 - b. Lehçebilim sözlükleri
 - c. Eşanlamlı, eşadlı, ters anlamalı öğeler sözlükleri
 - d. Yabancı öğeler sözlükleri
 - e. Tarihsel sözlükler

- f.** Köken bilgisi sözlükleri
- g.** Uzmanlık alanı sözlükleri (terim sözlükleri)
- h.** Argo sözlükleri
- i.** Deyim ve atasözü sözlükleri
- j.** Anlatımbilim sözlükleri
- k.** Sanatçı ve metin sözlükleri
- l.** Yanlış yerleşmiş öge sözlükleri
- m.** Tersine sözlükler ve başka sözlük türleri

Bu sınıflandırmalara ek olarak Ahanov (2013: 188) ise sözlükleri dört gruba ayırır:

- 1) Sözlerin kökeni ve anlam gelişmesiyle ilgili bilgi veren sözlükler:**
 - a.** Köken Bilimi Sözlükleri
 - b.** Tarihi Sözlükler
- 2) Yaşayan dildeki sözlerin anlamlarını açıklayarak kullanılması hakkında bilgi veren sözlükler:**
 - a.** Açıklamalı Sözlükler
 - b.** Çeviri Sözlükleri
 - c.** Terminolojik Sözlükler
 - d.** Diyalekt Sözlükleri
 - e.** Deyimler Sözlüğü
 - f.** Eş Anlamlılar Sözlüğü
- 3) Sözlerin ses yapısı ve yazımıyla ilgili bilgi veren sözlükler:**
 - a.** Sesli Sözlük
 - b.** Yazım Sözlüğü
- 4) Nesne veya durumların anlamlarını açıklayan sözlükler:**
 - a.** Ansiklopedik Sözlük
 - b.** Resimli Sözlük.

Günay (2007: 36) ise sözlükleri yaklaşımları bakımından iki ana gruba ayırır. İlk gruptaki sözlükler sözcükleri köken bilimsel ve biçim bilimsel yönden açıklarken ikinci gruptaki sözlükler nesnelerin tanımlamalarını ansiklopedik biçimde yapar. Yazar Türkçe sözlükleri ise aşağıdaki biçimde başlıklara ayırır:

- 1) Türkçe sözlükler
- 2) Türkçe Eşanlamlı ve Karşıt Anamlılar Sözlükleri
- 3) Deyimler Sözlüğü
- 4) Söyleyiş Sözlükleri
- 5) Dil bilgisi, Dilbilimi terimleri Sözlüğü
- 6) Yazın Terimleri Sözlüğü

Bunlara ek olarak, tanım ve madde girişi bakımından sözlükler arasında farklılıklar olabilse de bir sözlük içinde madde girişleri ve sözcük tanımlamalarının tutarlı biçimde yapılması gerekir.

Niklas-Salminen'e göre ise üç tür sözlükten de bahsetmek mümkündür (akt. Günay 2007: 40-43).

- 1) İki Dilli veya Tek Dilli Sözlükler: Kaynak dil ve hedef dilin birbirinden farklı olduğu durumlarda iki veya çok dilli sözlüklerin hazırlanması gerekir. Tek dilli sözlükler ise bir dildeki sözcükler, bunların özellikler ve kullanımlarını sıralayarak açıklar.
- 2) Yaygın ve Yoğun Sözlükler: Yaygın sözlüklerde bir dildeki tüm sözcükler bulunurken yoğun sözlükler belirli bir alanda hazırlanır (örneğin terimler sözlüğü veya mesleklere yönelik hazırlanan sözlükler).
- 3) Kavramların ve Sözcüklerin Sözlüğü: Ansiklopedik sözlükler kavram ve nesnelere odaklanırken dil sözlükleri sözcüklere odaklanır. Ansiklopedik sözlükler bir sözcükten yola çıkar ve haritalar, çizimler ve fotoğraflar yardımıyla sözcüğün içinde bulunduğu alanla ilgili tüm bilgilere değinir. Dil sözlükleri ise bir sözcüğün tanımını yaparak köken bilgisine, özelliklerine, kullanım biçimine, yazım ve söylenişine, deyimse birimlerine ve ayırt edici yanlarına odaklanır. Bir dildeki tüm sözcükleri verme amacı güden genel sözlüklere ek olarak argo sözlükleri, deyimler sözlükleri, eşanlamlılar sözlüğü, dildeki sorunlu yapılar sözlüğü, dile yeni giren kavramlar sözlüğü, alıntılar sözlüğü, köken bilimsel sözlük ve bölgesel ağız sözlüğü gibi başka türlerden söz etmek mümkündür. Bunlara ek olarak, genellikle uyak için hazırlanan, sözcüklerin sondan başa alfabetik olarak sıralandığı, sonekleri odak noktası yapan tersinden sözlüklerden de söz edilebilir. Ayrıca genel

sözlüklerde de sözcüklerin **argo, resmî yazışma, eskimiş** gibi kullanım özelliklerine değinilmektedir.

İhan’a (2009: 538) göre ise sözlükleri üç gruba ayırmak mümkündür:

- 1) İşledikleri ürünler açısından sözlükler
 - a. Yazı dili sözlükleri
 - b. Ağız sözlükleri
- 2) Malzemenin kaydedildiği ortam açısından sözlükler
 - a. Basılı / kitabi sözlükler
 - b. Elektronik sözlükler
- 3) Yazılış biçimleri açısından sözlükler
 - a. Manzum sözlükler
 - b. Mensur sözlükler

Atkins ve Rundell (2008) sözlük türlerini sekiz başlık altında inceler:

- 1) Sözlüğün dili
 - a. Tek dilli
 - b. İki dilli
 - i. Tekyönlü
 - ii. İki yönlü
 - c. Çok dilli
- 2) Sözlüğün kapsamı
 - a. Genel sözlük
 - b. Ansiklopedik ve kültürel bilgiler sözlükleri
 - c. Terim veya alt dil (ör. Hukuk) sözlükleri
 - d. Dilin belirli alanlara yönelik sözlükler (ör. Deyimler sözlüğü)
- 3) Sözlüğün büyüklüğü
 - a. Standart sözlük
 - b. El sözlüğü
 - c. Cep sözlüğü
- 4) Sözlüğün ortamı
 - a. Basılı
 - b. Elektronik (ör. DVD)

- c. Web tabanlı
- 5) Sözlüğün düzenlenme biçimi
 - a. Sözcükten anlama
 - b. Sözcükten anlama, sonrasında tekrar sözcüğe
- 6) Kullanıcı dili
 - a. Aynı dilli konuşan kullanıcılar
 - b. Belirli iki dili konuşan kullanıcılar
 - c. Sözlüğün dilini öğrenen, dünyanın her yerindeki kullanıcılar
- 7) Kullanıcının seviyesi
 - a. Dilbilimciler ve dil uzmanları
 - b. Eğitimli yetişkinler
 - c. Okul öğrencileri
 - d. Çocuklar
 - e. Dil öğrencileri
- 8) Kullanım amacı
 - a. Çözümleme
 - b. Kodlama

1.3. İki dilli Sözlükler

1.3.1. İki dilli Sözlük Nedir?

İki dilli sözlükler, kaynak dildeki sözcüklerin alfabetik bir listesini ve erek dildeki karşılıklarını içerirler. Landau'ya (1989: 7) göre, iki dilli sözlüklerin amacı bir dili konuşan ancak başka bir dili bilmeyen bir bireye yardımcı olmaktır. İki dilli sözlükler tekyönlü veya İki yönlü olabilirler. İlk türdeki sözlükler bir dilden diğerine karşılıkları (ör. İngilizceden Türkçeye) içerirken ikinci türdeki sözlükler, iki dil arasında karşılıklı bir açıklama sürecine sahiptir (ör. İngilizceden Türkçeye ve Türkçeden İngilizceye). Yani ikinci türdeki sözlüklerin aslında iki sözlükten oluştuğu söylenebilir.

Genel olarak iki dilli sözlükleri iki tür kullanım amacı altında gruplayabiliriz. Pasif (algısal) kullanım, erek dilde anlamı bilinmeyen bir sözcüğün anlaşılması için sözlük kullanımıdır; önemli olan erek dilde üretim yapmak değil, erek dili anlamaktır. Aktif (üretimsel) kullanım ise, erek dilde üretim yapılırken, kaynak dildeki bir kavramın

bulunmasına yardımcı olan sözlük kullanımıdır (Durmuşoğlu 1990: 75). Bu durumda, her iki dile ait bilgilere sahip olan İki yönlü sözlüklerin hem aktif hem de pasif kullanım olanağı sağladığını söylemek mümkündür (Hoogland 2011: 5).

Fontenelle'e (2016: 59-60) göre ise iki dilli sözlüklerin ana amaçlarından biri, D2 kullanıcısının D2'deki bir metni D1 diline veya D1'deki bir metni D2'ye çevirebilmesidir. İki dilli sözlüklerin kullanım amaçlarını dört gruba ayırmak mümkündür:

- 1) D2'yi algılama
- 2) D2'yi algılama ve D1'de üretim
- 3) D2'de üretim
- 4) D1'i algılama ve D2'de üretim

Algısal sözlükler (D2 – D1) pasif sözlük olarak adlandırılırken üretimsel sözlükler (D1 – D2) aktif sözlük olarak adlandırılmaktadır. İlk türde dili çözümleme söz konusuysen ikinci türde kodlama odaktır. Bununla beraber, aslında D1 ve D2 konuşucularının iki dilli sözlüklerden farklı amaçlarla aynı anda yararlanabildiğini söylemek mümkündür. Hausmann ve Werner'e (akt. Adamska-Salaciak, 2016: 144-145) göre, bu fırsatı veren sözlüklere İki yönlü iki dilli sözlükler denmektedir. D1 ve D2 konuşucularından birine yönelik olarak hazırlanan tekyönlü iki dilli sözlükler ise, özellikle dillerden biri fazla yaygın ve popüler değilse, ekonomik olmadıkları için çoğunlukla tercih edilmez. Yayıncılar bu durumda İki yönlü iki dilli sözlükler veya daha az yaygın veya popüler olan dile yönelik hazırlanmış tekyönlü iki dilli sözlükler hazırlamayı tercih ederler.

Atkins ve Rundell (2008: 40-41) ise tekyönlü iki dilli sözlüklerin D1'den D2'ye tek bir metne sahipken İki yönlü iki dilli sözlüklerin D1'den D2'ye ve D2'den D1'e olmak üzere iki metne sahip olduğunu belirtir. Dolayısıyla, İki yönlü iki dilli sözlüklerin iki adet tekyönlü iki dilli sözlükten oluştuğunu söylemek mümkündür. Tekyönlü iki dilli sözlükler, sözlük kullanıcısının ana dili D1 ise kodlama, D2 ise çözümleme amaçlı kullanılır. İki yönlü iki dilli sözlüklerde ise D1'den D2'ye olan bölüm D1 konuşucuları için kodlama ve D2 konuşucuları için çözümleme işlevi görürken, D2'den D1'e olan bölüm D1 konuşucuları için çözümleme ve D2 konuşucuları için kodlama işlevine sahiptir.

Bunlara ek olarak iki dillileştirilmiş sözlüklerden de bahsetmek mümkündür (Fontenelle 2016: 59-60). Yabancılar için hazırlanmış olan bu sözlükler, tek dilli bu sözlüklerde olduğu gibi D2'deki sözcük ve öbekleri yine D2'de anlaşılır biçimde açıklarken, aynı zamanda kullanıcının ana dili olan D1'de de bahsi geçen öbek ve sözcüklerin tercümelerini sunar. Kullanıcının bu tip sözlükleri tek dilli olarak kullanma seçeneği olduğu gibi, her bir madde başının D1'deki eşdeğerlerini inceleyerek netleştirmeleri de mümkündür. Bunların haricinde iki dilli eşanlamlılar sözlüklerinden de bahsetmek mümkündür. Üretimsel olan bu sözlüklerin kullanıcıları iki dildeki kavramlara da rahatça erişim sağlayabilmektedir

1.3.2. İki dilli Sözlük Tarihçesi

Yukarıda bahsedilen Urur=Hubullu'nun çoğunluğu tek dilli özelliğe sahip olmakla birlikte, Suriye'deki Emar ve Ugarit arkeolojik bölgelerinde bulunan tabletleri iki dilli sözlük (Sümerce-Akadca) olma özelliğine sahiptir.

Uzak Doğu'daki iki dilli sözlük çalışmalarına verilebilecek ilk örnekler ise Mahavyutpatti ve Madhyavyutpatti'dir. Tibetçenin çeviri dilinin standart hale getirilmesi amacıyla MS 9. yüzyılda yazıldıkları düşünülen bu sözlükler Sanskritçe sözcüklerin Tibetçedeki karşılıklarını açıklamaktadır. Mahavyutpatti'de yaklaşık 10.000 Sanskritçe terim bulunurken Madhyavyutpatti'de 413 Sanskritçe madde başı yer almaktadır.

Cambridge Üniversitesi bünyesindeki Parker Kütüphanesi, dillerinden biri İngilizce olan iki dilli sözlüklerin ilk örnekleri arasında MS 9. yüzyılda yazılmış olan *The Corpus Glossary* adlı sözlükçeyi vermektedir (Devine, 2018). Sözcüklerin ilk iki harflerine göre sıralandığı için alfabetik olarak nitelendirilebilecek bu sözlükçe Latince ağırlıklı olsa da aynı zamanda iki binin üzerinde Eski İngilizce sözcüğe de yer vermektedir. Gerçek anlamda iki dilli bir sözlük olmamakla birlikte, Eski İngilizce karşılıkları da verilen Latince sözcüklere rastlamak mümkündür. **Goose** 'kaz' sözcüğü, *The Corpus Glossary*'de **Anser** (Latince) ve **Goos** (Eski İngilizce) dil çifti olarak, **Eel** 'yılan balığı' sözcüğü ise **Anguila** (Latince) ve **El** (Eski İngilizce) dil çifti olarak yer almaktadır. Freeman (2016: 2-3) ise ilk Eski İngilizce-Latince iki dilli sözlüklere, mevcut tek kopyası 1483 yılına ait anonim bir el yazması sözlük olan *Catholicon Anglicum* ve 1499 yılında basılan, Dil bilgisi Geoffrey (Geoffrey the Grammarian)'ye ait olan *Promptorium Parvulorum Sive Clericorum*'u örnek gösterir.

Dillerinden biri Türkçe olan iki dilli sözlüklere ise, yine yukarıda bahsedilen, Kaşgarlı Mahmud'un 1074 yılında kaleme aldığı ve gerçek anlamda ilk Türk sözlüğü sayılan Divan-ı Lügat-it Türk verilebilir. Eski Türkçe sözcüklerin Arapça karşılıklarını ve açıklamalarını sunan eserde fiiller ve adlar olarak iki bölüm yer almakta, sözcüklerin sıralaması harf sayısına ve harflerin niteliğine göre yapılmaktadır (Akalin 2010b: 277). Buna ek olarak Codex Cumanicus adlı, 14. yüzyıla ait ve Kıpçak Türkçesini (Kumanca) açıklamak için hazırlanmış sözlükten de bahsetmek gerekir. Eserin ilk bölümü olan İtalyanca Codex'te Latince-Farsça-Kıpçakça sözlük yer alırken, ikinci bölümü olan Almanca Codex'te ise Kıpçakça-Latince ve Kıpçakça-Almanca sözlük bulunmaktadır (Çağatay 1944: 761).

1.3.3. İki dilli Sözlüklerin Yapısı, İçerikleri ve Kullanımları

Atkins'e (1996: 10) göre iki dilli sözlüklerde mevcut dört unsur vardır: verilen bilginin işlevi (sözlük kullanıcısının sözlüğü hangi amaçla kullanabileceğini belirler), ifade biçimi, kullanıcı türü (D1 konuşucusu veya D2 konuşucusu), kullanım amacı (D2'ye çeviri veya D1'e çeviri).

Diğer tüm sözlüklerde olduğu gibi, iki dilli sözlüklerde de kullanıcı önemli bir yere sahiptir. Kullanıcı profili ve amacının merkezde olması gerektiği kadar, iki dilli sözlüklerde kullanıcının ana diline de yer verilmeli, hem D1 hem de D2 konuşucularının sözlükten yararlanabilmesi hedeflenmelidir. Bunlara ek olarak sözlükteki üstdil, kullanıcının ana dilinde sunulmalıdır. İki dilli sözlüklerin kullanıcılara sunması gereken imkânlar, D2'yi anlamak, D1 ve D2 arasında iki veya tek yönlü çeviri yapabilmek, D2'de kendini ifade edebilmek, D2'yi derinlemesine öğrenmek, D1 ve D2 arasındaki benzerlik ve farklılıkları inceleyebilmek olarak sıralanabilir. Bununla birlikte, farklı kullanıcıların iki dilli sözlüklerden beklentileri de farklı olabilmektedir. D2'deki bir metni okumaya çalışan kullanıcı, mümkün olduğunca az bilgiyle uğraşmak isterken D2 hakkında araştırma yapan veya sadece meraklı olan bir kullanıcı, sözlükte daha fazla ayrıntı görmek isteyebilir. Dolayısıyla, iki dilli sözlüklerin sözlük kullanıcılarına ihtiyaçlarına bağlı olarak tüm imkânları sunabilmesi, gerekli miktarda örnek, açıklama ve kullanıma yer vermesi gerekmektedir.

Sözlük kullanıcısının sözlükten en iyi verimi elde edebilmesi, sözlüğü nasıl kullanacağını bilmesine bağlıdır. Bundan ötürü, sözlüğün kullanıcı rehberinin, sözlüğün

içerdiği çeşitli bilgi ve ifadelere nasıl ulaşılacağı ve bunların nasıl çözümleneceği hakkında sözlük kullanıcısına yol göstermesi gerekir. Kullanıcı rehberine farklı sözlüklerde, farklı bölümlerde rastlamak mümkündür; kimi sözlüklerde giriş bölümünde, kimilerinde ise ön söz bölümünde yer alır. Kullanıcı rehberinin büyük bir öneme sahip olduğunu belirten Mafela, özellikle iki dilli sözlüklerde daha da önemli olduğunu belirtir.

Kullanıcı rehberi, sözlükteki bilgilere hangi biçimde yer verildiği ve bu bilgilerin nasıl yorumlanması gerektiği hakkında kullanıcıya mümkün olduğunca açık ve net biçimde bilgi vermelidir (Mafela 2014: 2). Landau (1984: 116) ise, kullanıcı rehberinin kullanıcının bir bilgiye mümkün olduğunca çabuk erişebilmesi için ipuçları içermesi gerektiğini belirtir. Kullanıcı rehberi ayrıca sözcüklerin söyleniş, eklerin kullanımları, türetim süreçleri, deyim ve atasözleri ve sözcük türleri gibi sözlüksel kütük unsurlarına da yer vermelidir. Çoğu kullanıcı rehberinde madde başı, heceleme, söyleniş, sözcük çekimleri, etimolojisi, eşanlamlıları ve kullanım biçimleri gibi sözlük unsurlarının tamamını tarif etmektedir. İki dilli sözlük kullanıcı rehberleri ise madde başı ve anlam ilişkisini, ayrıca D1 ve D2 arasında doğrudan bir karşılık bulunmayan ifadelerin ve kısaltmaların nasıl ele alınacağını açıklar (Atkins ve Rundell 2008: 505).

1.3.4. İki dilli Sözlüklerde Karşılaşılabilecek Sorunlar

Uygulamada iki dilli sözlüklerde karşılaşılabilecek sorunları üç başlık altında inceler: sözlüklerde sesletim bilgisi, sözcük listesindeki sözlüksel boşluklar ve sözlük hazırlayıcısı profili (Boz 2018: 97-98).

Sesletim bilgisi, sözlüğün mikro yapısının bir parçası olan biçimle ilgili yorumlarda, yazım, sesletim, dil bilgisel bilgi ve sözcük türü bilgisi gibi bölümlerin arasında yer alır (Aslan 2020: 97). Sevensén (2009: 115) ise sözlüklerdeki sesletim bilgisini, sözlüğü oluşturan sesler, sözcükteki seslerin uzunluklar, sözcük vurgusunun yeri ve sözcüğün tonlaması olarak gruplar. Bunlara yazım bilgisinin de eklenebileceğini belirten Boz, sözlüklerde sesletim için çoğu zaman Uluslararası Sesbilgisi Alfabetinin (IPA) kullanıldığını ancak Türkçe için hazırlanan iki dilli sözlüklerin çoğunda (çok önemli bir yere sahip olmasına karşın) buna rastlanılmadığını açıklar.

İki dilli sözlüklerin sözcük listelerinde, kültürel ve dilsel farklılıkların sonucu olarak sözlüksel boşluklara rastlanabilmektedir (Gauton 2011: 108). Dil bilgisel ve

sözcük birimsel olarak görülebilecek bu boşlukların, anlam belirsizliği veya yanlışlığına neden olmayacak biçimde doldurulması gerekir. Buna ek olarak, kaynak dilde var olan bilimsel veya teknolojik bir sözcük de benzer biçimde hedef dilde var olmayabilir, bu da adbilimsel boşluklara yol açar. İki dilde ayrıca belli eylemleri belli biçimlerde ifade etmek için farklı dil bilgisel yapılar da gözlenebilmektedir. Deyim ve mecaz anlam gibi unsurlar ise, iki dil arasında doğrudan çeviri yapmanın sözlük bilimci açısından sorun oluşturabileceği yapılardır, bu durumda da belirli bir uyarılma süreci söz konusu olur.

Gouws'a (1996: 16) göre iki dilli sözlük hazırlamada sözlük bilimcinin görevi kaynak ve hedef dil arasında anlambilimsel eşitlik kurmaya çalışmak değil, iletişimsel eşitlik kurmaktır. Eşdizimlilik gibi unsurların sözlüğe alınırken tercümesi sırasında, söz konusu olan aynı zamanda kültürel bir aktarım da olduğu için, sözlük bilimcinin sorunlarla karşılaşma ihtimali yüksektir. Hedef dilde doğrudan bir karşılığı olmayan ifadelerin açıklanması süreci, ana dildeki madde başının içinde veya dipnot biçiminde yapılmalı ve bunların birer sözlüksel boşluk olduğu belirtilmelidir. Burada dikkat edilmesi gereken unsur ise, sözlük bilimcinin açıklamakta zorlandığı her ifadeye bu yola başvurmamasıdır. Sözlüğün kullanıcı rehberi, bu yola en son çare olarak, ancak belli bir kültüre ait sözcüklerin veya hedef dilde var olmayan dil bilgisel yapıların açıklanmasında başvurulduğunu belirtmelidir. Bunlara ek olarak, kaynak dildeki bir ifadenin hedef dilde doğrudan karşılığı kesinlikle bulunamasa dahi, sözlük bilimcinin görevi bu ifadeyi anlaşılır ve kullanılabilir kılmak için başka yöntemler kullanmaktır (ör. sözcüğü kullanıldığı bağlamla beraber verip bunun tamamını çevirmek) (Adamska-Sałaciak 2014: 5 – 7).

Sözlük hazırlayıcısı profili için ise, D2'den D1'e olan iki dilli sözlüklerde D1 konuşucuları, D1'den D2'ye olan iki dilli sözlüklerde ise D2 konuşucuları daha uygun sözlük hazırlayıcıları olarak değerlendirilir. Bu durumla ilişkili olarak Boz (2018: 98) ise D1 ve D2 konuşucusu olan sözlük hazırlayıcılarının bir arada çalışmasının en iyi yöntem olacağını belirtir.

Pinchuck (1977: 223)'a göre, iki dilli sözlük hazırlayıcısının çeviri sürecinde dikkat etmesi gereken bazı unsurlar vardır:

- Bir sözlük (dolayısıyla iki dilli sözlükler de) gerçek anlamda güncellikten yoksundur.

- Kayda alınmış ifadelerin pek çoğu artık kullanılmamaktadır.
- Günlük konuşma diline ait olarak nitelendirilen bir ifade, artık dilin kendisinin bir parçası hâline gelmiş olabilir.
- Yeni kullanılmaya başlayan ifadeler ise sözlükte henüz yer bulmamış olabilir.

Diğer sözlük türlerinde de olduğu gibi, derlem tabanlı iki dilli sözlüklerin oluşturulması, sözcüklerin sıklıkları, bulundukları bağlamlar, sıkça rastlanan sözdizimsel biçimler ve deyimlere yer verilebilmesi anlamında çok daha yararlı ve zengin olacaktır (Adamska-Sałaciak 2014: 8).

1.4. Akademik Sözlük bilimi

Sözlük hazırlama sürecinde, sözlük bilimcinin makro ve mikro yapılar çerçevesinde dikkat etmesi gereken unsurlardan da bahsetmek gerekir.

Bir sözlükte madde başı olarak yer alan sözcükler, değişik niteliklere sahip, bağımsız birimlerdir. Bu sözcükler, dildeki kesinleşmiş yazım biçimlerine göre, vurgu, sözcük türleri gibi özellikleri belirtilerek açıklanır. Eğer değişik söyleniş biçimleri söz konusuysa, en yaygın olan biçim madde başı olarak açıklanır ve diğer biçimde açıklama yapmak yerine, asıl maddeye gönderme yapılır. Özel adlar ve eylem çekimleri gibi unsurlara ise sözlüğün söz varlığında yer verilmez.

Sözcüklerin tanımlanması ise sözcüğün temel anlamından başlar, yan anlamların temel anlamla ilişkisi ve kullanım sıklığına bağlı olarak sıralanmasıyla devam eder. Buna ek olarak, açıklamanın içinde deyimler ve diğer ögelere de yer verilmeli ve örneklerle desteklenmelidir (Aksan 2007: 84 – 85). Temel anlam bir sözcüğün ilk anlamı, yan anlam ise temel anlama kullanım sırasında katılan ve dil kullanıcılarınca aynı biçimde algılanmayabilecek ikincil kavram ve anlamlardır. Bunlara ek olarak üç farklı anlamdan da söz edilebilir. Yakın anlam, bir sözcüğün ilk anlamıyla bağlantılı olarak kazandığı yeni anlamken değişmece, düzdeğişmece, eğretileme, deyiş aktarımı aktarmayla oluşan anlamlar, deyim, terim, argo ve dolaylama ise kalıplaşmayla oluşan anlamlardır (Günay, 2007: 69 – 70, 73 – 79). Ahanov (2013: 98) ise temel anlamı sözün nesne ve durumlarla doğrudan ilgili olan anlamı olarak. Bir sözcüğün birden çok temel anlamı olabilir ancak bunlardan biri asıl anlamken diğerleri yan anlamdır. Deyim anlamı ise temel anlamın

aksine sadece belirli ve sınırlı sayıda sözle kullanılabilir ve anlamını da bu bağlamda kazanır.

Genel sözlüklerde belli bir alana ait olan, uzmanlığa yönelik sözcüklere fazla yer verilmezken, daha geniş kapsama sahip, ansiklopedik sözlüklerde en önemlilerine değinilir. Bahsedilen bu belirli sözcüklerin ayrıntılı bir biçimde açıklanması işini ise özel sözlükler üstlenir (Aksan 2007: 85).

Usta'nın (2006: 227) makalesinde yer verildiği biçimde aktarılan aşağıdaki başlıklar, Türkçe Sözlük'ten örnekler de içermektedir:

1) Objektiflik: Sözlük bilimcinin madde başı ve tanım hazırlama sürecinde benmerkezci bir yapıdan uzak kalmaya dikkat etmesi gerekir.

a. Arap rakamları Bugün kullandığımız sayıları gösteren rakamlar

b. bakla Baklagillerden, yurdumuzun her yerinde yetiştirilen, yeşil kabuklu ve taneli bir bitki.

2) Güncellik: Bir sözlükte yer alan sözcüklerin ne kadar güncel olduğuna dikkat edilmesi gerekir. Buna ek olarak, günlük dilde kullanılan, yeni ifadelere de yer verilmelidir.

a. “empermeabl”, “mnemotekni” gibi sözcükler, günlük dilde yaygın olarak kullanılmadığı hâlde madde başı yapılmıştır.

b. Günlük gazete ve dergilerdeki yeni ifadelere yer verilmemiştir.

Güncellik hakkında Aksan da (2007: 84) dilde kullanılan sözcüklerin, bunların kullanılış biçimlerinin, deyim, atasözü, terim gibi ifadelerin güncel hâllerinin kullanılmasının çok önemli olduğunu ancak aynı biçimde, genelleşmeyen/yaygınlaşmayan ifadelere sözlükte yer verilmemesi gerektiğini açıklamıştır.

3) Yanlış maddeler

a. çırpıplak Çırılçıplak: “Hasta binlerle, bakan yok; diriler çırpıplak ...”

– M. A. Ersoy

vezin gereği hece düşmesine uğrayan “çırpıplak” sözcüğünün sözlükte ayrı bir madde başı olarak “çırpıplak” biçiminde yer alması yanlıştır.

4) **Gereksiz maddeler:** Asıl anlamında kullanılan, birleşik yazılmayan, bir kalıplaşmanın söz konusu olmadığı sözcüklerin ayrı ayrı madde başı yapılmaması gerekir.

- a. çepel
- b. çepelleme(k)
- c. çepellenme(k)

5) **Bozuk / hatalı maddeler**

- a. **kazık** maddesinden sonra yer verilen **kazıkazan** maddesinin **kazı-** fiilinin emir biçimi olduğu belli değildir; doğru olan, **kazıkazan** sözcüğünün **kazı-** maddesinin iç maddesi olarak verilmesidir.

6) **Madde içi yetersiz bağlantı**

- a. **sürümek** “...yani Meclisin seçilmesine kadar sürer.” Örnek olarak alınan cümlede **sürü-** değil, **sür-** fiili vardır.

7) **Maddeler arası yetersiz bağlantı**

- a. **çalma** 1. Çalmak işi. 2. Hırsızlık, sirket.
 - b. **çalmak** 1. Başkasının malını gizlice almak, hırsızlık etmek, aşırmaq. 2. Vurarak veya sürterek ses çıkarmak.
- çalma** maddesinde ikinci sıradaki “hırsızlık” anlamı, **çalmak** maddesinde birinci sıradadır. Bu maddelerde sıralamanın aynı biçimde yapılmasına dikkat edilmemiştir.

8) **Yanlış etimoloji**

- a. **aborjin** *İng. aborgines* Avustralya yerlisi.
Bu madde başının kökeni *aborigine* biçiminde gösterilmelidir.

9) **Yanlış açıklama / tanımlama**

- a. **katmerli yalan** Üst üste söylenmiş yalanlar.
katmerli maddesinde buna uygun bir açıklama bulunmamaktadır. Bu maddenin açıklamasında “Çok fazla olan, aşırı.” ifadesi yer almaktadır, dolayısıyla **katmerli yalan** için doğru açıklama, “aşırı yalan” şeklinde olmalıdır.

10) **Eksik açıklama / tanımlama:** Maddeler hazırlanırken geniş bir bakış açısına sahip olmak ve sözcüğün nasıl kullanılacağına dair gerekli açıklamalara yer vermek gerekir.

- a. **kılavuz** *is.* ancak **kılavuz kaptan** tamlamasında sıfat görevindedir.
- b. **tercih etmek** gibi birleşik fiillerde rolleri gösteren durum eklerine yer verilmelidir: *(bir şey)i (bir şey)e ...*

11) Bozuk açıklama / tanımlama

- a. **kalas** *sf.* Kaba, anlayışsız, kereste.
Sözlük bilimcinin tanım yaparken argo ifadeler kullanmaması gerekir.
- b. **enayileşme** Enayileşmek işi veya durumu
- c. **geberme** Gebermek işi.
Enayileşmek veya gebermek bir iş olarak tanımlanamaz.

12) Belirsiz açıklama / tanımlama

- a. **acı tatlı** İyi kötü.
Yan anlamda kullanılan ikilemenin açıklaması, yan anlamda kullanılan başka bir ikilemeyle açıklanmıştır.
- b. **edik** Yumuşak ve renkli sahtiyandan yapılmış yarım konçlu lapçın.
Türkçe bir sözcüğü Türkçe olarak açıklarken sözlük kullanıcısının anlamını bilemeyeceği sözcüklere yer verilmesi, sözlüğü kullanışsız hâle getirmektedir.

13) Gereksiz açıklama / tanımlama

- a. **mizan** 1. Terazi. 2. Tartı, ölçü aleti.
Verilen iki açıklama birbirine oldukça yakındır.

14) Yetersiz örneklendirme

- a. **çıkacak** Boy ölçülecek kimse. “Ona çıkacak kimse yoktur.”
Örnek cümlelerin kaynağı veya hangi anlamda kullanıldığına dair bir bilgi mevcut değildir.

15) Gereksiz / yararsız örneklendirme

- a. **Beyaz Rus** “Bütün Beyaz Rus kadınlarından tiksiniyorum.” – E.İ. Benice.

16) Anlam sırasında karışıklık

- a. **bağır** 1. Göğüs. 2. Ok yayı ve dağda orta bölüm. 3. *anat.* Ciğer, bağırsak vb. vücut boşluklarında bulunan organların ortak adı, ahş. Burada doğru sıralama, sözcüğün kullanım ve çağrışımı değerlendirildiğinde 1, 3, 2 olmalıdır.

17) Dil bilgisine aykırılık

- a. Sesbilgisi açısından: **mnemotekni** Birtakım alıştırma ve çağrışımlardan yararlanarak belleği geliştirme yöntemi.
- b. Anlambilgisi açısından: **delişmen** 1. Zıdır.
Kök anlamı konuşucular tarafından bilinmeyen, tek bir sözle açıklama yapılmamalıdır.
- c. Biçimbilgisi açısından: **polargı, polarıcı, polarma(k) polarma düzlemi (Polarılmış ışıhta...), polaroit** (Geçirdiği ışığı polaran saydam yaprak.)
Fiil olarak İngilizcede **polarize**, Fransızcada **polariser** kullanılırken, Türkçede isim kökü polar fiil olarak kullanılmıştır.; ancak burada isimden fiil yapan eklerin (kan-a-, yaş-a-; hasta-la-n-) kullanımı söz konusu değildir.
- d. Sözdizimi açısından: **spot satım, stop valf, stor kapak**
Bu tamlamaların ne tür olduklarını (isim tamlaması, sıfat tamlaması, takısız tamlama, vb.) belirlemek ciddi bir sorundur (Usta 2006: 228-239).

Sözlükler başvuru kaynağı oldukları için kullanıcıya yönelik olarak düzenlenirler. Kullanıcının aradığı sözcüğü bulabilmek için sözlüğün tamamını taramaması gerekir, bu nedenle de sözlükler sözcükleri genel olarak alfabetik biçimde sunarlar. Diğer yandan, bahsi geçen bu sıralama türü anlamsal ilişkiye sahip olan sözcüklerin okuyucu tarafından rahatça anlaşılmasının önüne geçebilir. Örneğin, “büyük – küçük” ayrımı ve “bıkmak – bezmek – usanmak” yakın anlamlı sözcükleri, anlamsal ilişkiye yönelik bir sözlük yapısı oluşturulmadıkça kullanıcıya kolaylık sağlayamayabilir (Günay 2007: 34).

Wiegand’a (akt. Bergenholtz ve Gouws 2016: 61 – 64) göre ise meta-sözlük bilimi, sözlük bilimi tarihi, genel sözlük bilimi teorisi, sözlük kullanımı araştırmaları ve sözlük eleştirisi olarak dört alana ayırmak mümkündür.

Meta-sözlük bilimi çalışmaları, özellikle 20. Yüzyılın ikinci yarısında Fransız modern sözlük bilimi çalışmalarının liderliğinde ilerlemiş, Türkiye’de ise 2000’lerden itibaren çeşitli araştırmalar yapılmıştır ve sözlük uygulama ve araştırma merkezleri oluşturulmuştur.

Sözlük hazırlama sürecinde, sözlükte yer verilecek sözcüklerin seçilmesi zorlu bir süreçtir, çünkü bir dildeki sözcüklerin tamamına tek bir sözlükte yer vermek çok zordur (Kahraman 2016: 3301). Seçilen sözcüklerin tanımlama süreçlerinde ise önce temel anlam, sonra yan anlamlar verilmeli, kullanım sıklığına göre sıralama yapılmalı, mecaz anlamlara, deyim ve atasözlerine değinilmeli ve hem edebi eserlerden hem de günlük kullanımlardan örnekler sunulmalıdır (Karadağ 2011: 193-207).

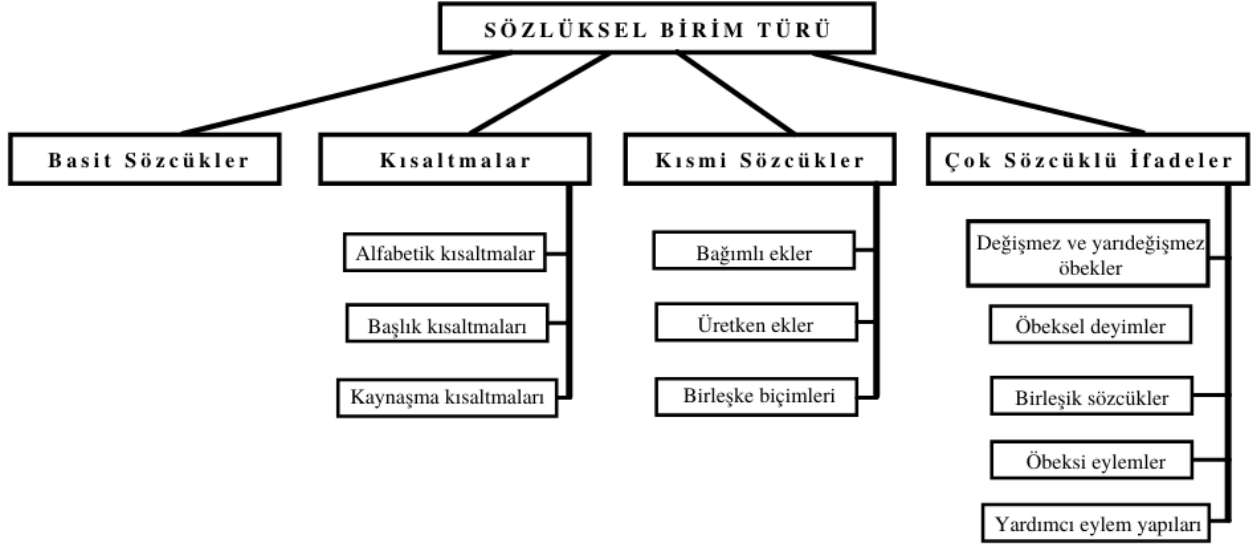
Sözlük bilimin ilgilendiği unsurlardan biri de birbirinden ayrı düşünülemeyecek olan kullanıcı-sözlük ilişkisidir. Kullanıcı kitlesi olmadan bir sözlüğün var olmasının anlamı olmayacağı için, sözlük hazırlayıcılarının kullanıcı profilini ve kullanıcı ihtiyaçlarını ölçüt olarak alıp, kullanıcıların sözlükle olan ilişkilerini inceleyerek doğru biçimde değerlendirmeleri gerekir. Kullanıcının yaşı, ana dili, ikinci veya yabancı dili, dildeki beceri seviyesi, eğitim seviyesi, sözlük kullanma becerisi, mesleği, coğrafi ve mesleki konumu gibi unsurlara sözlük hazırlama sürecinde önem verilmesi gerekir (Boz 2015: 47). Kullanıcının sözlükte aradığı bilgi ve özellikler iki gruba ayrılır:

- 1) Zengin erişim profili: alfabetik dizin, içindekiler, kullanım kılavuzu, arka bölümdeki özel ekler veya dizinler,
- 2) Zengin içerik: biçimle ilgili bilgiler, yazım, sesletim, dil bilgisel bilgi, sözcük türü bilgisi, anlamla ilgili bilgiler tanım, köken bilgisi, kullanım etiketi, örnek, çapraz gönderim.

Kullanıcının kolay erişim sağlaması için önemli olan unsurlar ise bütüncül yapı (macrostructure) ve parçacıl yapıdır (microsturcture); kullanıcının sözlükteki madde başlarına, sonrasında ise madde başının içerdiği bilgiler arasından ihtiyaç duyduğuna ulaşabilmesi gerekir. Hem tek dilli hem de iki dilli sözlüklerde temel söz varlığı ve sıklık unsurlarına dikkat edilmesi, aynı zamanda da hem sözlü hem de yazılı dilde sıkça kullanılan sözcüklere yer verilmesi gerekmektedir (Kahraman 2016: 3302).

Atkins ve Rundell (2008: 163-164) bir sözlüğün temel taşı olan sözlüksel birimleri, sözlükteki çoğunlukla madde başı olarak yer alan ve sözlüksel bir tanıma veya çeviriye sahip olan her bir sözcük, kısaltma, kısmi sözcük ve öbek olarak tanımlar ve aşağıdaki tabloyu sunar.

Şekil 1

Atkins ve Rundell (2008: 163-164)

Yazarlar sözlüksel birimleri tekil öğeler ve çok sözcüklü öğeler olmak üzere iki başlık altında ele alırlar. Tekil öğelerin ilk türü olan basit sözcükler bir dildeki sık kullanılan genel sözcüklerdir ve tüm sözcük sınıflarına ait olabilirler. Sözlüksel ve dil bilgisel olarak iki alt gruba ayrılabilen bu sözcüklerden ilki adlar, sıfatlar, eylemler, zarflar ve ünlemlerden oluşur, çoğunlukla birden fazla anlama sahiptir ve bir dildeki sözcüklerin büyük çoğunluğunu oluştururlar. İkinci alt grup ise işlevsel sözcük veya kapalı küme öğeleri olarak da adlandırılan, cümle içinde belli bir işleve sahip olan sözcükler ile ilgilidir. Birleştirme ifadeleri, gönderimsel ifadeler ve belirleyiciler bu alt gruba dahildir. Buna ek olarak, dil bilgisel sözcükleri beş alt kategoriye ayırmak mümkündür:

- İlgeçler (ör. gibi, ile, kadar, için, göre)
- Bağlaçlar (ör. çünkü, ve, veya)
- Adıllar (ör. ben, sana, kendisi, herkes)
- Yardımcı eylemler (ör. et-, ol-)
- Belirleyiciler (ör. her, bazı, birkaç, az)

İkinci tekil öğe türü olan kısaltmalar ise üç alt başlıkta incelenebilir. Alfabetik kısaltmalar bir sözcük grubunun her bir öğesinin ilk harflerinin tek tek okunmasıdır (ör. TBMM). Başlık kısaltmaları bir sözcük grubunun her bir öğesinin ilk harflerinin bir araya

getirilerek yeni bir sözcükmüşçesine okunmasıdır (ör. YÖK). Son olarak, kaynaşma kısaltmaları ise iki veya daha fazla sözcüğün, kimi harfler çıkartılarak birleştirilmesidir (ör. sağol).

Üçüncü tekil öge türü olan kısmi sözcükler ise üç alt grupta ele alınabilir. Bağımlı ekler (ör. -ler / -lar) sözlükte madde başı olarak nadiren yer alırlar. Yapım ekleri (ör. -lik/-lık) yeni ve daha karmaşık sözcükler ürettikleri için sözlükte açıklanmalıdır. Önek ve sonek olarak sözlükte ayrı madde başı olarak yer alabilseler de bu ögeler kimi sözlüklerde bu durum söz konusu değildir. Son olarak birleşke biçimleri ise kesme işareti kullanılarak üretilen birleşik sözcükler be bunların türetilmiş biçimleridir denilebilir. Yazarlar İngilizcedeki onelegged (tek bacaklı) ve vinyl-covered (vinil kaplamalı) örneklerini vermektedir, ancak Türkçede kesme işareti ile oluşturulan birleşik sözcükler yoktur. Burada bahsedilen örneklerin Türkçe karşılıklarını örnek almak mümkündür. Bu sözcükler oluştukları sözcüklerin anlamını korurlar ve oluşma süreçleri açık uçlu olduğundan tek bir örneğe rastlanan ifadeler söz konusu olabilir. Bu sözcüklerin sözlükte madde başı olarak ele alınabilmesi mümkünken onları oluşturan sözcüklerin ayrıca madde başı yapılp yapılmayacağı veya birleşik sözcüklerin her birinin madde başı yapılmasının gerekliliği, karar verilmesi zor olan kısımdır.

Çok sözcüklü ifadeler bir dildeki önemli unsurlardır ve özellikle dil öğrencilerine yönelik sözlüklerde yer almaları gerekir; bahsi geçen sözlük kullanıcıları bu ifadelerin bir bütün olarak ne anlama geldiğini anlamayabilir ve tek tek sözcük anlamlarına odaklanabilirler. Çöksözcüklü ifadelerinin hangilerinin madde başı olarak ele alınacağı hakkında ise Atkins ve Rundell (2008) ‘anlamı parçalarının toplamından fazla’ kuralına bağlı kalarak gerekli seçimin yapılması gerektiğini belirtir.

Çok sözcüklü ifadelerin ilki olan değişmez ve yarıdeğişmez öbekleri birkaç alt başlıkta incelemek mümkündür:

- Saydam eşdizimlilikler: Deyimsel özelliğe sahip olmamakla birlikte derlemelerden yapılan alıntılarda sıkça yer verilen ifadeler (ör. Hayatını tehlikeye atmak)
- Değişmez öbekler: çatal, bıçak, kaşık; bal – kaymak; kuru fasulye – pilav
- Benzetmeler: arı gibi çalışkan; beşik gibi sallanmak; çarşaf gibi deniz

- Dilin parçası hâline gelmiş sloganlar: Anne eli değmiş gibi (Ülker Hanımeller), açken sen, sen değilsin (Snickers)
- Atasözleri: Birlikten kuvvet doğar
- Alıntılar: Olmak ya da olmamak
- Selamlamalar: Hoşgeldiniz
- İlişki ifadeleri: Kendine dikkat et

Bahsi geçen bu öbekler eğer ‘anlamı parçalarının toplamından fazla’ kuralına uyuyorsa, bu durumda aşağıdaki özellikler gözlenebilir:

- Öbekleri oluşturan sözcüklerin bazılarının yerine başka sözcükler de kullanılıyor olabilir: Keskin sirke küpüne / kabına zarar
- Karşıt anlamlı, birbirine paralel öbekler gözlemlenebilir: iyi yürekli - kötü yürekli
- Öbeklerin kullanım biçimlerinde sözdizimsel kısıtlamalar görülebilir: Borç yiğidin kamçısıdır / * Yiğidi kamçılayan borçtur
- Öbekler biçimsözdizimsel esneklikler gösterebilirler:
 - Keçi gibi inatçı
 - Keçi gibi inatçısın
 - Keçi gibi inatçıları
 - Keçi gibi inatçılık yapıyor

Sözlük bilimciler diğer bir çok sözcüklü ifade olan birleşik sözcükleri üç ana grupta incelemektedir: adlar (ör. tavukgöğsü), sıfatlar (ör. biraz) ve eylemler (ör. uyuyakalmak). Bunlara ek olarak deyimisel (ör. kargaburnu) ve deyimisel olmayan (ör. öğretmenevi) birleşik sözcüklerden de bahsetmek mümkündür. Birleşik sözcükler çekimlenebilir (ör. bilinçaltına) ancak bünyelerine yeni bir sözcük alamazlar. Buna ek olarak, birleşik sözcüklerde anlambilimsel olan eşanlamlı, karşıtanlamlı ve altesanlamlı ifadeler de görülebilir: devetüyü, fildişi, gülkurusu gibi sözcükler siyah, mavi, mor gibi sözcüklerle birlikte renklerin altesanlamlılarını oluşturur.

Yazarlara göre üç tür birleşik sözcükten bahsedilebilir (Atkins ve Rundell 2008: 171):

- Değişmeceli birleşik sözcükler: AB, B olan bir A değildir; keçi boynuzu, keçinin boynuzu değildir.

- Yarıdeğişmeceli birleşik sözcükler: AB, B'dir ancak B olan bir A değildir; yüksekokul bir okuldur ancak yüksekte olan bir okul değildir.
- İşlevsel birleşik sözcükler: AB, A ile ilgili olan B'dir ve bundan da fazlasıdır; başörtüsü, başa örtülen bir örtü anlamına gelse de uyandırdığı anlam daha belirlidir.

Bunlara ek olarak sözlüklerde yer verilecek madde başlarını üç ana grupta incelemek mümkündür. Standart madde başları, sözlüklerde madde başlarının çoğunluğunu oluşturur ve tanımlanabilen, bulundukları cümlelere anlam katan sözcükler olarak tanımlanabilirler. Bu madde başları ad (baş, tencere), eylem (gör-, gel-), sıfat (mutlu, iyi), zarf (şimdi, yavaşça), nida (ay!, of!) gibi alt başlıklara ayrılabilir. Kısaltma madde başları, genellikle fazla bilgiye sahip olmayan, özel adlar gibi tek anlama sahip sözcüklerdir. Kısaltmaların açık hâllerine sözlüklerde yer vermek gerekmele birlikte yer sıkıntısından ötürü sadece kısaltma veya açık hâldeki madde başında açıklamaya yer verilmesi yeterlidir. Sözlük birimlerin aksine dil bilimsel sözcük madde başları bir anlama değil, dil bilimsel bir göreve işaret eder. Her sözlüğün kullanım rehberinde hangi sözcüklerin dil bilimsel madde başı olarak ele alınacağı belirtilmelidir; bağlaç, ilgeç ve belirteç gibi sınıflar farklı görevler üstlendikleri için dil bilimsel madde başı belirlemede belirli standartlardan bahsetmek mümkün değildir.

Sözlük birimlerde yer alan bilgilere gelindiğinde ise bunun sözlükten sözlüğe ve dilden dile değiştiği görülmektedir. Tek dilli bir sözlükte çevirilere yer verilmemesi buna bir örnek olarak verilebilir.

Her bir sözlük girdisini oluşturan unsurlara birkaç başlık altında değinmek mümkündür. Madde başı sözlük birimin kendisini ve nasıl yazıldığını (tek sözcük, birden fazla sözcük vb.) gösterir. Eşyazımlı sözcük sayısı her bir sözlük birimin bir, iki veya daha fazla anlamını ifade eder; eşyazımlı sözcükler birbirini izleyen sözlük girdileri hâlinindedir. Madde başı anlamları, her bir madde başı içerisinde numaralandırılmış olarak yer verilen bölümlerdir; her bir bölüm de her bir madde başı anlamını açıklar ve bahsi geçen numaralarla, yani bölüm işaretleyicileri ile ayrılır.

Bunlara ek olarak her bir madde başında sözcüğün nasıl söyleneceğine dair bilgiler (örneğin Uluslararası Fonetik Alfabe), sözcüğün başka biçimleri (örneğin Amerikan İngilizcesi için AE ve İngiliz İngilizcesi için BE), sözcüğün çekimli hâlleri ve etimolojik bilgileri de yer alır.

İki dilli sözlüklerde madde başlarının açıklanmasında ise D1 ve D2 arasında eşdeğerliğin sağlanmaya çalışılması önemlidir. Zgusta'ya (1971: 319) üzere eşdeğerlik, bir sözlük birimin D1 ve D2'de aynı anlama gelmesi durumudur. Eşdeğerlik iki biçimde sözlükte yer alabilir: çevirisel ve açıklamalı. Bu durum da göstermektedir ki, sözlük birimler doğrudan ve bağlamsal olarak eşdeğerliğe sahip olabilecekleri gibi daha genel ve soyut biçimde de eşdeğerlik gösterebilirler. Eşdeğerlik aynı anlama sahip sözcük ve öbeklerin arasındaki ilişkidir (Hartman ve James 1998: 51). Bununla birlikte, iki dil arasında doğrudan karşılığa sahip sözcükler olmaması sorunu (anisomorphism), eşdeğerliğin tam veya kesin değil, kısmi veya göreceli olması anlamına gelir. Bu durumda da eşdeğerlik, iki dilde bir kavramı ifade etmek için kullanılan sözcük veya öbeklerin aynı anlama gelmesidir; bu tür bir eşdeğerlikte de kısımlık, görecelilik ve bakışsızlık söz konusu olabilmektedir.

Atkins ve Rundell'a (2008: 211) göre ise iki dilli sözlüklerdeki sözlük birimlerin anlamlarını verirken dört tip çeviri yönteminden bahsetmek mümkündür. D1 ve D2'de birbirine en doğru ve yakın biçimde karşılık gelen ifadeler söz konusuysa, bu durumda doğrudan çeviri yöntemi kullanılır (örneğin 'masa' – 'table'). D1'deki bir sözlük birimin D2'de doğrudan bir karşılığı bulunmuyorsa açıklamalar yakın eşdeğerliğe sahip ifadeler ile yapılır (örneğin 'lahmacun' – 'Turkish pizza'). Doğrudan tercüme veya yakın eşdeğerlik söz konusu değilse, bu durumda D2 sözlükçesi kullanılabilir; bu sözlükçeler D1'deki bir ifadenin anlamını D2 kullanıcısına açıklar (örneğin 'mıhlama' – 'Turkish melted cheese and cornmeal'). Son yöntem olan bağlamsal çeviriye ise yukarıda bahsedilen üç yöntemden hiçbirinin kullanılmadığı, sözlüksel boşlukların olduğu durumlarda başvurulur ('devşirme' – 'recruiting boys for the Janissary corps').

Madde başlarının açıklamaları ve içerikleri iki dilli sözlüklerde de aynı olmakla beraber, önemli olan bir ek verilen örneklerdir. İki dilli sözlüklerde örnek cümlelerin tamamının çevirisine de yer verilir; cümlelerin doğrudan veya bağlamsal olarak çevirisi yapılabilir.

Duval'e (akt. Fontelle, 2016: 52) göre ise iki dilli sözlüklerin amacı, kaynak ve hedef dillerdeki madde başları arasında eşdeğerlik sağlamaktır. Sözlük kullanıcılarının tam eşdeğerliğe sahip çeviriler bulma amacına karşın, iki dilin ait olduğu toplum ve kültürlerde aynı anlama sahip sözcük veya kavramlara rastlamak mümkün olmayabilir.

Bununla birlikte, Adamska-Salaciak'a (2016: 147) göre D1 ve D2 arasında eşdeğerliğe hiç rastlanamayacağı da söylenemez. Burada kastedilen şey, D1 ve D2'deki sözcük ve öbeklerinin tamamının eşdeğerli olmasının mümkün olmadığıdır. İki dil birbirinden genetik, tipolojik ve kültürel olarak ne kadar farklıysa, diller arasındaki eşdeğerlik de o kadar az olur. Böyle bir durumda oluşacak boşluklar iki gruba ayrılır (Svensén 2009: 273). Gönderimsel boşluklar D2'de var olmayan bir kavram, durum veya adetin yol açtığı gönderim eksikliğinden dolayı oluşurken sözlüksel boşluklar, D1 ve D2'de birbirine benzer gönderimler varken D2'de bu gönderimin adının olmaması sebebiyle oluşur. Bununla birlikte, bahsi geçen sözcük ve öbeklere bu sebeple yer verilmemesi gibi bir durum söz konusu olamayacağı için, bu boşlukları sözlük kullanıcısının anlayabileceği biçimde açıklamak sözlük bilimcinin görevi hâline gelir.

Dört tür eşdeğerlikten bahsedilebilir: bilişsel, çevirisel, açıklayıcı ve işlevsel eşdeğerlik. Bilişsel eşdeğerlik, D1 ve D2'nin kendi dil sistemlerine göre var olan ve aynı değere sahip olan öğelerdir; iki dilli bireylerin D1'deki bir öbek ile karşılaştıklarında akıllarında beliren ilk D2 öbeği olarak da açıklanabilir.

Çevirisel eşdeğerlik, D1'deki bir metindeki bir ögenin D2'deki çevirisinde yer alan bir öğeyle aynı değere sahip olması demektir. Bilişsel eşdeğerlik, adından da anlaşılacağı üzere, bilişsel boyutta var olurken çevirisel eşdeğerlik yazılı veya sözlü metin boyutunda var olur. Eğer bilişsel eşdeğerliğe sahip öğeler söz konusu değilse bu durumda sözlükte çevirisel eşdeğerliğe sahip öğelere yer verilir. Çevirisel eşdeğerliklere genellikle üretimsel sözlüklerde daha çok rastlanır. Bilişsel eşdeğerlik dilbilimle daha çok ilgiliyken çevirisel eşdeğerlik çeviribilim çalışmaları ile ilgilidir. Bununla birlikte, iki dilli sözlüklerde iki eşdeğerlik türüne de yer verilmesi daha doğrudur.

Açıklayıcı eşdeğerlik, D2'de var olmadığı için D1'den alınarak yorumlanan bir öbek sayesinde elde edilen eşdeğerlik türüdür. Bilişsel eşdeğerlikler öğelerin anlamsal yönüne, çevirisel eşdeğerlikler ise ögenin bir metinde kullanılıp kullanılamayacağına odaklanırken, açıklayıcı eşdeğerliklerin ana amacı bir ögenin anlamını açıklamak ve netleştirmektir. Bu nedenle de açıklayıcı eşdeğerliklere genellikle algılama odaklı D2-D1 sözlüklerinde yer verilmektedir.

İşlevsel eşdeğerlik sözcükler arasındaki anlamsal ilişki ile değil, daha uzun ve detaylı öbekler arasındaki anlamsal ilişki ile ilgilenir. Eğer D2'deki bir metin bölümünde

yer alan bir sözcük eğer dil bilgisel olarak D1’de başka bir sınıfa aitse, bu durumda D1’deki madde başına doğrudan karşılık gelen bir ögeden söz edilemez. Bu durumda sözlük bilimciler, D1’deki ögenin geçtiği (derlem tabanlı veya kendi ürettikleri) öbeklerin içinde sunar ve D2’deki eşdeğerini doğrudan sunmadan ögenin açıklamasını yapmış olur. Dolayısıyla, işlevsel eşdeğerlik D1’deki bir öbeğin D2’ye çevrilmesi ile elde edilir.

Kültürel farklılıklardan kaynaklanan sözlüksel boşluklara geri dönmek gerekirse, yazar bu durumda başvurulabilecek çözümlerin, sözcük veya öbeğin D2’deki kültürel karşılığının kullanılması veya yeni bir sözlük birim üretilmesi olduğunu belirtir. Bu öbekler, D1 ve D2’de aynı olgu veya objeye karşılık gelmese de benzer olgu veya objeleri anlatmak için kullanılır. Bu yöntem işe yaramazsa, sözlük bilimci D1’deki öbeklerden ödünçleme yaparak, D2’de de dayanağı olacak yeni sözcük veya öbekler üretebilir.

Bahsi geçen ödünçleme iki biçimde gerçekleştirilebilir. D1’deki bir öbek hem biçim hem de anlam olarak ödünçlenirse sözlüksel ödünçleme, D2’de var olan bir sözcüğe yeni bir anlam kazandırılırsa anlamsal ödünçleme söz konusudur. Anlamsal ödünçleme bağlamında ayrıca ödünçlemeli çeviriden de bahsedilmelidir; D1’de var olan, bileşik sözcük gibi karmaşık yapılar parçalarına ayrılır ve bu parçalar doğrudan D2’ye çevrilerek D1’deki yapının aynısı olan yeni bir sözlük birim yaratılmış olur.

Yukarıda bahsedilen eşdeğerlik türlerini sözlük biliminde tek başına veya ayrı ayrı kullanmak, mümkün olan bir durum değildir. Yazar bunları gruplara ayırarak incelemiş olmasına rağmen, sözlük hazırlamada bu eşdeğerlikler arasında bir süreklilik olduğunu belirtir.

Belirtilen yöntemlerin hiç biri sözlüksel boşlukları doldurmaya yetmiyorsa, bu durumda sözlük bilimci gloslardan, kullanım etiketlerinden veya açıklayıcı notlardan yararlanır. Eşdeğerden sonra gelen gloslar genellikle parantez içinde italik harflerle yazılır ve eşanlam, altanlam, eşdizim belirtebilir. Kullanım etiketleri ise eşdeğerden önce, parantez içinde ve genellikle kısaltılmış olarak yer alır. Madde başından ayrı biçimde, genellikle hemen altında bir kutucuk içinde yer alan açıklayıcı notlar ise madde başının yakınanlamlıları, dil bilgisel düzensizlikleri olup olmadığı, söylenişleri benzer sözcüklerin anlamlarının aynı olup olmadığı gibi pek çok bilgi verme işlevinde kullanılabilir.

Atkins ve Rundell'a (2008: 32) göre kullanıcı profili, bir sözlüğün içeriğini ve yapısını etkileyen önemli bir unsurdur. Kullanıcılar bir sözlükte karşılaşma ihtimalleri olan her sözcüğü görebilmeyi bekler ancak uygulamada bunun gerçekleştirilebilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, çoğu kullanıcının ihtiyaçlarını karşılayabilecek özellikte sözlükler hazırlayabilmek önemlidir; bunun için de kullanıcı profilinin çok iyi araştırılması ve belirlenmesi gerekir.

Sözlük hazırlama sürecinde kullanıcı profiline göre biçimlenen üç unsur bulunmaktadır. Bunlardan ilki olan sözlük içeriği, madde başlarının sayısı, güncel, eski veya kullanılmayan madde başlarının hangilerine yer verileceği, lehçelerdeki sözcüklerin madde başı olarak ele alınıp alınmayacağı ve belirli alan ve uzmanlıklara ait terimlere yer verilip verilmeyeceği hakkındadır. Buna ek olarak, kullanıcıların sözcükleri dilbilgisel olarak nasıl kullanmaları gerektiği bilgisinin verilip verilmemesi, söyleniş ve vurgu özelliklerine ihtiyaç duyulup duyulmadığı, sözcüklerin bağlamlarının verilmesinin gerekip gerekmediği gibi kararlar da sözlük içeriğinin alanına girmektedir.

İkinci unsur olan üstdil (metalanguage) kullanıcıların dilbilimsel becerilerine odaklanır. Açıklamaların basitleştirilmiş bir dille yapılıp yapılmaması, söyleniş göstermek için Uluslararası Ses Alfabesine yer verilip verilmemesi, dönüşlülük ve eşdizimlilik hakkındaki terimlerin kullanılıp kullanılmayacağı, standart kısaltmaların (ör. sıfat için *sıf.*) anlaşılıp anlaşılmayacağı gibi kararlar üstdil çerçevesinde verilir.

Son unsur olan tasarım ve düzenleme ise yeterli miktarda bilgiye en kolay ve hızlı biçimde erişilmesi için sözlüğün nasıl düzenlenmesi gerektiği ile ilgilidir. En az alanda en fazla bilgiyi vererek veya çok fazla yazı tipini kullanarak sözlük kullanıcısının kafasını karıştırmamak, bu unsurun sorumluluk alanına girer.

Son olarak kullanım rehberinden bahsetmek gerekir. Sözlükten sözlüğe değişebilen ve kullanım rehberinde yer verilmesi gereken kimi unsur, iki dilli sözlükler için beş grupta incelenebilir. Çok sözcüklü ifadeler, deyimler, eşdizimlilikler, birleşik sözcükler ve fiil öbeklerini içerir. İkincil madde başları, bir sözlük girdisinin diğerinin içinde verilmesi anlamına gelir ve kullanıcılar için zorluk yaratabileceği için çoğunlukla iki dilli sözlük hazırlayıcıları tarafından tercih edilmez. Bir diğer unsur olan dil bilgisi ise genellikle kullanıcı profiline bağlı olarak biçimlendirilir ve sözlükten sözlüğe değişiklik gösterebilir. Dil bilgisel özellikler kapsamında D1 ve D2'deki dil bilgisi özellikleri ve

sistemlerine yer verilebilir, adların cinsiyet özelliklerine değinilebilir, sözcük sınıflarının kısaltmaları hakkında (örneğin isim için i.) bilgi verilebilir. Adlandırmalar ise sözlük birimlerin kullanım biçimlerini açıklamak amacıyla yer verilen ‘resmî’ ve ‘resmî olmayan’ gibi ifadeleri içerir (örneğin ‘arz etmek’ ve ‘sunmak’). Son olarak, kullanım notları ise iki dilli sözlüklerin kapsamlarını, D1 ve D2 arasındaki eşleşme ve farklılıkları ifade edebilmek için kullanılır.

İki dilli sözlüklerde sözcüklerin anlamları, anlamın kendisini ayrıntılı biçimde açıklamaktan çok kullanıcının işini kolaylaştıracak biçimde açıklanması demektir. Benzer biçimde, anlamların sıralanmasında da sözlüğün kullanıcı profili ölçüt alınır. Hem D1 hem de D2 konuşucularının kullanabildiği İki yönlü iki dilli sözlüklerde de madde başlarında yer verilen anlamların sadece D1 konuşucularının anlayacağı biçimde düzenlenmemesi gerekir, aksi takdirde D2 konuşucularının öğrenme ihtimali olan tek şey madde başının sözcük sınıfı olur.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Kapsam

Bu çalışma İngilizce-Türkçe iki dilli sözlükler üzerine olup toplamda beş sözlük ile sınırlandırılmıştır. İlgili sözlükler aşağıdaki gibidir:

1. Cambridge Learner’s Dictionary English – Turkish, Cambridge University Press, 2010.
2. Oxford Türkiye İngilizce - Türkçe Sözlük, Ed: Helen Warren, Oxford University Press, 1998.

3. Oxford Wordpower Dictionary English – English – Turkish, Oxford University Press, 2012.
4. Redhouse Sözlüğü İngilizce – Türkçe, Sev Yayıncılık ve Ticaret A.Ş., 2020.
5. Merriam-Webster’s Pocket Dictionary English – Turkish, Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti., 2012

Bahsi geçen sözlüklerin adları bu çalışmanın geri kalanında aşağıdaki biçimde kısaltılarak verilmiştir:

1. Cambridge Learner’s Dictionary English – Turkish **(CL)**
2. Oxford Türkiye İngilizce - Türkçe Sözlük **(OT)**
3. Oxford Wordpower Dictionary English – English – Turkish **(OW)**
4. Redhouse Sözlüğü İngilizce – Türkçe **(RS)**
5. Merriam-Webster’s Pocket Dictionary English – Turkish **(MW)**

Araştırmanın tamamında, yapılan incelemeler, karşılaştırmalar ve toplanan verilerde CL temel alınmıştır. Bu kararın alınmasında, yararlanılan sözlükler arasındaki kimi farklılıklar belirleyici olmuştur.

CL bir öğrenici sözlüğüdür (learner’s dictionary), yani en gerekli ve en sık kullanılan sözcükleri içermesi ve yeteri kadar açıklama, örnek ve yardımcı bilgiye yer vermesi beklenmiştir. OT’nin basım yılı 1998’dir ve günümüze kadar yeni bir baskısı olmamıştır. Bu nedenle, araştırmada yer verilmesinin yanlış olmayacağı düşünülmüş olsa da çalışmanın araştırmacısı tarafından güncellik ve içerik bakımından ölçüt olarak alınmasının da doğru olmadığı görüşüne varılmıştır. CL ile karşılaştırıldığında, OW’de basımsal sorunlar ve okuyucuya yardımcı olabilecek bölümlerin eksikliği ile karşılaşmıştır. Bu durum her ne kadar çalışmayı olumsuz etkileyen bir durum olmasa da karşılaştırmaların verimli gerçekleştirilebilmesi adına OW’nin temel alınmasının doğru olmayacağı düşünülmüştür. Her ne kadar RS’nin 2020 yılı baskısı kullanılmış olsa da sözlüğün genelinin son baskısı 1972’de yapılan RS’yi esas alması ve Türkçe tanımlar için 1969 TDK sözlüğünü kullanması, sözlüğün yeterince güncel ve kapsamlı olmaması riskine yol açmıştır. Son olarak MW ise cep sözlüğü olduğu için kapsamının daha dar olduğu, dolayısıyla da yeterince veri bulunamayacağı düşünülmüştür.

2.2. Araştırma Yöntemi

Çalışmada nitel araştırma türlerinden olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013: 83) nitel durum araştırmasında duruma ilişkin etkenlerin durumu etkileyiş ve ondan etkileniş biçimleri incelenir. İlk aşamada araştırmada yanıt aranacak sorular belirlenirken son aşamada sorulan bu sorulara verilen yanıtlar veya sonuçlar yer alır. Bu özellikler de bir durumun incelenerek bununla bağlantılı soruların cevaplandığı bu çalışmanın amaç ve kapsamı ile uyum göstermektedir.

Durum çalışmasının aşamaları sekiz başlığa ayrılabilir:

1. Araştırma sorularının geliştirilmesi: Durum araştırmalarında nicel ve nitel araştırmalarda yararlanılan beş sorudan (kim, ne, nerede, nasıl, neden) “ne”, “nasıl” ve “neden”e cevap aranır (Yin, 1984).
2. Araştırmanın alt problemlerinin geliştirilmesi: Çalışmalardaki alt problemler, odaklanılacak alanlar demektir ancak her çalışmada alt problemler olmak zorunda değildir.
3. Analiz biriminin saptanması: Bu aşamada “durum”un ne olduğu açıklanır; araştırma problemi iyi bir biçimde belirlenmişse, analizin nasıl yapılacağı da netleşir.
4. Çalışılacak durumun belirlenmesi: Araştırmanın problemler, alt problemleri ve analiz birimi belirlendikten sonra araştırma probleminin en iyi çalışılabileceği durum veya durumların seçilmesi gerekir.
5. Araştırmaya katılacak bireylerin seçimi: Durum çalışmaları ayrıntılı ve derinlemesine yapıldığı için katılımcı sayısı veya örneklem büyüklüğünün diğer araştırmalara göre daha küçük olması beklenir.
6. Verinin toplanması ve toplanan verinin alt problemlerle ilişkilendirilmesi: Veri toplama sürecinde verilerin alt problemlerle ilgili olmasına dikkat etmek gerekir. Araştırmacının mümkün olduğunca çok veri kaynağı veya türünden yararlanması gerekir (Yin, 1982); bu sayede araştırmanın güvenilir ve geçerli olması sağlanır.
7. Verinin analiz edilmesi ve yorumlanması: Toplanan verilerin araştırma başında belirlenen alt problemlere göre düzenlenmesi ve yorumlanması mümkündür; ayrıca bu sayede alt problemlerle ilişkisinin olmadığı belirlenen veriler de araştırma dışında bırakılabilir.

8. Durum çalışmasının raporlaştırılması: Durum araştırmalarından elde edilen veriler çok zengin olduğu için bulguların raporlanmasında hem başkaları tarafından anlaşılabilir hem de yeteri kadar betimsel olmasına önem verilmelidir.

Durum çalışması ayrıca farklı desenlerden oluşmaktadır ve bu desenleri farklı biçimlerde listeleyen araştırmacılar söz konusudur:

- Stake (2005): Gerçek (instric), araçsal (instrumental), toplu (collective)
- Merriam (1998): Disiplin yönelimli (disciplinary orientation) etnografik, tarihsel, psikolojik, toplumsal; genel amaçlı (overall intent) betimleyici, yorumlayıcı, değerlendirmeci; çoklu durum çalışması (multiple case studies)
- Bassey (1999): Teori oluşturan ve teoriyi test eden (theory-seeking and theory testing), hikâye anlatan ve resim çizen (story-telling and picture-drawing), değerlendiren (evaluative)
- Yin (1984): Bütüncül tek durum deseni (single case-holistic design), iç içe geçmiş tek durum deseni (single case-embedded design), bütüncül çoklu durum deseni (multiple case-holistic design), iç içe geçmiş çoklu durum deseni (multiple case-embedded design)
- Yin (1994): Keşfedici (exploratory), açıklayıcı (explanatory), tanımlayıcı (descriptive)

2.2.1. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Kapsam bölümünde değinilen beş sözlük üzerine yapılan incelemelerde aşağıdaki probleme cevap aranmıştır:

- Akademik sözlük bilimi açısından İngilizce - Türkçe sözlüklerin görünümü nasıldır?

Bu problemle bağlantılı olarak, aşağıdaki alt problemlerin cevaplarını bulmaya yönelik incelemeler yapılmıştır:

- İngilizce - Türkçe sözlükler bütüncül açıdan nasıl yapılandırılmıştır?
- İngilizce - Türkçe sözlükler parçacıl açıdan nasıl yapılandırılmıştır?

2.3. Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada veri analizi için ise doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2013: 217) göre doküman incelemesi, "araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar". Araştırma problemi ilgili araştırmada hangi türde dokümanın veri kaynağı olarak kullanılacağına belirlenmesinde önemlidir.

Forster'a (1994) aktardığı üzere, doküman incelemesi beş aşamada gerçekleşir:

- 1) Dokümanlara ulaşma: Araştırmacının araştırması için dokümanlara ihtiyaç duyup duymadığı, hangi dokümanlara neden ihtiyaç duyduğu, dokümanlara nereden ve nasıl erişim sağlayabileceği gibi soruları cevaplaması gerekir; bu süreçte araştırma problemi rehber olarak kullanılabilir.
- 2) Özgünlüğü kontrol etme: Dokümanların kaynakları, kimler tarafından ne zaman ve nerede hazırlandığı, birincil mi ikincil mi kaynak oldukları gibi sorulara cevaplar aranmalıdır.
- 3) Dokümanları anlama: Sadece dokümanlardan yararlanılacak bir araştırma söz konusuysa, araştırmacının bu kaynaklar arasında karşılaştırmalar yapması ve farklı bakış açısı ve yorumlar olup olmadığını araştırması gerekir.
- 4) Veriyi analiz etme: Dokümanlardan araştırmanın tek veri kaynağı olarak yararlanılacaksa, bu dört aşamada gerçekleştirilebilir.
 - a. Örneklem seçme: Dokümanın tamamından veri olarak yararlanmanın mümkün olmadığı durumlarda, veri setinden bir örneklem oluşturulabilir. Bu örneklemelerin oluşturulmasında ise rastgele, sistematik, tabaka ve küme örnekleme gibi yöntemlerden yararlanılabilir.
 - b. Kategorileri geliştirme: Araştırmanın amacını gösteren kategoriler aynı zamanda doküman analizinin de temel kategorileri olur; mevcut dokümanların içeriği, gereksiz kategorilerin oluşturulması veya önemli kategorilerin gözden kaçması gibi sorunların önlenmesi için çok önemlidir.
 - c. Analiz birimini saptama: Analiz birimi olarak sözcük, tema, karakter, cümle veya paragraf, madde ve içerik kullanılabilir.

d. Sayısallaştırma: Araştırma sonucunda elde edilen veriler, nicelleştirilerek ve sayısallaştırılarak raporlanabileceği gibi düzyazı biçiminde de raporlanabilir. Nicelleştirme / sayısallaştırma söz konusuysa, üç yöntem söz konusu olur:

- i. Var veya yok: Dökümanda var olan bir kategoriye “1”, var olmayan bir kategoriye ise “0” değeri verilebilir, bu sayede kategorilerin iki dökümanda tekrarlandığı sayı daha rahat karşılaştırılabilir.
- ii. Yüzde dağılımı: Aynı biçimde veriler yüzde biçimde de sunulabilir.
- iii. Kapsanan alan: Bir kategorinin bir dökümanda kapsadığı alan da ölçüt olabilir.

5) Veriyi kullanma: Kullanılan dökümanların doğru yorumlanıp yorumlanmadığı ve kullanım amaçları hakkında asıl kaynaklara danışarak onların görüşlerinin alınması, araştırmanın daha geçerli ve güvenilir olmasını sağlayacaktır.

2.3.1 Veri Setinden Karşılaştırma Yapılacak Sözcüklerin Seçimi

Bir önceki bölümde bilgi verildiği üzere, veri analizi için sözcük seçimi yapılırken örneklem olarak sistematik rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Evren, bir araştırma için gereken verilerin bulunduğu, farklı unsurlara sahip geniş bir alanken örneklem, evrenin çalışma için çok büyük olduğu durumlarda evrenin içinden seçilen ve evreni teslim eden daha küçük bir veri setini ifade etmektedir. Bu çalışmanın örneklem biçimi olan sistematik rastgele örnekleme ise verilerin ilk ögesinin rastgele, sonraki ögelerin ise belirli bir sisteme bağlı olarak seçilmesini ifade eder. İlk ögenin rastgele seçilmesi, veri setinin mümkün olduğunca ön yargıdan uzak olarak hazırlanması anlamına gelmektedir (Cochran, 2007).

CL'den elde edilen veri setinin belli bir kural veya kritere bağlı olmadan, rastlantısal olarak oluşturulabilmesi adına, her 10 sayfada bir sayfanın en sonundaki sözcük seçilmiştir. Bu sözcüklerin seçimi sürecinde türleri, özellikler, madde başı içerikleri, kullanım biçimleri gibi kriterlere önem verilmemiş, bu sayede veri setinin daha heterojen bir yapıda olması amaçlanmıştır.

Ek 2 ve 3'te alfabetik sırayla verilmiş olan veri setinde toplam 123 madde başı bulunmaktadır. Bunlardan 29 sözcüğün farklı sözcük biçimleri ayrı madde başları hâlinde ele alınmış, toplamda 38 ekstra madde başı bu biçimde oluşturulmuştur. Sonuç olarak da 85 adet sözcüğe yer verilmiştir. Bu veri setinden incelenmek üzere bir alt veri seti hazırlayabilmek için madde başı seçimi yapılmış ve bu süreçte de maddelerin mümkün olduğunca rastlantısal ve araştırmaya yol gösterici olması amaçlanmıştır. Süreç sırasıyla aşağıdaki adımlarla ilerlemiştir:

- 1) En önemli/sık kullanılan ve anahtar işareti ile belirtilen sözcükler, çalışmada sözlüklerin karşılaştırılması açısından belirleyici olmama ihtimaline karşı listeden çıkarılmıştır. Bunun sonucunda madde başı sayısı 64'e, sözcük sayısı ise 52'ye indirilmiştir. 10 sözcüğün farklı sözcük sınıflarının ayrı madde başları hâlinde ele alındığı, bu nedenle toplamda ekstra 12 madde başı olduğu gözlemlenmiştir.
- 2) Aynı sözcüğün farklı sözcük biçimlerini oluşturan madde başları, diğer sözlüklerde madde başları ve içeriklerini incelerken karmaşa yaşatabileceği ve/veya gereksiz yer kaplayarak çalışmayı olumsuz etkileyebileceği düşünülmüş ve listeden çıkarılmıştır. Bu durumda 39 madde başı/sözcük gözlemlenmiştir. Bunların 23'ü ad, 8'i eylem, 6'sı sıfat, 1'i zarf ve 1'i ünlemdir.
- 3) İnceleme yapılacak veri setini daha eşit ve açık hâle getirmek için adlardan 5, eylemlerden 5, sıfatlardan 3 adet seçilmiş, görülen zarf ve ünlemler de bu listeye eklenmiştir. Bu seçim yapılırken özellikle daha nadir kullanılan, argo, dile yakın zamanda girmiş sözcükler tercih edilmeye çalışılmıştır. Toplamda 15 adet madde başı/sözcüğün mikro yapıları diğer sözlüklerle karşılaştırılmıştır. Bahsi geçen madde başları aşağıdaki biçimde sıralanmıştır:

a. Adlar

- i. Benchmark
- ii. Earphones
- iii. Geek
- iv. Mutiny
- v. Turn-off

b. Eylemler

- i. Commiserate
- ii. Degrade
- iii. Instigate
- iv. Reuse
- v. Tether

c. Sıfatlar

- i. Dicey
- ii. Hardcore
- iii. Slighted

d. Zarflar

- i. Sic

e. Ünlemler

- i. Congratulations

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın temelini oluşturan ve odağı olan iki dilli sözlükler pek çok sözlük bilimci tarafından pek çok yayınevi ve kurum için hazırlanmaktadır. Sözlük bilimcilerin bu sürece yönelik farklı yaklaşımları ve amaçları, buna ek olarak yayınevlerinin beklentileri sonucunda temel özellikleri aynı olmakla beraber farklı yapılara sahip sözlükler ortaya çıkmaktadır. Yöntem bölümünde bahsi geçen problem ve alt problemlere cevap vermek için ölçüt olarak Cambridge Learner's Dictionary (İngilizce – Türkçe)'i kullanılmış ve diğer sözlüklerin içerikleri CL'ye göre değerlendirilmiştir.

3.1. Sözlükler bütüncül (makro yapı – macrostructure) açıdan nasıl yapılandırılmıştır?

İkinci bölümde de değinildiği üzere, bir sözlüğün bütüncül yapısı, sözlüğün tümüne bakılarak incelenir. Bu süreçte sözlüğün içindekiler bölümü, kısaltmalar listesi, kullanım kılavuzu, ön söz ve (varsa) sonsöz bölümleri gözlemlenir.

3.1.1. İçindekiler bölümü nasıl düzenlenmiştir?

CL'nin basım bilgileri ve redaksiyon ekibi listesinden sonra yer alan İçindekiler sayfasında yer alan bölümler aşağıdaki gibidir:

- Giriş
- Bu sözlük nasıl kullanılır
- Bu sözlüğün kullanımı hakkında daha fazla bilgi
- Sözlük
- Orta sayfalar
 - Renkli konu resimleri
 - Ekstra yardım sayfaları.
- Ekler

OT'nin editör ve basım bilgilerinden sonra gelen İçindekiler sayfasında aşağıdaki bölümler bulunmaktadır:

- Sözlükte yer alan kısaltma ve semboller
- Ön söz
- Sözlüğü kullanma kılavuzu
- Sözlük A-Z
- Çalışma sayfaları
- Ekler
- Telaffuz ve fonetik yazım

OW'de basım bilgileri sayfasından sonra yer alan İçindekiler bölümünde aşağıdaki ilgiler yer almaktadır:

- Terms, abbreviations and symbols used in the dictionary (sözlükte yer alan terimler, kısaltmalar ve semboller)

- Guide to the dictionary (sözlüğü kullanma kılavuzu)
- Dictionary A-Z (sözlük A-Z)
- Appendices (ekler)

RS'nin ayrı bir içindekiler bölümü bulunmamaktadır. Sözlük, ekler ve diğer bölümlerin sayfa bilgilerini veren herhangi bir sayfa veya bölüm yoktur.

MW'nin ayrı bir içindekiler bölümü bulunmamaktadır. Sözlük, ekler ve diğer bölümlerin sayfa bilgilerini veren herhangi bir sayfa veya bölüm yoktur.

3.1.2 Kısaltmalar ve semboller var mıdır? Varsa nasıl açıklanmıştır?

CL'nin kapağının arkasında yer alan bu bölümde *noun* 'ad', *verb* 'eylem', *conjunction* 'bağlaç', *suffix* 'son ek', *prefix* 'önek', *past tense* 'geçmiş zaman' gibi kullanım etiketleri, *sb* – *somebody* 'biri', *sth* – *something* 'bir şey', *UK* 'İngiliz İngilizcesi', *US* 'Amerikan İngilizcesi' gibi kısaltmalar ile *[C]* – *countable noun* 'sayılabilir ad' ve *[I]* – *intransitive verb* 'geçişsiz eylem' gibi kısaltmalar verilmektedir. Ayrıntılı dil bilgilere için kullanıcı kullanım rehberine yönlendirilmektedir. Son olarak, anahtar sembolünün () yanında yer aldığı sözcüklerin, öğrenilmesi önem taşıyan yaygın sözcükler olduğu belirtilmektedir.

OT ve OW'de ise İçindekiler bölümünde ön kapak içinde kısaltmalar ve semboller bölümünün yer aldığı belirtilmesine karşın sözlüklerin herhangi bir yerinde bu bölüme ulaşılamamaktadır.

RS'de Ön söz bölümünden sonra yer alan kısaltmalar listesinde kısaltmalar ağırlıklı olarak Türkçe olarak verilmiştir. Toplamda beş terim hem İngilizce hem de Türkçe olarak ayrı ayrı sunulmuştur; İngilizce olanlar, madde başının Türkçede belirtilen terimi içerdiğini göstermek için kullanılmaktadır. Örneğin, aynı anlama gelen *abb* (*abbreviation*) ve *kıs* (*kısaltma*) terimlerinden *abb* sözcüğün Türkçedeki kısaltması için kullanılırken *kıs* İngilizce sözcüğün kısaltmasını ifade etmek için kullanılır. Bunun gibi sözcük çiftlerinin diğerleri ise *fig* (*figurative*) ve *mec* (*mecazi*), *colloq* (*colloquial*) ve *h. dili* (*halk dili*), *vulgar* ve *kaba*, *informal* ve *k. dili* (*konuşma dili*) olarak sıralanabilir.

MW'nin Ön söz bölümünün sonunda sözlüğün en arka bölümüne yönlendirilen kullanıcı, altı sayfada ikişer sütun biçiminde verilen kısaltmaları alfabetik sırayla inceleyebilmektedir. Kısaltmaların kendileri ve açık biçimleri İngilizce olarak belirtilmiştir. Bunlara ek olarak kimi sözcüklerin birden fazla kısaltması (CA, Cal, Calif – California), mevcutken kimi kısaltmalar da birden fazla sözcüğe işaret etmektedir (r – right 'sağ', river 'nehir').

3.1.3. Ön söz var mıdır? Nasıl düzenlenmiştir?

Giriş başlığı altında yer alan Ön söz, CL'yi "birçok nedenle orta ve ortanın üstü seviyelerde İngilizce öğrenen Türk öğrenciler için mükemmel olarak tasarlanmış bir sözlük" olarak tanımlamaktadır (Cambridge, 2010: vi). Buna ek olarak CL'nin değişen İngilizceye uyum sağlayarak güncelliğini koruduğu, kulağa doğal gelen örnekler, eşdizimlilikler ve dil bilgisi yardımı ile kullanıcı dostu bir profil çizmektedir. En önemli unsur ise sözlüğün hazırlanmasında Cambridge International Corpus ve Cambridge Learner Corpus adlı iki derlemden yararlanılarak "gazeteler, en iyi satan romanlar, web siteleri, dergiler, TV programları ve kişilerin günlük konuşmalarının kayıtları" kullanılmıştır. Son olarak da sözlükle beraber gelen CD-ROM'da Amerikan ve İngiliz söyleyişleri, eş anlamlılar sözlüğü, alıştırmalar ve Türk öğrencilerin en sık yaptığı hataların bulunduğu belirtilmiştir.

OT'nin ön sözünde, sözlüğün özellikle Türk öğrencileri için hazırlandığı belirtilmiş, sözlüğün oluşturulmasında British National Corpus derleminden yararlanıldığı ve "öğrencilerin gerçekten ihtiyaç duyduğu sözcük, sözcük yakımı ve anlamlara" yer verildiği ifade edilmiştir (Warren, 1998: 6). Son olarak da öğrencinin sözlüğü kullanmasını kolaylaştırmak için örnek cümlelere ve sözcüklerin yanlarında özel açıklamalara yer verildiği açıklanmıştır.

OW'de herhangi bir ön söz veya açıklama bulunmamaktadır.

RS'de hem İngilizce hem de Türkçe ön söz bulunmaktadır ve içerikleri aynıdır. J. W. Redhouse'un Türkçe ve İngilizceye yönelik hazırladığı sözlükleri temel alan bu sözlüğün en güncel deyim ve sözcükler, İngilizce ve Amerikan argo sözcüklere yer verilerek daha zenginleştirildiği açıklanmış, İngilizceyi kullanan Türklere yönelik söyleyiş biçimlerinin ve dile (okullar, gazeteler ve TDK ile) yeni giren ifadelerin

eklendiği ancak eski Türkçe sözcüklerden hâlâ kullanılanların sözlükten çıkarılmadığı belirtilmiştir. Sözlük Amerikan İngilizcesi temelli olmakla birlikte İngiliz İngilizcesine yönelik kullanışlar da verilmektedir. Son olarak ise söyleniş biçimi olarak Türkçe alfabenin kullanıldığı ifade edilmiştir.

MW’de yer alan ön söz Türkçe olarak düzenlenmiştir ve bölümün büyük çoğunluğu kullanım kılavuzu olarak değerlendirilebilecek bilgiler içermektedir. Madde başları ana giriş sözcükleri olarak adlandırılmış ve alfabetik düzende, hecelerine bölünerek sıralandıkları ifade edilmiştir. Eşsesli sözcükler, anlamları/yapıları yakın ise aynı madde başının içinde ~ işareti ile, anlamları/yapıları farklı ise ayrı madde başları hâlinde ele alınmıştır. Farklı yazılış biçimleri söz konusu olan sözcükler (ör. theater ve theatre ‘tiyatro’) madde başında virgülle ayrılarak, beraber sunulmuştur. Yine bu bölümde değinildiği üzere ad, eylem, sıfat ve zarfların düzensiz biçimleri madde başlarının içinde verilmiştir. Madde başı ile bağlantılı olan farklı türdeki sözcükler ile sözcük gruplarının ele alınış biçimleri hakkında da bilgi veren MW, bunları üç grupta açıklamıştır:

run-in-entry: madde başından türetilen ve madde içinde tanımı yapılan sözcükler

run-on-entry: madde başından türetilen ancak anlamının çıkarım yapılarak bulunabilmesi nedeniyle tanımı yapılmayan sözcükler.

run-on-phrase: öğelerinden biri madde başı olan ancak kendine ait bir anlama sahip ve bu anlamın her zaman madde başı içinde açıklandığı sözcük grupları.

Önek eklenen sözcüklerin türetilmiş biçimlerinin tek tek tanımlanması yerine, ilgili önekin açıklandığı sayfanın altında türetilen sözcüklerin listelerinin bulunduğu da ön sözde yer verilen bir başka bilgidir. Ayrıca sesletim bilgileri ters eğik çizgiler arasında, madde başı olan sözcüklerin dilbilimsel işlevleri (ad, eylem, vb.) italik harflerle verilmektedir. Tire ile ayrılan bileşik sözcüklerin nasıl gösterildiği ve ele alındığına da değinilmiş, sayfalardaki ilk ve son sözcüklerin sayfaların üstlerinde yer verildiği, kılavuz sözcük olarak adlandırılan sözcüklerin nasıl seçildiğine ilişkin kural ve uygulamalar da açıklanmıştır. Son olarak, kısaltmalar bölümü için kullanıcı sözlüğün en son bölümüne yönlendirilmiştir.

3.1.4. Kullanım kılavuzu nasıl düzenlenmiştir?

CL’de “Bu sözlük nasıl kullanılır” başlığı ile verilen on sayfalık kullanım kılavuzu, örnek madde başları üzerinden açıklamalar yapıp sözlüğün nasıl kullanılacağını anlatmaktadır. Her bir sayfanın sağ tarafında örnek madde başları yer alırken sol tarafında ise kullanım bilgileri görülmektedir.

a. Sözcük bulmak

- Sözcüğün kök biçimi, madde başının başlangıcını oluşturur.
- Eğer birleşik sözcük söz konusuysa, bunlar da alfabetik olarak sıralanır. Sözcüğün farklı biçimlerde hecelenebilmesi söz konusuysa, parantez içinde bu bilgi verilir.
- Yazılışı aynı, sözcük sınıfları farklı sözcükler varsa, bunlar farklı madde başları hâlinde ele alınır.
- Ana sözcükten türetilen sözcükler madde başının sonunda yer almaktadır ve anlamının tahmin edilmesi zorsa madde başının içinde açıklaması da yer alır. Sözlük hazırlayıcıları buna ek olarak türemiş sözcükler hakkında daha fazla bilgi için kullanıcıyı Ekler bölümüne yönlendirmektedir.

b. Bir girişin anlaşılması

- Birden fazla anlama sahip sözcüklerin en sık kullanılan anlamı ilk olarak verilir ve anlamlar arasından kullanıcının aradığını bulabilmesini kolaylaştırmak için madde başının içinde kılavuz sözcükler vardır.
- Cambridge International Corpus adlı derleminden edinilen örnek cümleler, ilgili madde başının kullanım biçimlerini ve yerlerini irdemiştir.
- Her sözcüğün sahip olduğu kullanım etiketi (noun ‘isim’, verb ‘eylem’ gibi) ve dil bilimsel kullanım etiketleri de (ör. [C] – *countable noun* ‘sayılabilir ad’) madde başı içerisinde yer alan bilgilerdir. Sözlük bilimciler bu kullanım etiketleri hakkında daha fazla bilgi için sözlüğün ilgili bölümlerine kullanıcıyı yönlendirmektedir.
- Eğer sözcüğün başında işareti varsa, bu sık kullanılan bir sözcük olduğunu ifade eder.
- Sözcük telaffuzlarının açıklanması için Uluslararası Fonetik Alfabeti (IPA) kullanılmaktadır. Simgelerin listesinin kitapta ulaşılabilceği yer

bilgisi verilmiş ve en zor simgeler için her sayfa sonunda ayrıca açıklama yapıldığı belirtilmiştir.

- Düzensiz eylemlerin çekimleri madde başlarının içinde gösterildiği gibi, düzenli ve düzensiz eylemlerle ilgili ayrıntılı bilginin kitabın hangi kısmında bulunabileceği de kullanıcıya açıklanmıştır.
- Son olarak sözcüklerin resmî, resmî olmayan gibi açıklamaları için etiketlerinin de madde başları içinde gösterildiği ve kullanıcının ayrıntılı bilgiye kitabın hangi bölümünde ulaşabileceği belirtilmiştir.

c. Bir sözcük hakkında daha fazla bilgi öğrenmek

- İç göndermeler, resimler ve deyimler gibi bilgilere kitabın hangi bölümünde erişilebileceği madde başı içerisinde belirtilmektedir.
- Eşdizimlilik söz konusuysa bu da madde başı içerisinde verilmektedir.
- Eğer sözcük bir deyimın parçası olarak da kullanılabilirse, bu deyimın bilgisi madde başı içinde verilmekte ve koyu renk ile gösterilmektedir.
- Öbek eylemler, eylem madde başları altında alfabetik sırayla verilir.
- Açıklamaların hepsinin kullanıcının anlayabileceği seviyede bir dille açıklanmış olduğu ve zor bir sözcük söz konusu olduğunda bunun parantez içinde açıklamasının verildiği belirtilmiştir.

d. Kutulardaki bilgiler

- Sıklıkla bir arada kullanılan veya eşdizimli olan sözcükler hakkında bilgiye ulaşılabilen kutular mevcuttur.
- Bir diğer kutu ise aynı veya benzer anlamlı sözcüklerin belirtilmesi için kullanılır.
- Son olarak Cambridge Learner Corpus adlı derlemden alınan, Türk öğrenciler için en sık zorluk yaratan sözcükler hakkında bilgi verilen kutular da bulunmaktadır.

e. Sözlüğün kullanımı hakkında daha fazla bilgi

- Dil bilgisi etiketleri: Ad, eylem ve sıfatların özellikleri belirtilirken hangi kısaltma ve sembollerin kullanıldığı ve bunların anlamları açıklanmıştır. Buna ek olarak dil bilgisi kalıpları ve bunların kısaltmaları hakkında bilgi verilmiştir.

- Kullanım etiketleri: informal ‘resmî olmayan, formal ‘resmî’, eski ‘old-fashioned’ gibi etiketler kullanılarak sözcüler hakkında daha fazla ayrıntı sunulur.
- UK / US etiketleri: Amerikan ve İngiliz İngilizceleri arasında farkların belirtilmesi amacıyla kullanılan bu etiketler sayesinde kullanıcıya ikisinin de bilgisinin verilmesi sağlanmıştır.
- Söyleyiş: Kullanım kılavuzunda IPA aracılığıyla sözcüğün nasıl söyleneceği açıklandığı gibi, İngiliz ve Amerikan söyleyişleri, vurgu kalıpları ve güçlü ve zayıf biçimlerin de verildiği belirtilir.
- Düzenli çekimler: Adlar, sıfatlar ve fiillerin, karşılaştırmalı, üçüncü tekil kişi gibi çekimlerinin düzenli hâlleri hakkında bilgi verilmiştir.

OT kullanım kılavuzunu altı alt bölüme ayırarak hazırlamıştır:

- a. Sözcüklerin bulunması ve yazımı: Önemli sözcüklerin yanında yıldız işareti olduğu belirtilerek farklı yazım biçimlerinin (ör. Amerikan yazım biçimi) parantez içinde verildiği ve aynı yazıma sahip sözcüklerin rakamlarla gösterildiği açıklanmıştır.
- b. Ana sözcükle ilintili sözcük ve sözcük takımları: Deyimler ve takım eylemler sırasıyla DEY ve TAK F olarak belirtilmiş, => işareti ile madde başlığını içeren diğer deyimlerin bulunabileceği, buna ek olarak ■ sembolüyle ana sözcükle ilintili sözcüklerin listelendiği açıklanmıştır.
- c. Anlamlar: Sözcük ve sözcük takımının Türkçe anlamları, örnek cümleler, madde başı ile ilintili sözcükleri gösteren, örneklerde koyu harfle basılmış sözcükler, aynı anlama gelen başka sözcükler ve sözcüğün mecazi anlamları ifade edilmektedir.
- d. Dil bilgisi: Sözcük türü, sayılabilen ve sayılamayan adlar, tekil adlar, çoğul adlar, hem tekil hem çoğul olarak kullanılabilen adlar, düzensiz çoğul biçimleri, geçişli ve geçişsiz eylemler, düzensiz eylem biçimleri, -ing ve -ed soneklerinden önce tekrarlanan son harfler, sıfatların üstünlük dereceleri ve dil bilgisi açıklamaları bu bölümde yer almaktadır.
- e. Sözcüklerin kullanımı: Sözcüklerin cümle içinde nasıl kullanıldığı, sözcüklerin aldığı ilgeçler, belirli durumlarda kullanılan sözcükler (ör. resmî yazı dili, günlük konuşma dili), birbiri ile karıştırılabilecek sözcüklerin farkları ile ilgili

açıklamalar, aynı aileden olan sözcükler (ör. sözcüğün zıt ve eş anlamlıları, ad ve eylem biçimleri) bu bölümde yer almaktadır.

- f. Telaffuz: Sözcüklerin telaffuz biçimleri ve bir sözcük veya sözcük takımında vurgunun nerede olduğu bu bölümde açıklanmaktadır.

OW'de kullanım kılavuzu yedi alt bölüme ayrılmıştır, bu bölümlerin isimleri ve içerikleri OT ile aynı olmakla beraber terimler İngilizce olarak verilmiş (ör. TAK F = PHR V), OT'deki dil bilgisi bölümü OW'de dil bilgisi ve dil bilgisi ifadeleri olarak iki bölüme ayrılmıştır.

RS'de kullanım kılavuzu Girişlerin Açıklanması olarak isimlendirilmiş ve CL, OL ve OW'de olduğu gibi örnek madde başları üzerinden açıklanmıştır. Bununla beraber, bahsi geçen üç sözlüğün aksine RS'de yapılan ifadelerin ayrıntılı açıklamaları bulunmamaktadır. Hem İngilizce hem de Türkçe olarak yapılan isimlendirmeler şu biçimdedir: temel giriş (madde başı kastedilmektedir), telaffuz, tanım, ilgili deyim, heceleme, ek bilgi için başvurma (bkz. ifadesiyle yönlendirilen madde başları ifade edilmektedir), yabancı sözcük, sözbölükleri (sözcük türleri kastedilmektedir), deyimsele kullanım, düzensiz çekim, vurgu, telaffuzsuz yan giriş ve telaffuzlu yan giriş (madde başı ile ilintili olan sözcüklerin madde başı içinde verilmesi kastedilmektedir), teknik terim, İngilizlere özgü kullanım, kullanım düzeyi (resmî veya günlük konuşma gibi özellikler kastedilmiştir), değişebilen telaffuz, tanım örneği, fiil telaffuzu ve isim telaffuzu, değişik çekimler, yöresel kullanım, Türkçe kullanım, bilimsel ad, tireli sözcük. Bunlara ek olarak uyarı niteliğinde üç ifade de mevcuttur. Noktalı virgölün anlam değişikliğini ifade ettiği, sayıların Türk sistemine göre yazıldığı (ör. 5.7 yerine 5,7) ve madde başı tanımında yer alsa bile konuşma dilinde “kimse” ifadesinin kullanılmayabileceği belirtilmiştir. Bunlara ek olarak ön kapağın arkasında yer alan telaffuz anahtarının da kullanım kılavuzuna dahil edilmesi mümkündür. Söyleniş bilgileri iki alt başlığa bölünmüştür: Türkçede aynı okunan sesler ve Türkçede aynı okunmayan sesler. İkinci bölüm de ünsüzler, ünlüler ve diftonglar olarak üçe ayrılmıştır. Ön söz bölümünde de bahsedildiği üzere, burada IPA değil, Türk alfabesindeki harfler kullanılarak seslerin farklı birer tarifine yer verilmiştir (ör. ım -> prîz'ım *prism* ‘prizma’).

MW'de ayrı bir kullanım kılavuzu bölümü bulunmamakta ve bir önceki bölümde de bahsedildiği üzere, Ön söz bölümünde gerekli bilgilendirmelere rastlanmaktadır.

3.1.5. Kullanıcı dostu olmak amacıyla ne gibi ek bilgiler vardır?

3.1.5.1. Cambridge Learner's Dictionary

CL'de Centre 1 olarak başlayan ve Cente 16 olarak biten 16 sayfalık orta kısımda resimli bir biçimde evin çeşitli odalarında, işte ve sınıfta kullanılan eşyalar ve bulunan kişilerin adları verilmiştir. Bunlara ek olarak kıyafetler, bir arabanın parçaları, yiyecekler, meyve ve sebzeler, renkler, organlar, spor dalları da resimlerle açıklanmıştır. Son olarak öbek fiiller ve nicelik biçimlerini de resimli bir anlatımla bulmak mümkündür. İngiliz ve Amerikan İngilizcelerinde farklı sözcüklerle adlandırma söz konusuysa, bu alternatifler de kullanıcıya gösterilmektedir.

Türkçe – İngilizce olarak verilen Anahtar Sözcükler listesinde Türkçe sözcükler alfabetik olarak sıralanmış ve İngilizce karşılıkları ile örnek cümleler toplamda üç sütun olarak verilmiştir.

Sıkça rastlanan ilk adlar bölümünde kadın ve erkek adlarının verildiği bu bölümde kimi adların kısa biçimleri ile İngiliz ve Amerikan İngilizcelerindeki söyleniş biçimleri listelenmiştir.

Coğrafi Adlar bölümünde ülkeler, bölgeler, ulus gibi adların türetilme kurallarını açıklayan kısa bir bölümden sonra sözcüklerin isim, sıfat ve kişi hâlleri alfabetik olarak üç sütun hâlinde verilmiştir.

Düzenli ve düzensiz eylemler iki başlık hâlinde ele alınmış, düzenli eylemlerin hangi zamanlara göre nasıl çekimleneceği dil bilgisel olarak açıklanırken düzensiz eylemler alfabetik sırayla 'mastar', 'geçmiş zaman' ve 'geçmiş zaman sıfat eylemi' olarak üç sütunda verilmiştir.

Bunlara ek olarak İngilizcedeki önek ve sonekler iki ayrı bölüm olarak ve her bölümün içinde alfabetik sıralamayla sunulmuştur. Önek ve sonekler kullanılarak sözcüklerin nasıl türetilbileceğine dair ayrıntılı bilgi içeren bir diğer bölümde ise aynı kökten türetilen adlar, sıfatlar, eylemler ve belirteçler dört sütun hâlinde ve alfabetik sıralanarak listelenmiştir.

Uluslararası Fonetik Alfabe (IPA) simgelerinin hangi seslere karşılık geldiğini ayrı bir bölümde basit biçimde açıklayan CL ayrıca her bir ses için de bir örnek verilmiştir.

Son olarak da arka kapağın arkasında ön sözde bahsi geçen CD-ROM bulunmaktadır.

3.1.5.2. Oxford Türkiye Sözlük

Sözlüğün sonunda yer alan çalışma sayfaları bölümünde toplamda 26 adet alt başlık bulunmaktadır. Sözlük testi bölümünde sözlük kullanıcısının OT'yi nasıl kullanacağını öğrenmesi amacıyla sorular ve cevapları verilmiştir. Her bir soru, madde başlarında incelenebilecek anlam, üslup, dil bilgisi, imla, telaffuz, deyimler, Amerikan İngilizcesi gibi özellikleri fark edebilme becerisini geliştirmeye yöneliktir. Bir arada kullanılan sözcükler bölümünde örnek cümleler ve alıştırmalarla sözlük kullanıcısının eşdizimlilikleri ve sıfat ve eylem kalıplarını çalışması sağlanır; soruların cevapları sayfanın altında verilmiştir. Yazdıklarınızı kontrol etme bölümünde mektup ve kompozisyon gibi metinler yazıldığında sözcük, dil bilgisi, imla gibi unsurların nasıl gözden geçirileceği örnekler ve açıklamalarla öğretilmektedir; soruların cevapları yine bölümün içinde verilmektedir. Sağlık ve formunu koruma, ailemiz, giysiler, konutlar, bilgisayar, saatler ve telefon etme bölümlerinde bu konularla ilgili sözcükler resimlerle ve şemalarla açıklanmış, konularla ilgili örnek cümleler ve deyimler verilmiştir. İngiliz ve Amerikan eğitim sistemi bölümlerinde bahsi geçen sistemlerin isimleri, özellikleri ve süreçleri şemalarla başlıklar hâlinde açıklanmıştır. Benzer biçimde İngiliz ve Amerikan yönetim biçimi bölümlerinde de iki sistemin özellikler başlıklar hâlinde verilmiştir. Çevremiz bölümünde kirlilik, enerji kaynakları, küresel ısınma gibi çevresel konular İngilizce olarak açıklanmış, resimler ve önemli sözcüklerin bold olarak belirtilmesi ile desteklenmiştir. Yeni öğrenilen sözcüklerin kaydedilmesi bölümünde bu eylemin hangi yöntemlerle yapılabileceği açıklanmış, ayrıca alıştırmalara yer verilmiştir. Sözcük oluşumu bölümünde önek ve soneklerle nasıl ve ne anlamda sözcükler türetilbileceği, açıklamalar, örnekler ve sorular yardımıyla açıklanmış, diğer bölümlerde olduğu gibi soruların cevapları bölüm içinde verilmiştir. Önek ve sonekler listesi, ekleri iki bölüm hâlinde alfabetik sırayla vermiş ve her biri için Türkçe açıklamalar ve İngilizce örnekler sağlanmıştır. Noktalama işaretleri ayrı ayrı alt başlıklar hâlinde ayrı bir bölümde açıklanmış, her biri için Türkçe açıklamalar ve İngilizce örnekler verilmiştir. Mektup yazma bölümünde görsel örnekler üzerinden sözlük kullanıcısına resmî ve özel mektupların nasıl yazılacağı ve hangi sözcük ve ifadelerin kullanılacağı gösterilmiştir. Yer ve hareket bildiren zarflar iki bölüm hâlinde resimlerle açıklanmıştır. Takım eylemler

bölümünde önce gerekli açıklamalar ve tanımlamalar yapılmış, (cevabı yine aynı sayfada verilen) alıştırmalarla konu pekiştirmesi amaçlanmıştır. **A/an** ve **the**'nin nasıl ve ne zaman kullanılacağı iki ayrı bölüm hâlinde detaylandırılmış, Türkçe açıklamalar ve İngilizce örnekler verilmiştir. Kip bildiren yardımcı fiiller de benzer biçimde ayrı bir bölüm hâlinde açıklanmış, verilen İngilizce örneklerin Türkçe karşılıkları da parantez içinde verilmiştir. Son olarak Amerikan İngilizcesi bölümünde sözcük, imla, dil bilgisi ve söyleniş farklılıkları açıklanmıştır.

Ekler bölümü dört alt bölüme ayrılmıştır. Düzensiz eylemler master, geçmiş zaman ve geçmiş zaman ortacı olarak üç sütun hâlinde verilmiş, eylemler master hâllerine göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Sayılarla ilgili deyimler, sayıların nasıl yazılıp okunacağı, kesirler, matematik terimleri, ağırlıklar, uzunluklar, alan ve hacim ölçüleri gibi sayısal bilgileri vermektedir. Buna ek olarak para birimleri, saatler, tarihler ve telefon numaraları gibi alt başlıklar da örneklerle açıklanmıştır. Coğrafi isimler ve haritalar bölümünde ülke isimleri alfabetik sıralamayla verilmiş, her bir sözcüğün IPA ile söylenişi ve ilgili ulus adı beraberinde verilmiştir. Britanya, Birleşik Devletler ve Kanada'nın şehir, kasaba ve eyaletleri ayrı birer liste olarak, alfabetik sırayla ve IPA telaffuzları ile verilmiştir. Sık rastlanan önadlar bölümünde iki ayrı bölüm hâlinde, alfabetik sıra ve IPA telaffuzları ile birlikte kadın ve erkek adları gösterilmiştir. Son olarak telaffuz ve fonetik yazım bölümünde ise söyleniş ve vurgu hakkında kurallar açıklanmış ve İngilizce örneklerle desteklenmiştir.

3.1.5.3. Oxford Wordpower Dictionary

Ekler bölümünü beş ayrı alt bölüme ayıran OW, düzensiz eylemleri master, geçmiş zaman ve geçmiş zaman ortacları olarak üç sütunda, master hâline göre alfabetik sırayla vermiştir. En sık kullanılan be 'olmak', do 'yapmak' ve have 'sahip olmak' eylemlerinin şahıslara göre çekimlerini, geçmiş zaman ve geçmiş zaman ortacı hâllerini ayrıca tablolar hâlinde açıklanmıştır. Sayılarla ilgili ifadeler bölümünde sayıların nasıl yazılıp söyleneceğine ek olarak tarihler, ısı birimleri ve para birimleri başlıkları bulunmaktadır. Bir sonraki bölümde ülkeler ve bölgeler ile uluslar iki sütun hâlinde verilmiş, bunlar Türkçe adlarına göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Kimi adların sahip olduğu farklı kullanımlar ayrıca ilgili madde başının içinde belirtilmiş, sözcüklerin telaffuzları IPA ile verilmiştir. Telaffuz bölümünde ise telaffuz, vurgulu ve vurgusuz biçimler ve türemiş ve birleşik sözcüklerin söylenişi açıklanmış ve İngilizce örnekler

verilmiştir. İçindekiler bölümünde belirtilen fonetik yazım sayfası ile sözlükte yer almamaktadır.

3.1.5.4. Redhouse Sözlüğü

Bu sözlükte önceki bölümlerde bahsedilen kısaltmalar, telaffuz anahtarı ve madde başları ve girişlerinin açıklanmasına ek olarak başka bir bölümden söz etmek mümkün değildir.

3.1.5.5. Merriam-Webster's Pocket Dictionary

Önceki bölümlerde değinilen kısaltmalar bölümü ile ön sözde yer verilen kullanım kılavuzuna ek olarak, ön söz ve sözlük bölümleri arasında Sesletim Simgeleri bölümü yer almaktadır. Bu bölümde neredeyse tamamen IPA simgeleri uygulanmıştır, istisna olarak değerlendirilebilecek sesler aşağıdaki gibidir:

Tablo 1

IPA	MW'deki Simge
θ	th
ð	<u>th</u>
ʃ	sh
ʒ	zh
tʃ	ch
dʒ	j
j	y
æ	a
eɪ	ā
aɪ	ī
ʌ	ə
aʊ	au
əʊ	ō
a	ä / à
i:	ē
ɔ	ó
ɔɪ	oi
u:	ü
ʊ	ù

Bunlara ek olarak sözcüklerdeki birinci ve ikinci vurguların nasıl uygulanacağını da ‘ ve , sembolleriyle belirtildiği ifade edilmiştir.

3.1.6. Bütüncül Yapının (Makro Yapı - Macrostructure) Genel Değerlendirmesi

Tüm sözlüklerin makro yapıları üzerine yapılan incelemelerde özellikle kullanım kılavuzu, kısaltmalar, etiketler ve fonetik alfabede ciddi farklılıklar göze çarpmaktadır.

3.1.6.1. Kısaltmalar ve Etiketler

Bu çalışmanın merkezine alınan Cambridge Learner’s Dictionary kısaltmalar ve etiketleri iki ayrı bölüm hâlinde ele almış, kullanıcının bunları rahatça anlaması için kısaltmaların açık hâllerini verdiği gibi, etiketlerin her birinin Türkçe anlamlarını ve bağlantılı örnekleri sağlayarak bu unsurların takibini kolaylaştırmıştır. Etiketlerle ilgili CL’de yaşanan tek sorun ise, kısaltmalar listesindeki benzer biçimde etiketlerin açılımlarının İngilizce olarak verilmemesidir.

C - sayılabilen isim - pencil, friend, house

Yukarıdaki örnekte de görülebileceği üzere, **countable** ifadesinin kısaltması **C** olarak verilmiş, ancak bu ifadenin kendisi belirtilmemiştir. Burada kullanıcının **C** ile **sayılabilen isim** kavramları arasındaki bağlantıyı kurması zor görünmektedir. Aynı biçimde aşağıdaki gibi durumlarla da karşılaşılmaktadır:

informal - tanıdığınız kişilerle konuşurken veya iletişim kurarken - brainy, freebie, goalie

kullanılmakla beraber, normalde ciddi yazılarda kullanılmaz

Burada **informal** sözcüğünün açıklaması kabaca verilmiş olmakla beraber kullanıcının **informal** ve **resmî olmayan** kavramları arasında rahatça bağlantı kurabilmesi mümkün görünmemektedir.

Bunlara karşın kimi etiketlerde ise anlaşılması daha kolay ifadeler ve açıklamalara da rastlamak mümkündür:

often passive - sıklıkla edilgen olarak kullanılan fiil - Smoking **is not allowed** in the restaurant.

Kullanıcı bu açıklamalarda rahatlıkla **passive** ve **edilgen fiil** bağlantısını kurabilecektir.

Bu sorunun dışında sözlükte kullanıcının hem sözlüğü kullanımını hem de İngilizceyi anlamasını kolaylaştıracak unsurlar yeterli oranda ve doyurucu açıklamalarla sunulmuştur.

Aynı yayınevine ait iki sözlük olan Oxford Türkiye Sözlük ve Oxford Wordpower Dictionary arasında ise birbirinden farklı kullanım ve açıklamalar göze çarpmaktadır. İçindekiler bölümünde belirtilmesine karşın ayrı bir kısaltmalar listesine sahip olmayan bu sözlükler, kısaltmaları da kullanım kılavuzu içinde açıklamaktadır. CL'nin aksine daha az başlıkta yapılan bu açıklamaların okuyucuya zaman kaybı yaşatmasının söz konusu olduğu düşünülmektedir; etiketleri ve kısaltmaları arayan bireyin her bir kullanım kılavuzu maddesini incelemesi gerekmektedir. OT'de Türkçe olarak verilen bu etiketler, OW'de İngilizce olarak verilmiş, bunların Türkçe doğrudan karşılıkları da verilmiştir. Bu anlamda OW'nin CL'ye göre daha kullanışlı ve anlaşılır olduğunu söylemek mümkünse de **verb**, **noun** gibi etiketlerin anlamları için kullanıcının yönlendirildiği bölüm sözlükte yer almamaktadır. OT'nin de bu anlamda OW'ye göre daha rahat anlaşılır olduğu söylenebilir; kısaltmalar (bulunmaları nispeten daha zor olsa da) daha açık ve anlaşılırdır, burada terimlerin ve etiketlerin Türkçe olmasının da önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. 3 sayfalık bir kullanım kılavuzuna sahip olan OW, 5 sayfalık kullanım kılavuzu olan OT'ye göre oklar ve renklendirmeler sayesinde her bir kılavuz maddesini daha rahat anlaşılır ve takip edilir hâle getirmektedir. 10 sayfalık kullanım kılavuzu bölümü ile en ayrıntılı yapıya sahip olan CL'nin ise bu iki sözlüğe kıyasla her seviyeden sözlük kullanıcılarına daha anlaşılır biçimde yol gösterebileceği görülmektedir.

RS kısaltmaların açık biçimlerini ve Türkçe/İngilizce karşılıklarını sunmakla beraber, aynı kavramı ifade eden kimi terimlerin hem İngilizcesine hem de Türkçesine yer vermektedir:

- vulgar – kaba
- fig – mec (mecaî)
- abb – kıs (kısaltma)
- informal – k.d. (konuşma dili)
- slang – argo
- colloq. – h.d. (halk dili)

Burada aynı anlama gelen iki terimin kullanılmasının sebebi, İngilizce olanların Türkçe bir sözcüğe, Türkçe olanların da İngilizce bir sözcüğe gönderme yapmasıdır. Yani, **vulgar** ifadesi Türkçe bir sözcük için kullanılırken **kaba** ifadesi İngilizce bir sözcük için kullanılmaktadır. Bu sistemin anlaşılması için herhangi bir açıklamaya yer vermeyen RS'nin, CL ile kıyaslandığında kullanıcının işini zorlaştırdığı düşünülmektedir.

MW incelendiğinde her ne kadar zengin bir liste ile karşılaşılsa da madde başlarında yararlanılan kısaltmalar ve İngilizcedeki sık kullanılan kısaltmalar aynı liste içinde verilmiştir. Alfabetik sırayla verilen listede sözlük kullanımı için gerekli olan **n** 'noun/ad' ve **vb** 'verb/eylem' gibi etiketler bulunabilse de bahsi geçen iki kısaltma grubunun ayrı birer liste olarak verilmesinin kullanıcıya daha fazla kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak CL, OW ve OT'de **formal** 'resmî' ve **informal** 'resmî olmayan', RS'de ise **argo/slang**, **informal** 'resmî olmayan' gibi etiketlerle ifade edilen sözcüklerin MW'de herhangi bir etikete sahip olmadığı göze çarpmaktadır. Örneğin CL ve OW'de **informal** 'resmî olmayan' etiketine sahip olan **geek** sözcüğünün MW'de ad olduğunu ifade eden **n** haricinde bir etiketi olmadığı görülmektedir; dolayısıyla sözlük kullanıcısının bu sözcüğün resmî bir metinde kullanılmaması gerektiğini anlaması imkansızdır. Ayrıca, kimi kısaltmaların birden fazla sözcüğe gönderme yapmak amacıyla kullanıldığı göze çarpmaktadır:

cap capacity, capital, capitalize, capitalized

Kullanıcının **cap** ifadesi ile karşılaştığında sırasıyla 'kapasite', 'büyük harf', 'büyük harfle yazmak', 'büyük harfle yazılmış' anlamlarından hangisi için kullanıldığını çözmesi zordur. Bunun örneği sözlükteki north 'kuzey' madde başının altmaddelerinden birinde görülebilmektedir:

2 **cap**: kuzeydoğu bölgesi

Burada kullanıcı hem **cap** ifadesinin hangi anlamda kullanıldığını çözmek hem de neyin büyük harflerle yazılması gerektiğini anlamak için vakit harcayacak, bu durum da sözlüğün kullanıcı dostu olmasını sağlayan unsurlardan biri olan zamandan kâr sağlamak amacına ters düşecektir. MW'nin RS'ye göre daha kullanışlı kısaltmalara sahip olduğu söylenebilmekle beraber, CL ile kıyaslandığında geliştirilmesi gereken yönlerinin olduğu açıkça görülmektedir.

3.1.6.2. Önemli Sözcükler

Sözlükler arasında farkların görüldüğü unsurlardan biri de “önemli sözcükler”dir. İngilizcede en sık kullanılan ve en önemli olan sözcüklere üç sözlükte de rastlanmaktadır; OW ve CL bunları işareti ile belirtirken OT ☆ işaretini kullanmaktadır. CL en önemli 2000 sözcüğü, OW ise en önemli 3000 sözcüğü işaretlediğini belirtmiştir, OT’de ise sözcük sayısına ilişkin bilgi verilmemiştir. Önemli sözcüklerin neler olduğunu gelindiğinde ise, aynı yayınevine ait olan OT ve OW **congratulations** sözcüğünü işaretlerken CL’de bu görülmemektedir. Bu durumun Oxford ve Cambridge yayınevlerinin liste belirtme kurallarına ve standartlarına bağlı olduğu düşünülmektedir. RS ve MW’de ise önemli sözlüklere yönelik herhangi bir sembol, ifade veya liste bulunmamaktadır.

3.1.6.3. Sesletim ve Söyleniş Biçimleri

Sözlüklerin fonetik alfabeye yönelik sundukları bilgilere gelindiğinde CL’de en arka sayfada her bir fonetik sembolün söylenişi örnek bir sözcük ile belirtilmiştir. Bu ek sayfa, fonetik alfabe hakkında bilgisi olmayan veya az bilgiye sahip olan kullanıcıların söyleniş unsurlarını çok daha rahat kavramalarını sağlamakta, aynı zamanda kullanıcının gerektiğinde başvurabileceği bir kaynak görevi görmektedir.

Oxford sözlüklerinde ise içindekiler bölümünde yer aldığı belirtilen ilgili bölüme rastlanamamaktadır; bunun yerine her sayfanın alt bölümünde IPA sembolleri birer sözcük içinde, bu sayede seslerin nasıl çıkarılacağına dair görsel örnekler sağlayarak açıklanmıştır. Her ne kadar sözlük kullanıcısının bahsi geçen sembolleri incelemek ve anlamakta sorun yaşamayacağı, ancak OT ve OW’nin yanlış yönlendirmesi nedeniyle kafa karışıklığına uğrayacağı düşünülmektedir.

RS’nin söyleniş sembollerinde bir karmaşa görülmektedir. Genel olarak Türk alfabesiyle belirtilen söylenişlerde aynı zamanda **w** ve **ʌ** sembollerine de rastlanmaktadır. Çoğu ünsüz harfin iki dilde de aynı biçimde okunduğu belirtilmiştir, ancak bu da kullanıcıyı yanıltabilecek bir ayrıntıdır. Örneğin **k** ve **c** harflerinin aynı biçimde okunduğu düşünülürse, kullanıcının **car** ‘araba’ ve **keyboard** ‘klavye’ sözcüklerinin ilk seslerinin [k] olduğunu anlaması neredeyse imkânsız hâle gelecektir. Sonuç olarak RS’nin söyleniş biçimleri sisteminin takip edilmesinin ve anlaşılmasının zor, hatta bazı durumlarda neredeyse imkânsız olduğu görülmektedir.

MW’de her ne kadar IPA’den farklı sembollere de rastlamak mümkün olsa da yeterince açıklama ve örnek içeren Sesletim Simgeleri bölümü sayesinde kullanıcının zorluk yaşamayacağı düşünülmektedir. Bununla beraber, bu simgeler IPA gösterimlerinin dışına çıkabildiği için kullanıcının bahsi geçen standart gösterim biçimleri ile karşılaştığında kafa karışıklığı yaşaması ve dolayısıyla vakit kaybetmesi mümkündür.

3.1.6.4. Kullanıcıya Yardımcı Olacak Bölümler

Sözlüğün en arkasında yaklaşık 10 sayfalık bir bölüme sahip olan OW’nin, CL’ye kıyasla daha az ayrıntıya sahip olan olduğu söylenebilir. Kısa açıklamalar ve uzun listelerle düzensiz eylemler, sayılar, ölçü birimleri, coğrafi adlar (ülke ve ulus adları) ve söyleniş biçimlerine değinilen bu bölümde yeterince bilgi ve örnek olmadığı düşünülmektedir. Düzensiz eylemlerin şimdiki zaman, geçmiş zaman ve geçmiş zaman ortacı biçimleri yan yana verilerek listelenmiştir. Bu bölümde görülen en ciddi sorun, en sık kullanılan olan **be** ‘*olmak*’, **do** ‘*yapmak*’ ve **have** ‘*sahip olmak*’ eylemlerinin geçmiş zaman hâlleri her kişiye göre çekilerek ayrıntılı biçimde açıklanmışken, geçmiş zaman ortacı biçimlerinin aynı yöntemle açıklanmamış olmasıdır. Bu eylemlerin geçmiş zaman ortacları sırasıyla **been**, **done** ve **had** olarak verilmiş ancak yardımcı eylem biçimleriyle ilgili herhangi bir açıklama veya örnek sunulmamıştır. Dolayısıyla bunları inceleyen sözlük kullanıcısının hangi kişi zamiri ile hangi yardımcı eylemi (**have** ve **has**) kullanacağını çözmesi mümkün görünmemektedir. Coğrafi adların söyleniş biçimleri fonetik alfabeye ayrıntılı biçimde verilmiş olsa da bu sembollerin hangi sese karşılık geldiğini bilmeyen bir bireyin sözcüklerin söylenişlerini çözmesi imkânsızdır. Aynı sorun “telaffuz” bölümünde de yer almaktadır: fonetik alfabeye hâkim olmayan sözlük kullanıcının, söyleniş biçimlerinin detaylarını anlaması imkânsızdır. Bahsi geçen bu bölümlerin hiçbirinde herhangi bir şema veya resimle açıklamaların görselleştirilmesi söz konusu değildir.

OT’nin bu konuda çok daha ayrıntılı olduğu göze çarpmaktadır. Sözlüğün arkasında yer alan ek bölüm, yaklaşık 40 sayfalık çalışma sayfalarından ve yaklaşık 15 sayfalık ekler bölümünden oluşmaktadır. Çalışma sayfalarında doyurucu miktarda şema, resim ve örneklerle kullanıcının dilin hem sözcük hazinesi hem de dil bilgisi, genel kültür ve günlük konuşmada öneme sahip olan ifadeleri pekiştirmesi sağlanmaktadır. Bunlar ve önek/sonek listesi ve sözcük oluşturma yöntemleri, noktalama işaretleri gibi bölümler,

kullanıcının dili üretimsel olarak kullanmasında büyük öneme sahip olan yardımcı sayfalardır. Resmî ve resmî olmayan mektup biçimleri hakkında bilgiler verilmesi, dilin üretimsel yönüyle ilgili kullanıcının daha fazla düşünce sahibi olmasını sağlamaktadır. Amerikan ve İngiliz İngilizcelerindeki farklılıklara yönelik neredeyse hiç açıklamaya yer vermeyen OW'nin aksine OT'de hem sözcük hazinesi hem de genel kültür bakımından bu farklılıkları ayrıntılı olarak ele alan sayfalara da rastlamak mümkündür. Ekler bölümünde yer alan düzensiz eylemler, OW'dekinden farklı olarak sadece liste hâlinde sunulmuş, herhangi bir açıklama veya örneğe yer verilmemiştir. Sayılar ve ölçü birimlerinin daha ayrıntılı olarak ele alındığı görülmekte, aynı duruma coğrafi adlar (ülke ve ulus adları) bölümünde de rastlanmaktadır. Bununla beraber, OW'de olduğu gibi OT'de de fonetik alfabe hakkında bilgi söz konusu olmadığı için coğrafi adların (ve hemen sonrasında yer alan birey adlarının) nasıl söyleneceği ile ilgili sözlük kullanıcısının herhangi bir düşüncesi olmayacak, bunları çözümlemesi de imkânsızlaşacaktır. Yine OW'de olduğu gibi, kullanıcının “telaffuz” bölümünde yer alan söyleniş biçimlerinin detaylarını fonetik alfabeye hâkim olmadan anlaması mümkün görünmemektedir.

RS'de ön söz bölümünde yapılan açıklamaların haricinde kullanıcıya yardımcı olacak fazladan herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. RS'de diğer dört sözlükten farklı olarak, madde başları bölümüne başlamadan hemen önce yer alan Bibliyografya bölümünde RS hazırlanırken yararlanılan kaynakların listesi sunulmuştur. RS kullanım kılavuzunda bolca ayrıntıya yer vermekle beraber, tüm bilgileri tek bir sayfaya yerleştirdiği ve açıklamalar ve maddelerin içerikleri arasında oklarla bağlantı kurduğu için kullanıcının her bir maddeyi takip etmesi zorlaşmaktadır.

MW'de de benzer biçimde ön sözde verilen bilgilerin haricinde kullanıcı dostu başka bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, diğer sözlüklerden farklı olarak aynı önekle türetilen sözcükleri sözlük bölümünde listeler biçiminde sıralayarak hem yerden tasarruf ederek ekonomik olma ilkesine uymuş hem de sözlük kullanıcısının bahsi geçen sözcüklerin mantığını kavramasını ve anlamlarını çözmesini sağlamıştır.

Bu sözlüklere karşılık CL incelendiğinde, sözlüğün ortasında yer alan 16 sayfalık resimli sözcük hazinesi, yaklaşık 50 sayfalık yardım sayfaları ve sözlüğün arkasındaki yaklaşık 50 sayfalık ekler bölümlerinin çok daha zengin ve kullanıcı dostu olduğunu

söylemek mümkündür. Görseller açısından, özellikle sözcük hazinesi bölümü çok daha açıklayıcı ve akılda kalıcıdır, bu bölüm sayesinde ayrıca sözlük kullanıcısı (özellikle de dil öğrencisi olanlar) pek çok farklı ifadeye erişebilmekte, Amerikan ve İngiliz İngilizcesi biçimlerinin sunulması sayesinde de sözcük dağarcıklarını daha da geliştirebilmektedir. CL'nin yardım sayfaları içerik ve yapı olarak OT'ye benzemektedir ancak sunulan bilgi ve ayrıntılar çok daha fazladır. Kullanıcının dikkatini ve ilgisini çekecek biçimde renklendirilen ve düzenlenen sayfalarda yer alan dil bilgisi ve konuşma dili örnek ve açıklamaları gereken yerlerde şema ve resimlerle pekiştirilmiştir. OW ve özellikle OT'nin aksine, ölçüler bölümünün çok daha az ayrıntı içerdiği göze çarpmaktadır; güncel ve kullanıcı odaklı olan CL'de bu göze çarpan bir sorundur. CL'de olumlu anlamda en dikkat çeken unsurlardan biri ise söyleniş ve sözcüklerin heceleniş biçimleri hakkında ayrıntılı açıklamaların olduğu sayfalara yer verilmesidir. Bunların kullanıcının dili sadece ezberlenecek katı bir yapı olarak görmesinin önüne geçerek dilin mantığını kavramasını sağlayacağı düşünülmektedir. Amerikan ve İngiliz İngilizcesini, resmî ve resmî olmayan mektupların nasıl yazılacağını açıklayan sayfalar da kullanıcının dili doğal bir varlık olarak görmesini destekleyen unsurlardır.

OT ve OW ile arasındaki benzerlik ve farklılıklarla beraber, CL'yi en güncel yapan üç bölümden bahsedilebilir. Web ve İnternet bölümü, internet kullanımı sırasında rastlanabilecek terim ve eylemleri açıklayarak İngilizcenin günümüzle uyumlu alanlarını da kullanıcıya sunmaktadır. Bunun devamında da eposta ve mesaj yollama hakkında İngilizcede kullanılan kısaltmalardan ve gülen yüzlerden (emoticon) bahsedilmektedir. Yine bu ayrıntılar da kullanıcının dili günlük hayatı ile bağdaştırması ve daha rahat kullanabilmesi anlamına gelmektedir. Son olarak eşdizimlilik hakkında sunulan tanımlar ve konulara/durumlara göre hazırlanan alt başlıklar sayesinde, İngilizcede sıkça bir arada kullanılan ifadeler de kullanıcıya sunulmaktadır. Sonuç olarak, bu üç bölüm de kullanıcının dil ile günlük hayat arasında daha sıkı bir bağlantı kurmasını, böylece dili ezberlenen bir sistemden daha fazlası olarak görmesini sağlayarak aslında dil öğrenimini kolaylaştırmaktadır.

Bunlara ek olarak, CL'nin ekler bölümünde OW ve OT'ye göre çok daha detaylı olarak ele aldığı düzenli ve düzensiz eylemler listelerinden bahsetmek gerekir. Dil öğrencisi olan sözlük kullanıcısının rahatlıkla takip edebileceği bir dille, açık bir biçimde eylem zamanlarının nasıl kullanılacağı açıklanmıştır. Oxford sözlüklerinin aksine, bu

sayede eylemlere daha hâkim hâle gelen kullanıcı, düzensiz eylemlerin listesini de rahatlıkla takip edebilecektir. OT’ye göre daha ayrıntılı olduğu göze çarpan bir bölüm de önek/soneklerin ele alınış biçimidir. CL’nin listesi daha ayrıntılı olduğu gibi, devamında gelen yaklaşık 15 sayfalık listede de aynı kökten gelen farklı sözcük sınıfları ayrıntılı olarak sıralanmış, bu sayede kullanıcının İngilizcedeki sözcük üretim sistemini daha iyi anlaması sağlanmıştır. Bu anlamda MW’nin de yukarıda bahsedilen önek/sonek ile türetilen sözcükler listeleri sayesinde OT ve OW ile birlikte kullanıcıya bilgi verdiği söylenebilir.

Bu unsurla bağlantılı olarak, CL ve MW’nin sözcük türetimi konusunda benzer bir düzensizliğe sahip olduğundan bahsetmek mümkündür. Örneğin, iki sözlükte de **re-**kuralı farklı biçimlerde sunulmuştur: yukarıda da belirtildiği üzere, CL sözlüğün ekler bölümünde önek ve sonek oluşturma kurallarını açıklarken MW ilgili önek ve soneklerin bulunduğu sayfalarda, bunlarla türetilen sözcüklerin listesini vermiştir.

Veri setinde yer alan **reuse** sözcüğü incelendiğinde kullanıcının buna CL’de bir madde başı olarak kolayca ulaşabileceği, MW’de ise daha dolaylı bir yol izlemesi gerektiği görülmektedir:

Tablo 2

CL	<pre> graph LR A["Reuse ne demek?"] --> B["Reuse maddebaşı yok"] </pre>
MW	<pre> graph LR A["Reuse ne demek?"] --> B["Reuse maddebaşı yok"] B --> C["O halde bu sözcük re- öneki ve use eylemi ile mi oluşturulmuş?"] C --> D["Re- önekinden türetilen sözcükler listesi"] D --> E["Reuse sözcüğü"] E --> F["Use ne demek?"] F --> G["Use maddebaşı"] G --> H["Reuse = Yeniden kullanmak."] </pre>

Bu durumda CL'nin kurallara yönelik ek sayfaların haricinde daha kolay erişilebilir madde başlarına sahip olduğu düşünülebilir ancak **re-** öneğine sahip ve sık kullanılan pek çok sözcük madde başı olarak yer almamakta, kullanıcının sözcük türetimi sürecini kendisinin çözmesi beklenmektedir; örneğin, **restate** 'tekrar ifade etmek' sözcüğü CL'de tanımlanmamıştır. MW'de ise bunun tam tersi bir durum söz konusudur. Yine **re-** önekinden örnek verilecek olursa, ilgili ekten türetilen sözcüklerin listesinin kullanıcıyı yeteri kadar bilgilendireceği ve yönlendireceği düşünülmelidir; bununla beraber **rebirth** 'yeniden doğuş' sözcüğü de bir madde başıdır. Sonuç olarak iki sözlükte de tutarsızlık olduğundan bahsedilebilir.

Bu olumsuz durumun yanı sıra CL'nin ekler bölümünde eksik olarak değerlendirilebilecek ikinci unsur, coğrafi adlar (ülke ve ulus adları) ile ilgili OT kadar ayrıntı verilmemiş olması ve bu sözlükler arasında görselliğe en önem verenin CL olmasına karşın, herhangi bir haritanın bulunmamasıdır.

Son olarak RS ve MW'nin CL, OW ve OT'den farklı olarak sözcüklerin hecelenişlerini madde başlarında vermesinin kullanıcının işini çok daha kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Türkçe ve İngilizcedeki heceleme biçimlerinin birbirinden farklı olması, D1'i Türkçe, D2'si İngilizce olan bir bireyin İngilizce sözcükleri kullanırken sorun yaşamasına yol açabilmektedir (ör. satır sonlarında tire işareti ile hecelerine ayrılan sözcükler). MW ve RS'den yararlanan bir kullanıcı, sözcüklerin anlamlarını öğrenirken aynı zamanda bu konuda da bilgi edinmektedir.

3.2. Sözlükler parçacıl (mikro yapı – microstructure) açıdan nasıl yapılandırılmıştır?

Bir sözlüğün parçacıl yapısını incelemek için sözlükteki madde başlarının içeriklerine odaklanılır. Sözlüklerin parçacıl yapılarını incelerken CL'de her on sayfada bir sayfadaki en son sözcük listelenerek bir veritabanı oluşturulmuş ve diğer sözlükler buna göre karşılaştırılmıştır.

3.2.1. Cambridge Learner's Dictionary

benchmark /'benʃmɑ:k/ *noun* [C] a level of quality with which other things of the same type can be compared **kalite seviyesi** *Her performance set a new benchmark for ballet dancing.*

commiserate /kə'mɪzə'reɪt/ *verb* [I] to express sympathy to someone who is sad or has had bad luck **acısını/derdini/sıkıntılarını paylaşmak, yakınlık göstermek, derdini dinlemek**

congratulations /kən,grætʃʊ'leɪʃənz/ *exclamation* something that you say when you want to congratulate someone **Birini tebrik ederken söylenen şey "Kutlarım, Tebrikler"** *Congratulations on doing an outstanding job. • I hear you're getting married. Congratulations!*

degrade /dɪ'greɪd/ *verb* [T] 1 to treat someone without respect and as if they have no value **terbiyesiz davranmak, aşağılamak, küçük düşürmek** *They think the advert degrades women.* 2 to damage the quality or condition of something **küçültmek, değersizleştirmek, alçaltmak • degradation** /,degrə'deɪʃən/ *noun* [U] **aşağılama**

dicey /'daɪsi/ *adjective informal* possibly dangerous or involving a risk **tehlikeli ve risk yaratan/oluşturması muhtemel olan**

earphones /'ɪəfəʊnz/ *noun* [plural] a piece of electronic equipment that you put on your ears so that you can listen privately to radio, recorded music, etc **kulaklık**

geek /gi:k/ *noun* [C] *informal* a man who is boring and not fashionable **sıkıcı ve gösterişsiz adam • geeky adjective informal** a geeky guy with a beard and glasses **sıkıcı**

hardcore (also **hard-core**) /'hɑ:d,kɔ:/ *adjective* 1 extremely loyal to someone or something, and not willing to change **yürekten bağlı; sadık, değişmeyen** *a hardcore following* 2 hardcore magazines, films, etc show very active or offensive sexual acts **(dergi, film) porno, açık saçık hardcore pornography**

instigate /'ɪnstɪgeɪt/ verb [T] *formal* to make something start to happen
başlatmak, ön ayak olmak *Carolyn had instigated divorce proceedings* •
instigation /,ɪnstɪ'geɪʃn/ noun [U] **teşvik** • **instigator** noun [C] **teşvik eden**

mutiny /:'mju:tɪni/ noun [C, U] when a group of people, usually soldiers or sailors, refuse to obey orders, often because they want to be in control themselves
ayaklanma, isyan • **mutiny** verb [I] to take part in a mutiny **isyan çıkarmak/etmek, ayaklanmak**

reuse /,ri:'ju:z/ verb [T] to find a new use for something so that it does not have to be thrown away **yeniden kullanmak; tekrar işe yaramak** *Businesses are finding new ways to reuse materials* • **reusable** adjective **tekrardan kullanılabilen**

sic /sɪk/ adverb (**sic**) used in writing after a word that you have copied to show that you know it has been spelt or used wrongly **başka bir kaynaktan kopyalanan bir kelimenin yazılışından sonra yanlış hecelendiğini veya yanlış kullanıldığını göstermek için kullanılır**

slighted /'slaɪtɪd/ adjective **be/feel slighted** to feel insulted because someone has done or said something which shows that they think you are not important **küçük düşmek, mahcup hissetmek; horlanmış hissetmek** *Annie felt slighted because she hadn't been invited to the meeting.*

tether /'teðə/ verb [T] to tie an animal to something so that it cannot move away
direğe/ağaca bağlamak • **tether** noun [C] → **See also:** at the **end**¹ of your tether
yular

turn-off /'tɜ:nɒf/ noun **1** [C] a place where you can leave a main road to go onto another road **dönemeç, yol ayrımı** **2** [**no plural**] *informal* something which you dislike or which makes you feel less interested, especially sexually (**cinsel olarak**) **itcilik, tiksinti uyandırma, şevk söndürme** *Greasy hair is a real turn-off.*

Sözlüğün madde başları, Kullanım Kılavuzu bölümünde açıklandığı biçimde oluşturulmuştur ve sözlük kullanıcısının kılavuzdan yardım alarak madde başlarını ve içeriklerini yorumlayabilmesi mümkündür. CL madde başlarını aşağıdaki biçimde sunmuştur:

- Madde başının kök biçimi bold olarak yazılmıştır.
- Fonetik alfabe aracılığıyla sözcüğün söylenişi eğik çizgi işaretleri arasında gösterilmiştir.
- Sözcüğün sınıfı İngilizce ve italik olarak belirtilmiştir:
 - noun (“ad”)
 - verb (“eylem”)
 - adjective (“sıfat”)
 - adverb (“zarf”)
 - exclamation (“ünlem”)
- Adların sayılabilir veya sayılamaz olduğunu belirtmek için **countable** “sayılabilen ad” anlamına sahip olan **C** ve/ya **uncountable** “sayılamayan ad” anlamına sahip olan **U** etiketlerine yer verilmiştir. Çoğul adlar **[plural]**, çoğulu olmayan ancak sıfat veya ad ile kullanılabilen adlar ise **no plural** ifadesine sahiptir.
- Eylemlerde **intransitive** “geçişsiz eylem” için **I**, **transitive** “geçişli eylem” için ise **T** etiketi kullanılmıştır.
- Resmî olmayan sözcükler için **informal**, resmî olan sözcükler için ise **formal** etiketleri kullanılmıştır.
- Bundan sonra, önce İngilizce açıklaması yapılmış, sonrasında da Türkçe karşılığı bold olarak yazılmıştır.
- Sözcüğün birden fazla anlamı olduğu durumlarda bunlar **1, 2, 3, vb.** ile sırayla listelenmiştir.
- İtalik biçimde örnek cümle verilmiş, madde başının kullanım biçimi örneğin içinde bold olarak vurgulanmıştır.
- Madde başının bir deyimden parçası olduğu durumlarda da kullanıcı daha yaygın olan madde başına **see also:** “bkz.” ifadesi ile yönlendirilmiştir.
- Madde başı olarak verilen sözcüğün başka sınıfları altmadde olarak veriliyorsa, madde başı yukarıdaki biçimde açıklandıktan sonra • işareti kullanılmış ve bahsi geçen altmadde aynı biçimde açıklanmıştır.

3.2.2. Oxford Türkiye Sözlük

OT'de **benchmark** sözcüğü madde başı olarak yer almadığı gibi, **bench** ve **mark** madde başlarının içinde de görülmemektedir.

commiserate /kə'mɪzəreɪt/ f [g.siz f] **commiserate (with sb) / (over sth)** (R) derdini paylaşmak, acısına ortak olmak

congratulations /kən'grætʃu'leɪʃnz/ i [ç] tebrikler, kutlarım: *Congratulations on the birth of your baby boy!* • *Congratulations! Your painting has won first prize.*

degrade /dɪ'greɪd/ f [g.lif] aşağılamak, küçük düşürmek: *It's a film that really degrades women.*

■ **degrading** s aşağılayıcı, küçük düşürücü: *Having to ask other people for money is degrading.*

degradation /,degrə'deɪʃn/ i [sm] 1 aşağılanma; aşağılama, küçük düşürme: *the degradation of women* 2 bozulma: *environmental degradation*

Dicey sözcüğü madde başı olarak yer almamaktadır.

Earphones sözcüğü madde başı olarak yer almamakta, **ear** 'kulak' madde başının içinde bir alt madde olarak yer almaktadır:

ear¹ /ɪə(r)/ i

'**earphones** i [ç] kulaklık

Geek sözcüğü madde başı olarak yer almamaktadır.

hard¹ /ha:d/ s

'**hard core** i [t, t veya ç fiil] ana kadro; *The hard core of the organization is/are meeting to discuss the matter.*

Hardcore (hard-core) sözcüğü madde başı olarak yer almamakla birlikte, bu ifadeye **hard** 'sert' başlığı altında ulaşılabilmektedir.

instigate /'ɪnstɪgeɪt/ f [g.li f] (R) başlatmak, ön ayak olmak

■ **instigation** /,ɪnstɪ'geɪʃn/ i [sm] ön ayak olma

mutiny /'mju:təni/ i [sb,sm] (ç **mutinies**) ayaklanma, isyan: *There'll be a mutiny if conditions don't improve.*

■ **mutiny** f [g.siz f] (hal o. **mutinying**; 3.tekil şahıs geniş zam. **mutinies**; geç. zam., geç.zam.o. **mutinied**) **mutiny (against sb/sth)** ayaklanmak. isyan etmek

Reuse sözcüğü madde başı olarak yer almadığı gibi, **use** 'kullanmak' madde başının içinde de görülmemektedir.

Sic sözcüğü madde başı olarak yer almamaktadır.

Slighted sözcüğü madde başı olarak yer almadığı gibi, **slight** 'küçük düşmek' madde başının içinde de görülmemektedir

tether /'tɛðə/ f [g.li f] (hayvan) bir yere bağlamak

■ tether i [sb]

DEY → **bkz. END¹**

End madde başına yönlendirilen okuyucu, alt madde olarak aşağıdaki bilgiye ulaşmaktadır:

DEY at the end of your tether sabrı tükenmiş

Turn-off sözcüğü ayrı bir madde başı olmamakla birlikte, **turn** 'çevirmek, döndürmek' madde başının alt maddesi olarak yer almaktadır. Turn madde başının altında, CL'de turn-off sözcüğünün ilk anlamı olan "sapak" anlamı karşılık olarak verilmiş, informal 'resmî olmayan' karşılığına değinilmemiştir:

turn¹ /t3:n/ f

■ '**turn-off** i [sb] yol ayrımı, sapak: *This is the turn-off for York.*

CL'de yer verilen her sözcüğün bulunamadığı OT, kullanım kılavuzunda ifade ettiği biçimde madde başlarını oluşturmuştur:

- Madde başının kök biçimi bold olarak yazılmıştır.
- Fonetik alfabe aracılığıyla sözcüğün söylenişi eğik çizgi işaretleri içinde açıklanmıştır.

- Sözcüğün sınıfı Türkçe, bold olarak ve köşeli parantez işaretleri içinde belirtilmiştir:
 - i (“ad”)
 - f (“eylem”)
 - s (“sıfat”)
- Adların sayılabilir veya sayılamaz olduğunu belirtmek için **sb** “sayılabilen ad” ve **sm** “sayılamayan ad” etiketlerine yer verilmiştir. İki biçimde de kullanılabilen adlar ise **sb**, **sm** ile gösterilirken çoğul adlar **ç**, tekil adlar **t** etiketine sahiptir. Hem tekil hem de çoğul çekimli eylemlerle kullanılabilen adlar ise **t** veya **ç fiil** etiketine sahiptir.
- Eylemlerde **g.siz f** “geçişsiz eylem” ve **g.li fiil** “geçişli eylem” etiketlerine ek olarak **3.tekil şahıs geniş zam** ve **geç. zam., geç.zam.o.** gibi etiketlerle de eylemlerin zamanlara göre çekimleri verilmiştir.
- Resmî olan sözcükler için **R** etiketi kullanılmıştır.
- Bundan sonra Türkçe karşılığı yazılmıştır.
- Sözcüğün birden fazla anlamı olduğu durumlarda bunlar **1, 2, 3, vb.** ile sırayla listelenmiştir.
- İtalik biçimde örnek cümle verilmiş, birden fazla örnek olduğu durumlarda • işareti ile ifadeler birbirinden ayrılmıştır.
- Madde başının bir deyim parçası olduğu durumlarda da kullanıcı daha yaygın olan madde başına **DEY → bkz.** ifadesi ile yönlendirilmiştir.
- Madde başı olarak verilen sözcüğün başka sınıfları altmadde olarak veriliyorsa, madde başı yukarıdaki biçimde açıklandıktan sonra ■ işareti kullanılmış ve bahsi geçen altmadde aynı biçimde açıklanmıştır.

3.2.3. Oxford Wordpower Dictionary

Benchmark sözcüğünün madde başı olarak yer alıp almadığı, ilgili bölümdeki sayfaların (sözcüğün makro yapısı incelenirken de belirtildiği üzere) eksik olması nedeniyle değerlendirilememiştir.

commiserate /kə'mizəreit/ verb [I] (formal) **commisrate (with sb) (on/over/for sth)** to feel sorry for and show understanding towards sb who is unhappy or in

difficulty ► **derdini paylaşmak, acısına ortak olmak**: *I commiserated with Debbie over losing her job.*

congratulations /kən,grætʃu'leɪʃnz/ noun [pl.] used for telling sb that you are pleased about sth they have done ► **tebrikler, kutlarım**: *Congratulations on the birth of your baby boy!* • *Congratulations! Your painting has won first prize.*

degrade /dɪ'greɪd/ verb [T] to make people respect sb less ► **aşağılamak, küçük düşürmek**: *It's the sort of film that really degrades women.*

■ **degrading** adj. ► **aşağılayıcı, küçük düşürücü**: *Having to ask other people for money is degrading.*

Dicey sözcüğü madde başı olarak yer almamaktadır.

earphones /'ɪfəʊnz/ noun [pl.] a piece of equipment that fits over or in the ears and is used for listening to music, the radio, etc. ► **kulaklık**

geek /gi:k/ noun [C] (informal) a person who is not popular or fashionable ► **zeki ama asosyal kişi**: *a computer geek* SYN **NERD**

■ **geeky** adj ► **zeki ama asosyal**

,hard 'core noun [sing., with sing. or pl. verb] the members of a group who are the most active ► **ana kadro**: *The hard core of the organization is/are meeting to discuss the matter.*

instigate /'ɪnstɪgeɪt/ verb [T] (formal) to make sth start to happen ► **başlatmak, ön ayak olmak**

■ **instigation** /,ɪnstɪ'geɪʃn/ noun [U] ► **ön ayak olma**

mutiny /'mju:təni/ noun [C, U] (pl. **mutinies**) an act of a group of people, especially sailors or soldiers, refusing to obey the person who is in command ► **ayaklanma, isyan**: *There'll be a mutiny if conditions don't improve.*

■ **mutiny** verb [I] ► **ayaklanmak, isyan etmek**: *The troops mutinied and went home.*

reuse /,riːjuːz/ verb [T] to use sth that has been used before ► **tekrar kullanmak**
Save money by reusing envelopes.

Sic sözcüğü madde başı olarak yer almamaktadır.

Slighted sözcüğü madde başı olarak yer almadığı gibi, **slight** ‘küçük düşmek’ madde başının içinde de görülmemektedir

tether¹ /ˈteðə(r)/ verb [T] to tie an animal to sth with a rope, etc. ► (hayvan) **bir yere bağlamak**: *She tethered the horse to a fence.*

tether² /ˈteðə(r)/ noun

IDM **at the end of your tether** → END¹

End madde başına yönlendirilen okuyucu, alt madde olarak aşağıdaki bilgiye ulaşmaktadır:

at the end of your tether feeling that you cannot deal with a difficult situation any more, because you are too tired, worried, etc. ► **sabrı tükenmiş**

‘turn-off noun [C] the place where a road leads away from a larger or more important road ► **yol ayrımı, sapak**: *This is the turn-off for York.*

CL’de yer verilen her sözcüğün bulunamadığı OW, kullanım kılavuzunda ifade ettiği biçimde madde başlarını oluşturmuştur:

- Madde başının kök biçimi bold olarak yazılmıştır.
- Fonetik alfabe aracılığıyla sözcüğün söylenişi eğik çizgi işaretleri arasında gösterilmiştir.
- Sözcüğün sınıfı İngilizce olarak belirtilmiştir:
 - noun (“ad”)
 - verb (“eylem”)
 - adj. (“sıfat”)
- Adların sayılabilir veya sayılamaz olduğunu belirtmek için **countable** “sayılabilen ad” anlamına sahip olan **C** ve/ya **uncountable** “sayılamayan ad” anlamına sahip olan **U** etiketlerine yer verilmiştir. Çoğul adlar **pl**, tekil adlar

sing. etiketine sahiptir. Hem tekil hem de çoğul çekimli eylemlerle kullanılabilen adlar ise **with sing. or pl. verb** etiketine sahiptir.

- Eylemlerde **intransitive** “geçişsiz eylem” için **I**, **transitive** “geçişli eylem” için ise **T** etiketi kullanılmıştır.
- Resmî olmayan sözcükler için **informal**, resmî olan sözcükler için ise **formal** etiketleri kullanılmıştır.
- Bundan sonra, önce İngilizce açıklaması yapılmış, sonrasında da ► işareti ile Türkçe karşılığı bold olarak verilmiştir.
- Sözcüğün birden fazla anlamı olduğu durumlarda bunlar **1, 2, 3, vb.** ile sırayla listelenmiştir.
- İtalik biçimde örnek cümle verilmiş, birden fazla örnek olduğu durumlarda • işareti ile ifadeler birbirinden ayrılmıştır.
- Madde başının bir deyimın parçası olduğu durumlarda da kullanıcı daha yaygın olan madde başına **IDM** → “deyim” ifadesi ile yönlendirilmiştir.
- Madde başının eşanlamlısı olan sözcükler de **SYN** “eşanlamlı” ifadesiyle kullanıcıyı ilgili madde başına yönlendirmektedir.
 - Madde başı olarak verilen sözcüğün başka sınıfları altmadde olarak veriliyorsa, madde başı yukarıdaki biçimde açıklandıktan sonra ■ işareti kullanılmış ve bahsi geçen altmadde aynı biçimde açıklanmıştır.

3.2.4. Redhouse Sözlüğü

RS’de **benchmark** sözcüğü madde başı olarak yer almamaktadır. Her ne kadar **bench** ‘bank’ madde başının altında **bench mark** ifadesi geçse de bunun CL’deki madde başı ile tam olarak aynı anlamı taşımadığı görülmektedir:

bench (benç) *i., f.*

bench mark sabit nokta, bir ölçüyü sonradan hatırlayabilmek için kullanılan işaret.

com.mis.er.ate (kımîz'ıreyt) *f.* kederini paylaşmak, dert ortağı olmak, rikkat göstermek. **commisera'tion** *i.* teselli, rikkat, acıma.

con.grat.u.late (kɯŋgraç'ûleyt) f. tebrik etmek, kutlamak. **congrat'ulatory** s. tebrik mahiyetinde. **congratula'tion** i. kutlama. **Congratulations!** Tebrikler! Tebrik ederim.

de.grade (dîgreyd') f. alçaltmak, rezil etmek; rütbesini indirmek; derece itibariyle alçalmak, bozulmak. **degrading** s. alçaltıcı, haysiyet kırıcı,

Dicey sözcüğü madde başı olarak yer almamaktadır.

Earphones sözcüğü, **earphone** biçiminde bir madde başı olarak belirtilmiş, açıklama bölümünde kullanıcı **headphone** başlığına yönlendirilmiştir:

ear.phone (îr'fon) *bak. headphone*

head.phone (hed'fon) i. telefon veya radyo kulaklığı.

Geek sözcüğü madde başı olarak yer almamaktadır.

hard-core (hard'kôr') s., *A.B.D.* sabit, kararlı, sabit fikirli, *colloq.* çetin ceviz.

in.sti.gate (in'stîgeyt) f. kışkırtmak, tahrik etmek, teşvik etmek. **instiga'tion** i. kışkırtma, tahrik, teşvik. **in'stigator** i. kışkırtıcı kimse.

mu.ti.ny (myu'tini) i., f. isyan, kıyam, baş kaldırma, ayaklanma (bilhassa asker veya gemici); f. isyan etmek, ayaklanmak.

Reuse sözcüğü madde başı olarak yer almadığı gibi, **use** 'kullanmak' madde başının içinde de görülmemektedir. **Re-** öneki bir madde başı olarak yer almakta, ancak kullanıcının bu önek ve **reuse** sözcüğü arasında bağlantı kurmasını sağlayacak herhangi bir yönlendirme veya bilgilendirme bulunmamaktadır:

re- önek geri, geriye doğru: **recall**, **retrace**; tekrar, yeniden: **readdress**, **rearm**, **restate**.

sic (sîk) z. böyle (aktarılan parçadan sonra "aynen alınmıştır" anlamında kullanılır). **sic passim** her yerde böyle. **Sic semper tyrannis**. Gaddarlara her vakit böyle yapılsın. **Sic transit gloria mundi**. Dünya izzet ve şerefi böyle fanidir.

Slighted sözcüğü madde başı olarak yer almadığı gibi, **slight** 'küçük düşmek' madde başının içinde de görülmemektedir

teth.er (tedh'ır) *i., f.* hayvanı bağlama ipi; bağlayıcı şey; sınır; *f.* iple belirli bir yere bağlamak. **be at the end of one's tether** kuvvet veya sabrının son haddinde olmak.

Turn-off sözcüğünün ayrı bir madde başı bulunmadığı gibi **turn** 'çevirmek, döndürmek' sözcüğünün alt maddesi olarak da yer almamaktadır. Turn madde başının altında, CL'de turn-off sözcüğünün *informal* 'resmî olmayan' etiketiyle belirtilen anlamının eylem biçimi olarak nitelendirilebilecek **turn off** alt maddesi olmakla beraber, bu iki ifade arasında bağlantı kurulmasını sağlayacak herhangi bir açıklama veya yönlendirme bulunmamaktadır:

turn (tırn)

turn off kapamak; kesmek; lafa boğmak, sözü çevirip cevapsız bırakmak; sapmak; *İng.* yol vermek; *argo* ilgisini kaybetmek

CL'de yer verilen her sözcüğün bulunamadığı RS, kullanım kılavuzunda ifade ettiği biçimde madde başlarını oluşturmuştur:

- Madde başının kök biçimi bold olarak ve hecelerine ayrılarak yazılmıştır.
- RS'nin kendi belirlediği sesletim sistemine göre sözcüğün söylenişi parantez işaretleri içinde açıklanmıştır.
- Sözcüğün sınıfı Türkçe ve bold olarak belirtilmiştir:
 - i ("ad")
 - f ("eylem")
 - s ("sıfat")
 - z ("zarf")
- Adların ve eylemlerin "çoğul", "tekil", "geçişsiz", vb. özellikleri hakkında herhangi bir etiket kullanılmamıştır. Bununla beraber, A.B.D, colloq., argo gibi, kısaltmalar listesinde belirtilen kimi etiketlere rastlanılmaktadır.
- Bundan sonra Türkçe karşılığı yazılmıştır.
- Sözcüğün birden fazla anlamı olduğu durumlarda bunlar noktalı virgül işareti ile ayrılarak listelenmiştir.
- Madde başının bir deyimden parçası olduğu durumlarda da açıklamaların en sonunda deyim ve anlamı verilmiştir.

- Madde başı olarak verilen sözcüğün başka sınıfları altmadde olarak veriliyorsa, madde başı yukarıdaki biçimde açıklandıktan sonra bahsi geçen altmadde aynı biçimde açıklanmıştır.
- Eşanlamlı sözcüklerin açıklamaları iki ayrı madde başında yapılmamış, madde başlarından birinde **bkz.** ifadesine yer verilerek kullanıcı diğer madde başına yönlendirilmiştir.

3.2.5. Merriam-Webster's Pocket Dictionary English – Turkish

CL'de yer verilen her sözcüğün bulunamadığı MW, kullanım kılavuzunda ifade ettiği biçimde madde başlarını oluşturmuştur:

- Madde başının kök biçimi bold olarak ve hecelerine ayrılarak yazılmıştır.
- Fonetik alfabe aracılığıyla sözcüğün söylenişi ters eğik çizgi işaretleri arasında gösterilmiştir.
- Sözcüğün sınıfı İngilizce olarak belirtilmiştir:
 - n (“ad”)
 - vb (“eylem”)
 - adj. (“sıfat”)
 - adv. (“zarf”)
- Çoğul biçimi değişen adlar **pl**, etiketi ile gösterilmiştir.
- Eylemlerde zamanlara ve çekimlere göre biçimi değişen ve/ya düzensiz biçime sahip olanların, bahsi geçen değişime uğramış parçaları sözcük türü etiketinden hemen sonra verilmiştir.
- Bundan sonra Türkçe karşılığı verilmiştir.
- Sözcüğün birden fazla anlamı olduğu durumlarda bunlar **1, 2, 3, vb.** ile sırayla listelenmiştir.
- Madde başı olarak verilen sözcüğün başka sınıfları altmadde olarak veriliyorsa, madde başı yukarıdaki biçimde açıklandıktan sonra - işareti kullanılmış ve bahsi geçen altmadde aynı biçimde açıklanmıştır.
- Aynı biçime sahip, birbiriyle bağlantılı olan eşsesli sözcükler aynı madde başı altında ~ işareti ile ayrılarak verilmiştir.

MW'de **benchmark** sözcüğü madde başı olarak yer almadığı gibi, **bench** ve **mark** madde başlarının içinde de görülmemektedir.

com•mis•er•ate \kə'mizərāt\ *vb* -at•ed; -at•ing: acımak, merhamet duymak – **com•mis•er•a•tion** \-,mizə'rāshən\ *n*

con•grat•u•late \kən'grachə,lāt, -'graj\ *vb* -lat•ed; -lat•ing: kutlamak, tebrik etmek – **con•grat•u•la•tion** \-,grachə'lāshən, -,graj- \ *n* - **con•grat•u•la•tor•y** \-,grachə'lə,tōrē, -'graj-\ *adj*

Congratulations sözcüğü madde başı olarak yer almadığı gibi, **congratulate** madde başının altında da bulunmamaktadır.

de•grade \di'grād\ *vb* **1:** (rütbe/mertebe) indirmek **2:** aşağılamak – **de•grad•able** \-əbəl\ *adj* – **deg•ra•da•tion** \,degrə'dāshən\ *n*

Dicey sözcüğü madde başı olarak yer almamaktadır.

ear•phone *n:* telefon/radio kulaklığı

Earphones değil **earphone** madde başına bold olarak ve hecelerine ayırarak yer veren MW, bu sözcükte sesletim simgelerinden yararlanmamış, sadece sözcüğün türü 'ad' için *n* etiketini kullanarak Türkçe karşılığını sunmuştur.

geek \'gēk\ *n:* keriz, angut

Hardcore sözcüğü madde başı olarak yer almadığı gibi, **hard** ve **core** madde başlarının içinde de bulunmamaktadır.

in•sti•gate \'instə,gāt\ *vb* -gat•ed; -gat•ing: kışkırtmak – **instigation** \,instə'gāshən\ *n* – **instigator** \'instə,gātər\ *n*

mu•ti•ny \'myütənē\ *n, pl* -nies: isyan, başkaldırma, ayaklanma - **mu•ti•neer** \,myütə'nir\ *n* - **mu•ti•nous** \'myüt'nəs\ *adj* - **mu•ti•nous•ly** *adv* – **mutiny** *vb*

Reuse sözcüğü madde başı olarak bulunmamakla birlikte, Ön söz bölümünde de belirtildiği gibi **re-** madde başının olduğu sayfadan itibaren dipnot olarak bu önekle eylemlerden türetilen diğer eylemlerin yer aldığı listede ilgili sözcüğe rastlanmaktadır. **Use** maddesi ile bağlantı kurulduğunda, kullanıcının **reuse** sözcüğünün anlamını çıkarım yoluyla bulması mümkündür.

re- \ 'rē, , 'rē, ' 'rē\ *prefix* **1:** yeniden, tekrar: *to rebroadcast of a radio play* **2:** yeni baştan, (daha iyi bir biçimde) yeniden, tekrardan: *to rearrange the furniture* **3:** tekrar önceki durumuna, yeniden eski hâline, yeniden: *after years of seperation they were finally reunited*

use \ 'yüs\ *n* **1:** kullanma **2:** kullanılma **3:** kullanma şekli **4:** kullanma olanağı, kullanma/yararlanma hakkı **5:** yarar, fayda **6:** kullanma amacı/nedeni ~ \ 'yüs\ *vb*
used \ 'yüzd: “used to” *usu* 'yüstə\ **us·ing** \ 'yüzin\ **1:** kullanmak **2:** (kullanıp) bitirmek, tüketmek **3:** davranmak, muamele etmek **4:** yararlanmak, faydalanmak
5 — (geçmiş zaman biçiminde kullanılıp bir şeyin düzenli olarak her zaman meydana gelmiş olduğunu gösterir) (bir zamanlar (yap)ardım, (eder)dim, (yap)ardı, (ederdi) — **use·ful** \ 'yüsful\ *adj* - **use·ful·ly** *adv* — **use·ful·ness** *n*
use·less \ 'yüsləs\ *adj* - **use·less·ly** *adv* — **use·less·ness** *n* – **us·er** *n*

Sic sözcüğü madde başı olarak yer almamaktadır.

Slighted sözcüğü madde başı olarak yer almadığı gibi, **slight** madde başının içinde de bulunmamaktadır.

teth·er \ 'te-thər \ *n*: hayvan bağlama ipi ~ *vb*: bağlama ipi ile bağlamak

Turn-off sözcüğü madde başı olarak yer almamaktadır. Turn madde başının içinde **turn off** ifadesi yer almaktadır ancak bu ifade “*kapatmak söndürmek*” anlamına gelmekte olduğu için veriyle ilgisi bulunmamaktadır.

3.2.6. Parçacıl Yapının (Mikro Yapı - Microstructure) Genel Değerlendirmesi

Sözlüklerin mikro yapıları üzerine yapılan incelemelerde ise madde başlarının düzenlenmesi ve içeriğinde, makro yapıda olduğu gibi pek çok farklılık göze çarpmaktadır. Bu farkları, kullanılan dil, sözcük biçimleri ve sınıfları, bileşik sözcükler, altmaddeler, resim ve şemalar, örnekler ve madde başlarının görünüşleri olarak alt başlıklara ayırmak mümkündür.

3.2.6.1. Kullanılan Dil

Odak noktası olan CL’de madde başlarında kullanılan dil ve örneklerin güncelliği incelendiğinde açık ve sade bir Türkçenin kullanıldığı görülmektedir. Kısa ve öz

karşılıklar hâlinde sunulan Türkçe bilgiler, güncel sözcük, yazım ve ifadelerle açıklanmıştır.

Benzer biçimde MW, OT ve OW'de de açık, anlaşılabilir ve sade bir dille sunulan güncel Türkçe karşılıklar söz konusudur.

RS oldukça güncel görünmekle beraber, kimi madde başı açıklamalarında yeterince güncel olmayan ifadelerle rastlamak mümkündür:

com.mis.er.ate (kımîz'ireyt) *f.* kederini paylaşmak, dert ortağı olmak, rikkat göstermek. **commisera'tion** *i.* teselli, rikkat, acıma.

Burada yer verilen “rikkat göstermek” ve “rikkat” sözcüklerinin yeterince güncel olduğunu söylemek mümkün değildir.

3.2.6.2. Sözcük Biçimleri ve Sınıfları

Bir diğer unsur olan sözcük biçimleri CL'de iki biçimde ele alınmıştır. Kimi durumlarda sözcüğün farklı sınıflara (ad, eylem, sıfat vb.) ait biçimleri ayrı madde başları hâlinde sunulmuş, madde başlarının ayırt edilmesi ise her birinin yanına eklenen ^{1 2 3} gibi sayılarla sağlanmıştır. Kimi durumlarda ise aynı madde başı içinde farklı sözcük sınıfları • işareti ile ayrılarak sunulmuştur. Bununla birlikte, CL'nin sahip olduğunu öne sürdüğü bu sistemin kimi durumlarda uygulanmadığını görebiliriz.

Tablo 3

mutiny	mutiny /:mju:tini/ <i>noun</i> [C, U] when a group of people, usually soldiers or sailors, refuse to obey orders, often because they want to be in control themselves ayaklanma, isyan • mutiny verb [I] to take part in a mutiny isyan çıkarmak/etmek, ayaklanmak
degrade	degrade /dɪ'greɪd/ <i>verb</i> [T] 1 to treat someone without respect and as if they have no value terbiyesiz davranmak, aşağılamak, küçük düşürmek <i>They think the advert degrades women.</i> 2 to damage the quality or condition of something küçültmek, değersizleştirmek, alçaltmak • degradation /,degrə'deɪʃən/ <i>noun</i> [U] aşağılama
degrading	/dɪ'greɪdɪŋ/ <i>adjective</i> treating people without respect and as if they have no value aşağılayıcı/aşağılayan, küçük düşüren <i>degrading work</i>

Her biri birer madde başı olan bu sözcüklerden **mutiny**'de bu kuralın uygulandığı görülebilirken, **degrade** kökünde tutarsızlık söz konusudur. Ad biçimi olan **degradation**, türetildiği **degrade** sözcüğünün madde başının içinde yer alırken, sıfat biçimi olan **degrading** tek başına bir madde başı olarak verilmiştir. Burada ya **degradation** da bir madde başı olarak verilmeli ya da **degrading** de **degrade** madde başının bir altmaddesi olmalıdır.

OW'de de CL'dekine benzer bir tutarsızlık söz konusudur. Sözcüğün farklı sınıflara (ad, eylem, sıfat vb.) ait biçimleri ayrı madde başları hâlinde sunulmuş, madde başlarının ayırt edilmesi ise her birinin yanına eklenen ^{1 2 3} gibi sayılarla sağlanmış olduğu durumlarla karşılaşılabildiği gibi, birden fazla sınıfa sahip olan sözcüklerin ayrı madde başları hâlinde, yanlarına ^{1 2 3} gibi sayılar eklenerek belirtilmiş olduğu örnekler de mevcuttur.

Tablo 4

mutiny	mutiny /'mju:təni/ noun [C, U] (pl. mutinies) an act of a group of people, especially sailors or soldiers, refusing to obey the person who is in command ► ayaklanma, isyan : <i>There'll be a mutiny if conditions don't improve.</i> ■ mutiny verb [I] ► ayaklanmak, isyan etmek : <i>The troops mutinied and went home.</i>
degradation	degradation /degrei'deɪʃn/ noun [U] 1 the act of making sb be less respected; the state of being less respected ► aşağılama; aşağılanma : <i>the degradation of being in prison</i> 2 causing the condition of sth to become worse ► bozma; bozulma : <i>environmental degradation</i>
degrade	degrade /di'greɪd/ verb [T] to make people respect sb less ► aşağılamak, küçük düşürmek : <i>It's the sort of film that really degrades women.</i> ■ degrading adj. ► aşağılayıcı, küçük düşürücü : <i>Having to ask other people for money is degrading.</i>

Mutiny sözcüğünün ad ve eylem biçimleri **mutiny** madde başı içinde yer alırken, **degrade** madde başı içinde bulunması beklenen **degradation** sözcüğünün kendine ait bir

madde başına sahip olduğu görülmektedir. Bu durumda **degrading** bir madde başı olmalı veya **degradation** sözcüğü **degrade** madde başının bir altmaddesi aline getirilmelidir.

OT'nin ise OW ve CL'ye göre bu konuda daha tutarlı olduğu söylenebilir.

Tablo 5

mutiny	mutiny /'mju:təni/ i [sb,sm] (ç mutinies) ayaklanma, isyan: <i>There'll be a mutiny if conditions don't improve.</i> mutiny f [g.siz f] (hal o. mutinying ; 3.tekil şahıs geniş zam. mutinies ; geç. zam., geç.zam.o. mutinied) mutiny (against sb/sth) ayaklanmak. isyan etmek
degrade	degrade /di'greid/ f [g.lif] aşağılamak, küçük düşürmek: <i>It's a film that really degrades women.</i> degrading s aşağılayıcı, küçük düşürücü: <i>Having to ask other people for money is degrading.</i> degradation /,degrə'deiʃn / i [sm] 1 aşağılanma; aşağılama, küçük düşürme: <i>the degradation of women</i> 2 bozulma: <i>environmental degradation</i>

Tablo 5'te görülebileceği üzere, **mutiny** ve **degrade** madde başı olarak ele alınmış, bu sözcüklerden türeyen diğer sözcük türleri ise altmaddeler hâlinde verilmiştir.

CL ve OW'de eşsesli sözcükler de bu tutarsızlık nedeniyle düzensizlikler içermektedir. Bunların aksine OT'de her bir eşsesli sözcüğün kendi madde başı bulunmaktadır ve yine her bir sözcükten türetilen diğer türler altmaddeler hâlinde yer almaktadır.

MW'de ise ön sözünde belirtildiği üzere, aynı sözcüğün farklı sözcük sınıfları aynı madde başı içinde – işareti ile ayrılarak verilmiştir. Eşsesli sözcükler söz konusu olduğunda ise ^{1 2 3} sayıları ile kendi başlarına birer madde başı olarak sıralanmış, her birinden türetilen sözcükler ise kendi anlamlarına ait madde başının altında yer almıştır.

RS'nin farklı sözcük biçimlerini ele alışı incelendiğinde ise aynı madde başı içinde, başlarına sözcük sınıflarını belirten etiketler eklenerek listelendikleri

görülmektedir. Bununla beraber, etiketlerin kullanımında kimi zaman görülen karmaşa nedeniye kullanıcının zorlanabileceği düşünülmektedir:

Tablo 6

instigate	in.sti.gate (in'stidgeyt) <i>f.</i> kışkırtmak, tahrik etmek, teşvik etmek. instiga'tion <i>i.</i> kışkırtma, tahrik, teşvik. in'stigator <i>i.</i> kışkırtıcı kimse.
mutiny	mu.ti.ny (myu'tini) <i>i., f.</i> isyan, kıyam, baş kaldırma, ayaklanma (bilhassa asker veya gemici); <i>f.</i> isyan etmek, ayaklanmak.

Bu madde başlarında da görülebileceği üzere ad ve eylem biçimleri farklı olan **instigate** / **instigation** sözcükleri, eylem biçimi madde başı alınarak ve ad biçimi bir altmadde olarak yer verilerek açıklanmıştır. Eylem biçiminin açıklamasından önce “fiil” için *f.* etiketi, ad biçiminin açıklamasından önce de “isim” için *i.* etiketi kullanılmıştır. **Mutiny** madde başı incelendiğinde ise ad ve eylem biçimleri aynı olan bu sözcüğün ad biçiminin açıklamasından önce “isim” için *i.* ve “fiil” için *f.* etiketlerinin kullanıldığı görülmekte ancak *f.* etiketi hem ad hem de eylem biçiminin açıklamalarından önce yer almaktadır. Bu durum bahsedildiği gibi kullanıcının zaman kaybı yaşamasına ve/veya kafasının karışmasına yol açabilecektir.

Bunların haricinde **reuse** sözcüğünün ele alınışı da sözlükler arasındaki farkları ortaya çıkarmaktadır. CL, OT ve OW önceki bölümlerde de belirtildiği üzere sözcük türetme kurallarını vermiş, CL ve OW’de **reuse** sözcüğü madde başı olarak yer alırken OT’de buna rastlanmamıştır. MW ise **re-** öneki ve **use** sözcüğünü madde başı olarak ele almış ve bahsi geçen önekten türetilen sözcükleri ayrıca bir liste biçiminde vermiştir. Her ne kadar RS’de **re-** öneğine yer verilmiş olsa da ne bu madde başında ne de **use** madde başında **reuse** sözcüğüne ilişkin bir bilgi, kural veya yönlendirme bulunmaktadır. Kullanıcının sözcükler ve ekler arasında kendi başına bir bağlantı kurması neredeyse imkânsız olduğu gibi, **reuse** sözcüğüyle karşılaşan dil öğrencisinin bu sözcüğün anlamını öğrenmesi de mümkün değildir.

3.2.6.3. Bileşik Sözcükler

Bir diğer unsur olan bileşik sözcüklerin nasıl ele alındığı ise sözlükler arasındaki farkları göz önüne sermektedir. Veri listesinde de yer alan **hardcore** örneğinde de açık

bir biçimde görülebildiği üzere CL’de bileşik sözcükler ayrı bir madde başı olarak sunulmakta, bileşik yapının kendisini oluşturan sözcüklerden farklı anlama sahip olduğu okuyucuya gösterilmektedir. Bu sayede, madde başı hâline getirilen bileşik sözcüklerin, varsa birden çok anlamı da rahatlıkla sunulmaktadır.

OT’de bileşik sözcüklerin yeni birer madde başı olarak verilmediği gözlemlenmekte, bunun nedeninin yer sıkıntısı olabileceği düşünülmektedir; OW ve CL’ye kıyasla OT çok daha küçük bir boyuta sahiptir. Bunun sonucunda da bileşik sözcükler, onları oluşturan sözcüklerin madde başlarının altında yer almaktadır. Yine **hardcore** örneğinde görülebileceği üzere, bileşik sözcüklerin içlerindeki hangi sözcüğün madde başının içinde açıklanacakları konusunda ise dilbilimsel ve dil bilgisel değil, alfabetik bir yerleştirme görülmektedir. OT’de verilen anlamı itibariyle **core** ‘çekirdek’ madde başı altında yer alması daha mantıklı olan **hardcore**, **hard** ‘sert’ başlığı altında yer almaktadır. Elbette ki, kendisini oluşturan sözcüklerin anlamından başka bir anlamda kullanılan bileşik sözcüklerde bu sıralama yöntemi gittikçe zorlaşacak ve anlamsızlaşacaktır.

OW her ne kadar **hardcore** sözcüğüne ayrı bir madde başı gibi yer vermiş olsa da ne bu sözcüğün söyleniş biçimine yer verilmiş ne de birden fazla anlamı açıklanmıştır. Buradan anlaşılabileceği üzere, kendilerini oluşturan sözcüklerin anlamlarından tamamen veya kısmen uzaklaşan bileşik sözcüklerin kendilerine ait madde başlarında ele alınmaları kullanıcının hem zaman kazanmasını hem de ilgili sözcüklerin anlam ve kullanım biçimlerini daha rahat ve iyi anlamasını sağlayacaktır; bu durumda CL’nin daha kullanıcı dostu olduğunu söylemek mümkündür.

RS’de bileşik sözcük olarak ele alınabilecek olan **benchmark**, **earphones** ve **hard-core** sözcüklerinde ise belirli bir düzenden bahsetmek zor görünmektedir:

Tablo 7

bench	bench (benç) <i>i.</i> bench mark sabit nokta, bir ölçüyü sonradan hatırlayabilmek için kullanılan işaret.
earphone	ear.phone (îr’fon) <i>bak.</i> headphone head.phone (hed’fon) <i>i.</i> telefon veya radyo kulaklığı

hard-core	hard-core (hard'kôr') s., <i>A.B.D.</i> sabit, kararlı, sabit fikirli, <i>colloq.</i> çetin ceviz.
------------------	---

Her ne kadar CL'deki anlamda açıklanmamış olsa da **benchmark** bileşik sözcüğü, onu oluşturan ilk sözcük olan **bench** madde başının altında ele alınmıştır. CL'de **earphones**, RS'de **earphone** olarak yer verilen sözcük ise **ear** veya **phone** madde başlarının bir altmaddesi olarak değil, bir madde başı olarak ele alınmıştır. Bununla beraber, herhangi bir açıklama yerine eşanlamlısı olarak görülen **headphones** sözcüğüne yönlendirilen kullanıcı yine bir madde başı ile karşılaşmaktadır. **Hard-core** sözcüğü de benzer biçimde bir madde başı olarak ele alınmış, **hard** veya **core** madde başlarının altında incelenmemiştir. Burada RS'nin nasıl bir kural veya sistem izlediğinden açık biçimde bahsetmek mümkün görünmemektedir. Bileşik sözcükler madde başı olarak ele alınıyorsa, **benchmark** sözcüğünün altmadde olarak yer almaması gerekir; buna karşılık, bileşik sözcükler onları oluşturan sözcüklerden birinin madde başı altında yer alacaksa, **earphones** ve **hard-core** sözcüklerinin madde başı olmaması gerekir. Bu durumun kullanıcıya zaman kaybı yaşatabileceği düşünülmektedir, bir bileşik sözcüğü ararken madde başlarına mı yoksa altmaddelere mi bakacağından emin olamayan birey birden fazla bölümü araştırmak zorunda kalabilecektir.

MW'de veri listesinde bileşik sözcük olarak değerlendirilebilecek tek örnek, madde başı olarak verilen **earphone**'dur. Bu durumda yeterli veri olmadığı için MW'nin değerlendirilmesi mümkün ve doğru olmayacaktır.

3.2.6.4. Deyimler

Alt maddelerde deyimlerin kullanılış biçimlerine gelindiğinde ise üç sözlükte de **tether** sözcüğünün ele alınış biçimi, kullanıcının nasıl yönlendirildiğine dair fikir vermektedir.

Tablo 8

CL	tether /'teðə/ verb [T] to tie an animal to something so that it cannot move away direğe/ağaca bağlamak • tether noun [C] → See also: at the end¹ of your tether yular End madde başına yönlendirilen okuyucu, alt madde olarak aşağıdaki bilgiye ulaşmaktadır: at the end of your tether (also US at the end of your rope) so tired, annoyed, or worried by something that you do not feel that you can deal with it tahammül sınırının sonuna gelmek, artık durumla başedemeyeceğini hissetmek
OT	tether /'teðə/ f [g.li f] (hayvan) bir yere bağlamak ■ tether i [sb] DEY → bkz. END¹ End madde başına yönlendirilen okuyucu, alt madde olarak aşağıdaki bilgiye ulaşmaktadır: DEY at the end of your tether sabrı tükenmiş
OW	tether¹ /'teðə(r)/ verb [T] to tie an animal to sth with a rope, etc. ► (hayvan) bir yere bağlamak: She tethered the horse to a fence. tether² /'teðə(r)/ noun IDM at the end of your tether → END¹ End madde başına yönlendirilen okuyucu, alt madde olarak aşağıdaki bilgiye ulaşmaktadır: at the end of your tether feeling that you cannot deal with a difficult situation any more, because you are too tired, worried, etc. ► sabrı tükenmiş
RS	teth.er (tedh'ır) i., f. hayvanı bağlama ipi; bağlayıcı şey; sınır; f. iple belirli bir yere bağlamak. be at the end of one's tether kuvvet veya sabrının son haddinde olmak.

MW	teth·er \ 'te-thər \ <i>n</i> : hayvan bağlama ipi ~ <i>vb</i> : bağlama ipi ile bağlamak
-----------	--

Bu örneklerden de anlaşılabilceği gibi RS **end of your tether** deyimini **tether** madde başının içinde verirken MW bu deyimde ne **tether** ne de **end** madde başının içinde değinmiştir.

CL, OW ve OT’de ise kullanıcı **end of your tether** deyiminin anlamını öğrenebilmesi için **end** madde başına yönlendirilmiştir. Bu yönlendirmenin nedeni hakkında birkaç ihtimal listelenebilir:

- **end** sözcüğü çok yaygın olarak kullanıldığı için, bu sözcükle ilgili her deyim ve ifade onun madde başının altında yer almaktadır.
- **tether** madde başının kullanıcı tarafından aranması, dolayısıyla da görülmesi ve öğrenilmesi **end** madde başına göre daha düşük bir ihtimale sahip olduğu için bu deyim **end** madde başı altında yer alırsa daha rahat karşılaşılabılır.
- Ekonomik olma amacı çerçevesinde, deyimde yer alan sözcüklerden hem **end** hem de **tether**’ın madde başlarında aynı deyimde iki kez yer verilmek yerine biri seçilmiştir.
- Yine ekonomik olmak amacıyla daha yaygın olan madde başlarının altında bu tür deyimlere yer verilmesi, daha az yaygın olan madde başlarının her birinde birden çok deyim bulunarak fazla yer kaplamasının önüne geçilmesi anlamına gelmektedir.
- Deyimin kökü **tether** değil **end** sözcüğüdür.

Bu ve başka ihtimallerden herhangi birinin doğru olduğunu söylemek için veri listesinin ve sözlüklerdeki açıklama ve kullanıcı kılavuzlarının yeterli olmadığı düşünülmektedir.

3.2.6.5. Resim ve Şemalar

Sözlükler arasında ciddi farkların görüldüğü bir başka unsur ise maddelerde resim ve/veya şemalara yer verilip verilmediğidir. CL, OW ve OT incelendiğinde bu özelliğe sahip olan tek sözlüğün CL olduğu gözlemlenmektedir. Bununla beraber, CL’de resimlere yer verilen madde başlarının neye göre seçildiği hakkında da belirli bir düzen yok gibi görünmektedir. Sonuç olarak, CL’nin görsellik açısından OT ve OW’ye göre çok daha kullanıcı dostu olduğu söylenebilir ancak bu görsellerin seçiminde ne gibi

ölçütlerden yararlanıldığı belirsizdir; CL'nin bu konuda daha düzenli ve açık bir sisteme sahip olmak için güncellenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bir diğer unsur olan, maddelerde resim ve/veya şemalara yer verilip verilmediğinin cevabı ise iki sözlük için de aynıdır. MW ve RS madde başlarında kullanıcıya yol gösterecek hiçbir resim veya şema bulunmamaktadır. Bu durumun kullanıcının işini zorlaştırmasa da kolaylaştırmayacağı düşünülmektedir.

3.2.6.6. Örnekler

Yukarıda belirtilen unsurlara ek olarak, madde başlarında yer verilen örneklerin özelliklerinin de incelenmesi gerekir. Veri listesinde yer alan madde başlarından CL, OT, OW, RS ve MW'de kaçar adet örnek olduğu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Örnek sayısına bakılırken, madde başlarının alt d ele alınan sözcükler ve sözcük sınıfları değerlendirilmiştir. Örneğin, madde başı **geek** olduğu için **geeky** altmaddesi incelenmemiştir.

Tablo 9

	CL	OW	OT	RS	MW
ad (örnek sayısı/toplam sayı)	1/5	2/4	2/3	0/2	0/4
eylem (örnek sayısı/toplam sayı)	3/5	4/5	1/5	0/5	0/3
sıfat (örnek sayısı/toplam sayı)	2/3	Ø [1/1]	Ø [1/1]	0/1	Ø
zarf (örnek sayısı/toplam sayı)	0/1	Ø	Ø	0/1	Ø
ünlem (örnek sayısı/toplam sayı)	1/1	(1/1)	(1/1)	(0/1)	Ø

Veri listesinde toplamda 15 sözcük bulunmakla beraber, diğer sözlüklerde bu sayıda değişimler söz konusudur. Bunun bir nedeni kimi sözcüklerin sözlüklerde yer almaması, diğer nedeni ise bazı sözcüklerin sınıflarının farklı verilmesidir:

Tablo 10

	CL	OW	OT	RS	MW
ad	5	4	3	2	4
eylem	5	5	5	5	3
sıfat	3	[1]	[1]	1	Ø
zarf	1	Ø	Ø	1	Ø
ünlem	1	(1)	(1)	(1)	Ø

OW ve OT’de sıfat sayısının [] işaretleri arasında gösterilmesinin nedeni, CL’de sıfat olarak değerlendirilen **hardcore** sözcüğünün Oxford sözlüklerinde hem ad olarak sınıflandırılması hem de CL’dekinden başka bir anlama sahip olmasıdır. Benzer biçimde, yine RS, OW ve OT’de ünlem sayısının () işaretleri arasında gösterilmesinin nedeni, CL’de ünlem olarak ifade edilen **congratulations** sözcüğünün Oxford sözlüklerinde ad olarak sınıflandırılması ve RS’de sınıfının verilmemesi ancak dört sözlükte de sözcüğün anlamının aynı olmasıdır. Sözlüklerinde Ø ile ifade edilen miktarlar ise, sözlüklerde ilgili sözcüğün yer almadığını ifade etmektedir.

Tablo 9 ve 10’daki verilerden de görülebileceği üzere, beş sözlük arasında büyük farklılıklar söz konusudur. Sıfat ve ünlem sınıfları ele alınmadığında dahi sözcük sayısı olarak çok daha zengin olan CL’nin örnek sayısı olarak OW’ye kıyasla yetersiz kaldığı, RS ve MW’nin ise en az örneklerle son sırada olduğu gözlemlenmektedir. Bunun sonucunda da tüm sözlüklerin güncel örneklerle sahip olmak için gözden geçirilmesi gerektiği görülebilmektedir. Madde başı içeriklerini açıklama ve resimlerle zenginleştiren CL’nin bile sözcüklerin nasıl kullanıldığı hakkında kullanıcıya destek olmak açısından geliştirilmesi doğru olacaktır.

3.2.6.7. Madde başlarının Görünüşleri

Son olarak madde başlarının görünüşlerinden bahsedilecek olursa, sözlüklerin yazı biçimi, büyüklüğü, noktalama işaretleri gibi açılardan farklılıklar gösterdiği göze çarpmaktadır.

Tablo 11

CL	degrade /dɪ'greɪd/ verb [T] 1 to treat someone without respect and as if they have no value terbiyesiz davranmak, aşağılamak, küçük düşürmek <i>They think the advert degrades women.</i> 2 to damage the quality or condition of something küçültmek, değersizleştirmek, alçaltmak • degradation /,degrə'deɪʃən/ noun [U] aşağılama
OT	degrade /dɪ'greɪd/ f[g.lif] aşağılamak, küçük düşürmek: <i>It's a film that really degrades women.</i> ■ degrading s aşağılayıcı, küçük düşürücü: <i>Having to ask other people for money is degrading.</i> degradation /,degrə'deɪʃən/ i [sm] 1 aşağılanma; aşağılama, küçük düşürme: <i>the degradation of women</i> 2 bozulma: <i>environmental degradation</i>
OW	degrade /dɪ'greɪd/ verb [T] to make people respect sb less ► aşağılamak, küçük düşürmek : <i>It's the sort of film that really degrades women.</i>
RS	de.grade (dɪgreyd') f. alçaltmak, rezil etmek; rütbesini indirmek; derece itibariyle alçalmak, bozulmak. degrading s. alçaltıcı, haysiyet kırıcı,
MW	de•grade \di'grād\ vb 1: (rütbe/mertebe) indirmek 2: aşağılamak – de•grad•able \-əbəl\ adj – deg•ra•da•tion \,degrə'dāshən\ n

Görüldüğü üzere tüm sözlüklerde madde başı bold olarak yazılmıştır. Söyleniş biçimi CL, OT ve OW'de fonetik alfabe ile aynı biçimde gösterilmiş, RS ve MW'de ise sözlüklerin kendi sesletim sistemlerine göre bilgi verilmiştir. Tüm sözlüklerde sözcük sınıfları ve etiketleri madde başının içinde fark edilebilecek biçimde gösterilmiştir.

Bunlara karşın madde başlarının (Türkçe ve İngilizce) açıklamaları ile altmaddelerin ve örnek ifade/cümlelerin gösteriliş biçimleri açısından sözlükler arasında farklar göze çarpmaktadır. Madde başlarının sadece Türkçe karşılığını veren OT, bunlardan sonra : işareti ile italik yazılmış olan örnek cümlelere geçiş yapmaktadır.

Madde başının hem İngilizce hem de Türkçe açıklamasına yer veren OW ise İngilizce açıklamadan sonra ► sembolü ile bold olarak yazılan Türkçe açıklamaya geçmekte, OT’de olduğu gibi Türkçe açıklamadan sonra : işareti ile italik olarak yazılan cümlelere geçmektedir. Buna ek olarak, OT’de altmaddelerin her birinin kendilerine ait satırlarda açıklandığı görülmektedir. Madde başlarının sadece Türkçe karşılığını gösteren RS, altmaddeleri yeni bir satıra geçmeden bold olarak ve bir sözcükten diğerine geçerken virgül koyarak vermektedir. Benzer biçimde sadece Türkçe karşılıkları veren MW, altmaddeleri yeni bir satıra geçmeden verirken bunları – işareti ile ayırmaktadır. Hem RS hem de MW’de her bir sözcüğün açıklaması ise düz harflerle yazılmıştır.

Çoğu özelliğinde kullanıcı dostu olarak belirtilen ve bu çalışmanın merkezine alınan CL’de ise madde içeriğinin diğer sözlüklere kıyasla daha karışık görüldüğü düşünülmektedir. Bold olarak yazılan madde başı, sonrasında gelen söyleniş biçimi ve sözcük sınıfı Oxford sözlüklerindeki benzer bir görünümde dir. Açıklamalara gelindiğinde ise, önce İngilizce sonra Türkçe verilen bilgileri birbirinden ayıran tek unsur Türkçe açıklamanın bold olarak yazılmış olmasıdır. İki açıklama arasında herhangi bir noktalama işareti veya işaret ile yapılan bir ayırım söz konusu değildir. Benzer biçimde açıklamalar ve örnekleri de birbirinden ayıracak herhangi bir işaret bulunmamaktadır. Bu durumun sözlük kullanıcılarında kafa karışıklığına ve/veya dikkat dağınıklığına yol açabileceği düşünülmektedir. Altmaddelerini de açıklama ve örneklerle aynı satırda veren CL, bunlardan önce • işareti ile ayırımı sağlamaktadır.

SONUÇ

Sosyal bir varlık olduğu her zaman sözlenen insanların iletişim kurma arzusu dilleri, farklı dillerin doğuşu ise sözlüklere olan ihtiyacı beraberinde getirmiştir. Tarih boyunca yapılan sayısız sözlük çalışmasının sonucunda gittikçe önem kazanan ve gelişen sözlük bilimine sözlük eleştirisi, sözlük bilimi ve akademik sözlük bilimi alanlarını gittikçe profesyonelleştirmiştir. Sözlüklere duyulan ihtiyacın odağı olan insanların aynı zamanda bahsi geçen alanlarda çalışmaları da yürüten unsur olması elbette ki üretilen sözlüklerin ve yapılan sözlük eleştirilerinin de bireylerin kendileri kadar çeşitli olmasına yol açmıştır. Bununla beraber bu farklılıkların her zaman sözlüğün odağının yararına olacağını söylemek mümkün değildir. Bu tezde değinilen çalışmalar ve incelenen eserlerden de görülebileceğı üzere, bir sözlüğün köklü kurumlar tarafından hazırlanmış olması bile kullanıcı dostu olacağı anlamına gelmemektedir.

Sunulan verilerden de anlaşılabileceğı üzere, makro yapıları bakımından sözlükler arasında kimi açılardan ciddi farklılıklar olduğu görülmektedir. Her ne kadar bu eserler kendi içlerinde genel olarak tutarlı olsalar ve kullanıcı dostu olma amacı gütseler de belirli bir standarda sahip olmadıkları durumlarda (ör. MW ve RS'nin sesletim sistemlerinin IPA ile uyumlu olmaması), her bir kullanıcının rahatça anlayabileceğı tek tip bir düzenden bahsetmek söz konusu değildir. Bu durumun sonucu olarak, kullanıcı herhangi bir başka sözlükten yararlanmak istediğinde yeniden başka bir sistem öğrenmek zorunda kalacak, aksi takdirde sözlüğün düzenine uyum sağlayamayacak ve onu etkin olarak kullanamayacaktır. Bu da eğer devamlı olarak tek bir kurumun sözlüğünden yararlanma amacı yoksa birey için kullanışsız ve zaman kaybettirici bir unsurdur. Beş sözlüğün de kendi içinde tutarlı ve ayrıntılı birer sistemi olmakla birlikte, dili öğrenme ve kullanma konusunda en çeşitli öge ve bölümler ile en açık ve detaylı açıklamalara sahip, dolayısıyla da kullanıcı dostu olan sözlüğün CL olduğu görülmektedir.

Mikro yapıları bakımından da incelenen bu sözlükler arasında göze çarpan farklılıklar söz konusudur. Bunları alt başlıklar olarak ele alırsak;

- CL, OW ve OT'nin madde içerikleri görünüş bakımından oldukça rahat takip edilebilir ve anlaşılır olmakla birlikte, bahsi geçen sözlüklerin altmadde ayrımlarını daha açık hâle getirecek unsurlardan yararlanmalarının daha kullanıcı dostu olacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak RS ve MW'de hiçbir örneğe yer verilmemesi de bireyin bir sözcüğün hangi bağlamda kullanıldığını görememesine yol açacağı için olumsuz bir durumdur.
- Bu sözlüklerden boyut olarak en küçüğü olan MW'nin sözcük türlerinin ele alınışı konusunda en tutarlı ve açık sisteme sahip olduğu görülebilmektedir. CL, OW, OT ve RS'nin bu konuda daha standart hale gelmiş kurallar uygulayarak kullanıcı dostu olma özelliklerini geliştirmeleri gerektiği düşünülmektedir.
- Bileşik sözcüklerin nasıl ele alınacağıyla ilgili bir sistem ve kural belirlenmeli, bu sözlüklerin tamamında aynı biçimde uygulanmalıdır; bunlara ek olarak kullanım kılavuzunda da sözlük kullanıcısına bu sistemin açıklanması bireyin zaman kaybı yaşamasının önüne geçebilecektir.
- Madde başlarının ve içeriklerinin oluşturulma biçimini incelendiğinde, MW, RS, OT ve OW'nin daha anlaşılır, dolayısıyla daha kullanıcı dostu olduğu görülmektedir. CL'nin sözlük kullanıcısının işini kolaylaştırabilmek için anlamlar ve örnekler arasına bir işaret yerleştirmesi gerektiği düşünülmekte, bunun yer kazancı anlamında ekonomik yönden sözlüğü olumsuz etkilemeyeceğine inanılmaktadır.
- CL'nin MW, OT ve OW'ye göre daha belirgin bir düzene sahip olduğu söylenebilse de belirli bir standardı olduğunu ifade edebilmek mümkün değildir. CL'nin madde başı ve altmaddelerinde ekonomik olma arzusu olduğu görülebilmekle birlikte, bunun teyit edilebilmesi veya açıklanması için yeterince bilgi sözlük tarafından sağlanmamıştır. Bu nedenle de kullanıcı kılavuzunda bu durumu daha açık hâle getirecek ifadelerin olmasının daha kullanıcı dostu bir durum olacağı düşünülmektedir. Aynı biçimde ekonomik olma kaygısı olduğu düşünülen ve alt maddeler ve madde başları konusunda daha karışık (ve kimi zaman anlaşılamayan) bir sisteme sahip olan Oxford sözlükleri ve RS'nin ise tutarlı ve tek tip bir düzene geçecek biçimde gözden geçirilmesi ve bahsi geçen düzenin ne olduğunun kullanım kılavuzunda açıklanarak kullanıcı dostu bir sözlük oluşturulması gerektiğine inanılmaktadır.

- Sonuç olarak en az detaya yer veren, dolayısıyla da farklı madde başları hâlinde incelenen sözcüklerin açıklamalarının en kısa olduğu sözlükler RS, OT ve MW'dir. Bu durumun, kullanıcı/dil öğrenicisinin bir sözcüğün çeşitli anlamlarını öğrenmesi ve kavramasını zorlaştıracığı düşünülmektedir. OW'nin bu anlamda daha kullanıcı olduğunu söylemek mümkündür, bahsi geçen biçimde oluşturulan madde başlarının içinde genel olarak tatmin edici ve bilgilendirici açıklamalar yer almaktadır. Buna karşın CL'nin diğer sözlüklerinden bir adım ileride olduğunu söylemek mümkündür. Tutarsız nitelik gösteren madde başlarına rağmen, özellikle birden fazla anlama sahip olan sözcükler ile farklı sınıflara sahip sözcüklerin her bir alt açıklaması incelendiğinde, sözcüğün hangi anlamda ve bağlamda kullanılacağını tek sözcüklü, kullanım etiketine benzer ifadelerle netleştirildiği görülmektedir.

Beş sözlüğün de yer kazancı – içerik – kullanıcı dostu olma üçgeninde daha tutarlı ve dengeli hâle getirmeleri gereken öğeleri bulunmaktadır. İki Oxford sözlüğünün, RS'nin ve MW'nin kullanıcı dostu olmak bakımından CL'ye göre daha fazla soruna sahip olduğu görülmektedir. RS, MW, OT ve OW'de kullanıcının kendi başına çözmeye çalışmak zorunda olduğu çok fazla unsur söz konusudur, buna ek olarak var olan açıklamaları anlamak ve aradıkları belli bir bilgiye ulaşmak bakımından da kullanıcıların RS, MW, OW ve OT'den yeterince verim alamayacakları düşünülmektedir. Yukarıdaki gözlemler ışığında mikro yapı açısından en kullanışlı sözlüğün yine CL olduğunu söylemek mümkün olsa da geliştirilmesi gereken yönleri ve unsurları olduğu da unutulmamalıdır.

Sonuç olarak, her kurumun kendine has sözlük hazırlama yöntemleri olması beklenen ve doğal bir durum olsa da özgün olma arzusunun anlaşılabilir ve kullanışsız olmaya yol açmaması için özel olarak araştırma ve çalışmalar yapılması gerektiği açıkça görülebilmektedir. Araştırma boyunca sıkça bahsedildiği üzere, sözlükleri üretenler tanınmış ve tecrübeli kurumlar olsalar da odak noktalarının kullanıcı olduğunu unutmamalı, bireylerin ihtiyaçlarına hitap edebilmek için gerekli güncellik ve detaylara sahip olma yönünde özen göstermelidir. Özellikle basılı sözlüklerin ekonomik sebeplerle sıkça güncellenememesi ve her bir madde başı ve bilgiye yer verememesi, sözlük içeriğinin dikkatle ve bu süreçte uzmanlıklarına ihtiyaç duyulacak sözlük bilimciler ve

dilbilimcilerden yardım alınarak oluşturulmasını çok daha önemli ve gerekli kılmaktadır. Bu çalışmanın başında da değinildiği üzere, bahsi geçen sorunların ve eksikliklerin giderilmesi için sunulan çözüm ve öneriler, başta Türk sözlük bilimi ve iki dilli sözlük hazırlama süreci olmak üzere alandaki tüm çalışmalara yardımcı olacaktır.

EKLER

EK 1 – Sözlük Listesi

1. Cambridge Learner’s Dictionary English – Turkish, Cambridge University Press, 2010.
2. Oxford Türkiye İngilizce - Türkçe Sözlük, Ed: Helen Warren, Oxford University Press, 1998.
3. Oxford Wordpower Dictionary English – English – Turkish, Oxford University Press, 2012.
4. Redhouse Sözlüğü İngilizce – Türkçe, Sev Yayıncılık ve Ticaret A.Ş., 2020.
5. Merriam-Webster’s Pocket Dictionary English – Turkish, Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti., 2012

EK 2 – CL Veri Listesi (Madde başları)

1. **ability** *noun*
2. **adventure** *noun*
3. **altogether** *adverb*
4. **approach**¹ *noun*
5. **approach**² *verb*
6. **attraction** *noun*
7. **bank**¹ *noun*
8. **bank**² *verb*
9. **benchmark** *noun* .
10. **blood pressure** *noun*
11. **brand**¹ *noun*
12. **brand**² *verb*
13. **bung** *verb*
14. **capsule** *noun*
15. **certain** *adjective*
16. **choose** *verb*
17. **clothes** *noun*
18. **commiserate** *verb*
19. **congratulations** *exclamation*
20. **coordinator** *noun*
21. **cricketer** *noun*
22. **damn**¹ *adjective*
23. **damn**² *exclamation*
24. **damn**³ *adverb*
25. **damn**⁴ *noun*
26. **damn**⁵ *verb*
27. **degrade** *verb*

28. **dicey** *adjective*
29. **display**¹ *noun*
30. **display**² *verb*
31. **drag**¹ *verb*
32. **drag**² *noun*
33. **earphones** *noun*
34. **encounter**¹ *verb*
35. **encounter**² *noun*
36. **evening** *noun*
37. **eye**¹ *noun*
38. **eye**² *verb*
39. **fear**¹ *noun*
40. **fear**² *verb*
41. **the first person** *noun*
42. **fool**¹ *noun*
43. **fool**² *verb*
44. **frighten** *verb*
45. **geek** *noun*
46. **go**¹ *verb*
47. **go**² *noun*
48. **group**¹ *noun*
49. **group**² *verb*
50. **hardcore** *adjective*
51. **hide**¹ *verb*
52. **hide**² *noun*
53. **hour** *noun*
54. **imagine** *verb*
55. **index finger** *noun*
56. **instigate** *verb*
57. **item** *noun*
58. **key**¹ *noun*
59. **key**² *adjective*

60. **key**³ *verb*
61. **lavish**¹ *adjective*
62. **lavish**² *verb*
63. **light**¹ *noun*
64. **light**² *adjective*
65. **light**³ *verb*
66. **lounge**¹ *noun*
67. **lounge**² *verb*
68. **market**¹ *noun*
69. **market**² *verb*
70. **mess**¹ *noun*
71. **mess**² *verb*
72. **modal verb** *noun*
73. **mutiny** *noun*
74. **night** *noun*
75. **obvious** *adjective*
76. **organist** *noun*
77. **package holiday** *noun*
78. **pay**¹ *verb*
79. **pay**² *noun*
80. **pick**¹ *verb*
81. **pick**² *noun*
82. **plump**¹ *adjective*
83. **plump**² *verb*
84. **powerless** *adjective.*
85. **privatize** *verb*
86. **puffy** *adjective*
87. **the Qur'an** *noun*
88. **recognition** *noun*
89. **remember** *verb*
90. **reuse** *verb*
91. **rough**¹ *adjective*

92. **rough**² *noun*
93. **rough**³ *adverb*
94. **rough**⁴ *verb*
95. **sandwich**¹ *noun*
96. **sandwich**² *verb*
97. **SGML** *noun*
98. **seat**¹ *noun*
99. **seat**² *verb*
100. **sic** *adverb*
101. **slighted** *adjective*
102. **solvent**¹ *noun*
103. **solvent**² *adjective*
104. **spotless** *adjective*
105. **steep**¹ *adjective*
106. **steep**² *verb*
107. **strong** *adjective*
108. **surfboard** *noun*
109. **tale** *noun*
110. **tether** *verb*
111. **tights** *noun*
112. **trailer** *noun*
113. **turn-off** *noun*
114. **university** *noun*
115. **valour** *noun*
116. **vying** *present participle of vie*
117. **well**¹ *adjective*
118. **well**² *adverb*
119. **well**³ *exclamation*
120. **well**⁴ *noun*
121. **within**¹ *preposition*
122. **within**² *adverb*
123. **you've** *short for you have 'you have'*

EK 3 – CL Veri Listesi (Madde başı İçerikleri)

ability İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELEER

have/lack/possess ability • innate/remarkable/uncanny ability

- 🔑 **ability** /ə'biləti/ *noun* [C, U] the physical or mental skill or qualities that you need to do something **fiziksel veya zihinsel yetenek, kabiliyet, güç** *athletic/academic ability* • [+ to do sth] He **had the ability** to explain things clearly. • *The report questions the technical ability of the staff.* →Opposite **inability** →Compare **disability**.

adventure İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELEER

have an adventure • be looking for adventure • a big/exciting adventure • an adventure holiday/playground

- 🔑 **adventure** /əd'ventʃə/ *noun* [C, U] an exciting and sometimes dangerous experience **macera** *It's a film about the adventures of two friends travelling across Africa.* • **adventurer** *noun* [C] **maceracı**

- 🔑 **altogether** /ˌɔːltə'geðər/ *adverb* **1 COMPLETELY** completely **tamamen** *The train slowed down and then stopped altogether* • *I'm not altogether sure about the idea.* **2 TOTAL** in total **hepsi, bütünü, toplam olarak** *There were twenty people there altogether.* **3 GENERALLY** when you consider everything **hep beraber, hepsi, tümü** *Altogether, I'd say the party wa a great success.*

- 🔑 **approach**¹ /ə'prəʊtʃ/ *noun* **1 [METHOD]** [C] a way of doing something **yaklaşım** *Liam has a different approach to the problem.* • *We've decided to adopt/take a new approach.* **2 [ASKING]** [C] when you speak or write to someone, often asking to buy something or offering them work **yaklaşma, bir konuda belli bir yaklaşım ortaya koyma** **3 [COMING CLOSER]** [U] when something or someone sets nearer, in distance or time **yaklaşma, yakına gelme, zaman olarak**

yaklaşma *the approach of winter* **4** [C] a path or route that leads to a place **bir yere gotüren yol, yaklaşım, rota.**

🔑 **approach**² /ə'prəʊtʃ/ verb **1** [COME CLOSE] [I, T] to come close in distance or time **yakına gelmek, yaklaşmak** *The train now approaching platform 2 is the 5.35 to London, Kings Cross.* • *Christmas is fast approaching.* **2** [DEAL WITH] [T] to deal with something **bir şeyle ilgilenmek, alakadar olmak** *I'm not sure how to approach the problem.* **3** [SPEAK TO SOMEONE] [T] to speak or write to someone, often asking to buy something or offering them work **konuyu açmak, konuyu oraya getirmek** *She's been approached by a modelling agency.*

attraction İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELEER

an **added/a big/the main/a major/the star** attraction • a **tourist** attraction • the attraction **of** sth • an attraction **for** sb

attraction /ə'trækʃn/ noun **1** [C] something that makes people come to a place or want to do a particular thing **çekim, cezbetme** a **tourist attraction** • The opportunity to travel is one of the main attractions of this job. **2** [U] when you like someone, especially sexually, because of the way they look or behave **cazibe, cinsel cazibe** *physical attraction*

🔑 **bank**¹ /bæŋk/ noun [C] **1** MONEY an organization or place where you can borrow money, save money, etc **banka** *Most banks are reluctant to lend money to new businesses.* **2** RIVER the land along the side of a river **nehir, ırmak kenarı, kıyısı** *We found a shady spot on the river bank.* **3** STORE a place where a supply of something can be kept until it is needed **banka, depo** a **blood bank** **4** PILE a large pile of snow, sand, or soil **yığın, küme**

→ see also: **bottle bank, merchant bank, piggy bank**

bank² /bæŋk/ verb **1** [I, T] to put or keep money in a bank **bankaya para yatırmak** *to bank a cheque* • *Who do you bank with?* • *I bank at the First National Bank.* **2** [I] When a plane banks, it flies with one wing higher than the other when turning. **dönüş yapan uçağın yan yatarak uçuşması**

bank on sb/sth *phrasal verb* to depend on someone doing something or something happening **güvenmek, itimat etmek, umut bağlamak** *Chrissie might arrive on time, but I wouldn't bank on it.*

benchmark /'ben ʃmä:k/ *noun* [C] a level of quality with which other things of the same type can be compared **kalite seviyesi** *Her performance set a new benchmark for ballet dancing.*

blood pressure *noun* [U] the force with which blood flows around your body **kan basıncı** **high/low blood pressure**

brand¹ /brænd/ *noun* [C] 1 a product that is made by a particular company **belli bir şirketin ürettiği ürün** *Which brand of toothpaste do you use?* 2 a particular type of something **marka** *a team that plays a distinctive brand of football*

brand² /brænd/ *verb* [T] 1 to describe someone or something in a way that makes them seem bad **bir şeyi, birini lekelemek, damgalamak** *The media branded him a liar* 2 to burn a mark on an animal to show who owns it **dağlamak, büyük baş hayvanların kime ait olduğunu göstermek için dağlamak, damgalamak**

bung /bʌŋ/ *verb* **bung sth in/on, etc** *UK informal* to put something somewhere in a quick, careless way **gelişigüzel koyuvermek, tıkıştırmak** *Shall I bung a chicken in the oven for dinner?*

bung sth up *phrasal verb* *UK informal* to cause something to be blocked so that it does not work in a way it should **tıkanmak, kapanmak [often passive]** *The toilet was bunged up with paper.*

capsule /'kæpsju:l/ *noun* [C] 1 a small container with medicine inside that you swallow **hap, kapsül** 2 the part of a spacecraft that people live in **uçanın gövdesi, kabin**

🔑 **certain** /'sɜ:tən/ *adjective* 1 NO DOUBT [**never before noun**] completely sure of something, or knowing without doubt that something is true **kesin [+ (that)]** *I feel absolutely certain that you're doing the right thing.* • **[+ question word]** *Nobody was certain how the accident had happened.* • *He was quite certain about/of the thief's identity.* → Opposite **uncertain**. 2 **know/say for certain** to know

something without doubt **bir şeyi kesin olarak bilmek, emin olmak** *We don't know for certain whether she's coming.* **3 SURE TO HAPPEN** sure to happen, to do something, or to be true **emin, kat'i [+ (that)]** *It now looks certain that she will resign.* • **[+ to do sth]** *She is certain to do well in the exams.* • *How can we make certain that (= do something to be sure that) she sees the note?* **4 PARTICULAR [always before noun]** used to refer to a particular person or thing without naming or describing them exactly **belli, besbelli, kaçınılmaz** *The museum is only open at certain times of the day.* **5 a certain** used before a noun to mean existing, but difficult to describe the exact quality or amount **kesin, belli** *He's got a certain charm.* **6 certain of formal** used to refer to some of a group of people or things **emin** *Certain of you already know the news.*

choose BAŞKA BİR DEYİŞLE

pick ve **select** filleri kişinin uzun süreli bir düşünme sürecinden sonra bir kişi veya cansız bir şey seçtiğinde kullanılır. *He's been **picked** for the school football team.* • *We've **selected** three candidates.*

Daha gayri resmî ortamlarda, bazen **go for, opt for** veya **decide on** deyimleri kullanılır. *I've **decided on** blue walls for the bathroom.* • *I think I'll **go for** the chocolate cake.* • *Mike's **opted for** early retirement.*

opt ve **decide** fiilleri kişi bir şey yapmaya karar verdiğinde kullanılır. *Most **people opt to have** the operation.* • *I've **decided to** take the job.*

🔑 **choose** /tʃu:z/ verb past tense **chose**, past participle **chosen** **1 [I, T]** to decide which thing you want **seçmek, tercih yapmak** • *I helped my sister choose a name for her baby.* • *They have to **choose between** earning a living or getting an education.* • *There were lots of books to **choose from**.* • **[+ question word]** *How did you choose which school to go to?* • *Adam was **chosen as** team captain.* **2 choose to do sth** to decide to do something **bir şeyi yapmayı seçmek, tercih etmek** *Manuela chose to take a job in Paris.*

clothes İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELELER

put on/take off/wear clothes • **change** your clothes

🔑 **clothes** /kləʊðz/ *noun* [plural] items such as shirts and trousers that you wear on your body **kiyafetler, giysiler, giyecekler** She was **wearing** her sister's **clothes**. • **to put on/take off your clothes** → Orta kısımdaki renkli sayfalara bakınız.

commiserate /kə'mɪzə'reɪt/ *verb* [I] to express sympathy to someone who is sad or has had bad luck **acısını/derdini/sıkıntılarını paylaşmak, yakınlık göstermek, derdini dinlemek**

congratulations /kən,grætʃʊ'leɪʃənz/ *exclamation* something that you say when you want to congratulate someone **Birini tebrik ederken söylenen şey "Kutlarım, Tebrikler" Congratulations on doing an outstanding job.** • I hear you're getting married. **Congratulations!**

coordinator (also UK **co-ordinator**) /kəʊ'ɔ:dɪneɪtə/ *noun* [C] someone who organizes the different parts of an activity or makes people or things work together effectively **ortak çalışmaları düzenleyen, yürüten kişi, koordinatör**

cricketer /'krɪkɪtə/ *noun* [C] someone who plays cricket, especially as their job **profesyonel kriket oyuncusu**

damn¹ /dæm/ (also **damned** /dæmd/) *adjective* [always before noun] *informal* used to express anger **kızgınlık duygusunu bildirmek için kullanılan ünlem "Kahretsin!"** He didn't listen to a damn thing I said.

damn² /dæm/ (also **damn it**) *exclamation* used to express anger or disappointment (lanet ederek) **hiddeti ve kızgınlığı ifade etmek için kullanılır (ünlem)** **Damn!** I've forgotten the tickets.

damn³ /dæm/ (also **damned** /dæmd/) *adverb* *informal* very **çok, çokça, epeyce** He worked damn hard to pass that exam.

damn⁴ /dæm/ *noun* **not give a damn** *informal* to not be interested in or worried about someone or something **birisine veya bir şeye aldırmamak, umursamamak, dönüp bakmamak, vız gelmek** I don't give a damn what people think.

damn⁵ /dæm/ *verb* **1 damn him/it/you, etc** used to express anger about someone or something **Allah kahretsin!, Allah belasını versin!; Yeter! Stop complaining,**

damn you! 2 [T] to strongly criticize someone or something **birisini veya bir şeyi şiddetle eleştirmek** *He was damned by the media.*

degrade /dɪ'greɪd/ verb [T] 1 to treat someone without respect and as if they have no value **terbiyesiz davranmak, aşağılamak, küçük düşürmek** *They think the advert degrades women.* 2 to damage the quality or condition of something **küçültmek, değersizleştirmek, alçaltmak** • **degradation** /,degrə'deɪʃən/ noun [U] **aşağılama**

dicey /'daɪsi/ adjective informal possibly dangerous or involving a risk **tehlikeli ve risk yaratan/oluşturması muhtemel olan**

display¹ /dɪ'spleɪ/ noun 1 ARRANGEMENT [C] a collection of objects or pictures arranged for people to look at **sergi, vitrin, sergileme, teşhir** *a display of children's paintings* 2 **on display** If something is on display, it is there for people to look at. **sergide, vitrinde, teşhirde** *Many old aircraft are on display at the museum.* 3 SHOW [C] a performance or show for people to watch **gösteri, gösterim** *a firework display* 4 ON-SCREEN [C, U] when something is shown electronically such as on a computer screen **bilgisayar ekranı, gösterim ekranı** *The display problems might be due to a shortage of disk space.* 5 **a display of affection/anger, etc** when someone behaves in a way that shows they have a particular feeling **sevgi/kızgınlık sergileme/gösterme**

display² /dɪ'spleɪ/ verb 1 [T] to arrange something somewhere so that people can see it **sergilemek, tezgâha koymak** *There were some family photographs displayed on his desk.* 2 ON SCREEN [I, T] to show something electronically such as on a computer screen **bilgisayar ekranında göstermek** *The text can be displayed and edited on screen.* 3 FEELING [T] to show how you feel by your expression or behaviour **bir konuda davranış göstermek** *He never displayed any interest in girls.*

drag¹ /dræg/ verb **dragging, past dragged** 1 **drag sth/sb across/along/over, etc** to pull something or someone along the ground somewhere, usually with difficulty **birini sürüklemek, sürükleyerek götürmek** *The table was too heavy to lift, so we had to drag it across the room.* 2 **drag sb along/out/to, etc** to make someone

go somewhere they do not want to go **istemediği hâlde gitmeye zorlamak, cebir uygulamak, cebren yaptırmak** *I have to drag myself out of bed every morning.*
3 [T] to move something somewhere on a computer screen using a mouse (= small computer control) **bilgisayarda mouse ile bir şeyi alıp taşımak** 4 [I] (*also drag on*) to continue for too much time in a boring way **sıkıcı bir şekilde uzayıp gitmek, uzadıkça uzamak, kabak tadı vermek** → See also: drag your feet (foot¹).

drag sb down *phrasal verb* UK If an unpleasant situation drags someone down, it makes them feel unhappy or ill. **canını sıkmak, hasta etmek, yatağa düşürmek**

drag sb into sth *phrasal verb* to force someone to become involved in an unpleasant or difficult situation **başını belaya sokmak, başına dert açmak, zorla bulaştırmak; istemeden/zorla karışmak/bulaşmak** *I don't want to be dragged into this argument.*

drag sth out *phrasal verb* to make something continue for more time than is necessary **gereksiz yere uzatmak**

drag² /dræg/ *noun* 1 **in drag** *informal* If a man is in drag, he is wearing women's clothes. **kadın kılığına girme, zenne** 2 **be a drag** *informal* to be boring and unpleasant **sıkıcı/berbat olmak; (hâl) karın ağrısı olmak** *Cleaning the house is such a drag.* 3 [C] when you breathe in smoke from a cigarette **sigaradan bir firt / nefes alma** *He took a drag on his cigarette.*

earphones /'ɪəfəʊnz/ *noun* [plural] a piece of electronic equipment that you put on your ears so that you can listen privately to radio, recorded music, etc **kulaklık**

encounter¹ /ɪn'kaʊntə/ *verb* [T] 1 to experience something unpleasant **sevimsiz bir şeyi tecrübe etmek** *We encountered quite a few problems at the beginning.* 2 *literary* to meet someone, especially when you do not expect it **ansızın karşılaşmak, rastgelmek**

encounter İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELER

have an encounter • a chance encounter • an encounter with sb
--

encounter² /ɪnˈkaʊntə/ noun [C] a meeting, especially one that happens by chance **karşılaşma, şans eseri rastgelme**

evening İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELELER

this/tomorrow/yesterday evening • in the evening

evening /ˈiːvniŋ/ noun 1 [C, U] the part of the day between the afternoon and the night **akşam** Are you doing anything **this evening**? • I go to band practice on Monday evenings. • We usually eat our main meal **in the evening**. 2 (Good) **evening**. something that you say when you meet someone in the evening **İyi akşamlar!**

🔑 **eye**¹ /aɪ/ noun 1 SEEING [C] one of the two organs in your face, which you use to see with **göz** Sara has black hair and brown eyes. • She **closed** her **eyes** and drifted off to sleep. 2 [C] NEEDLE the small hole at the end of a needle, that you put the thread through **iğne deliği** 3 **have an eye for sth** to be good at noticing a particular type of thing **bir şeyi gözlemlenmede çok iyi olmak** Your son has a very good eye for detail. 4 **keep your/an eye on sb/sth** to watch or look after someone or pay attention to something **göz kulak olmak, bakmak, sahip çıkmak** Could you keep an eye on this pan of soup for a moment? 5 **have your eye on sth** informal to want something and intend to get it **bir şeyde gözü olmak** Jane's got her eye on that new advertising job. 6 **can't keep/take your eyes off sb/sth** to be unable to stop looking at someone or something because they are so attractive or interesting **gözlerini/kendini alamamak; çok etkilenmek** He couldn't take his eyes off her all night. 7 **lay/set eyes on sb/sth** to see someone or something for the first time **bir şeyi ilk defa görmek** They fell in love the moment they laid eyes on each other. 8 **look sb in the eye/eyes** to look at someone in a direct way, without showing fear or shame **doğrudan gözünün içine bakmak; gözlerini kaçırmamak** Look me in the eye and say that you didn't steal it. 9 **in sb's eyes** in someone's opinion **görüşüne/fikrine göre** In my parents' eyes, I'll always be a child. 10 **cast/run your/an eye over sth** UK to look at something quickly, often in order to give your opinion about it **hızlı bir göz gezdirmek; şöyle bir bakmak** Would you cast an eye over our work so far? • 11 **catch sb's eye** a GET SOMEONE'S ATTENTION to get someone's attention by looking at them

(birinin) gözüne çarpmak; bakışlarını yakalamak *I tried to catch her eye, but she had already turned away.* **b** BE NOTICED to be attractive or different enough to be noticed by people **göze çarpmak, dikkatini çekmek** *It was the colour of his jacket that caught my eye.* • **12 cry your eyes out** If someone cries their eyes out, they cry a lot about a problem or situation. **ağlamaktan gözleri kan çanağına dönmek, çok göz yaşı dökmek** • **13 keep your eyes open/peeled (for sb/sth)** to watch carefully for someone or something **gözlerini açmak; dikkatli olmak; kuş uçurtmamak** *Keep your eyes peeled, he should be here any minute.* • **14 keep an eye out for sb/sth** to watch carefully for someone or something to appear **bakmak, bakınmak** *Keep an eye out for the delivery van.* • **15 see eye to eye (with sb)** If two people see eye to eye, they agree with each other. **anlaşmak, uyuşmak, aynı fikirde/görüşte olmak** • **16 turn a blind eye (to sth)** to choose to ignore something that you know is wrong or illegal **göz yummak, görmezden gelmek** • **17 with your eyes open** knowing about all of the problems that could happen if you do something bile bile, **göz göre göre** *I went into this marriage with my eyes open.* → See also: **black eye.**

eye² /aɪ/ verb [T] **eyeing**, also US **eying**, past **eyed** to look at someone or something with interest **süzme, (argo) kesik kesik bakmak; ilgi ile bakmak** *The two women eyed each other suspiciously.*

fear İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELER

allay/calm/cause/heighten fear • **hold** no fear for sb • **great/morbid/widespread** fear • **fear of** sth

➔ **fear**¹ /fiə/ noun **1** [C, U] a strong, unpleasant feeling that you get when you think that something bad, dangerous, or frightening might happen **korku, endişe** *She was trembling with fear.* • *Unlike the rest of us, Dave had no **fear of** snakes.* • [+ (that)] *There are fears that the disease will spread to other countries.* **2 for fear of sth/doing sth** because you are worried about something/doing something **bir şey/bir şeyi yapma korkusu/endişesi** *I didn't want to move for fear of waking her up.*

fear² /fiə/ verb [T] 1 to be worried or frightened that something bad might happen or might have happened **korkmak, ürpermek, endişelenmek** [+ (that)] *Police fear that the couple may have drowned.* 2 to be frightened of something or someone unpleasant **Kaygılanmak, endişe duymak, korkmak** *Most older employees fear unemployment.* 3 **fear the worst** If you fear the worst, you are frightened that an unpleasant situation will become much worse. **en kötüsü olmasından korkmak/endişe duymak** *When there was no sign yet, the children, rescuers feared the worst.*

fear for sth/sb phrasal verb to be worried about something, or to be worried that someone is in danger **birinden/birşeyden ürpermek/korkmak/endişe duymak; kaygı duymak** *Her parents fear for her safety* (= worry that she may not be safe).

the first person noun the form of a verb or pronoun that is used when people are speaking or writing about themselves. **For example, 'I' and 'we' are first person pronouns. Birinci tekil/çoğul şahıslar/zamirler ('I' ve 'we')**

fool¹ /fu:l/ noun 1 [C] a stupid person **aptal, budala** *I was a fool to trust him.* 2 **make a fool (out) of sb** to try to make someone look stupid intentionally **alay etmek, küçük duruma düşürmek, maskara etmek/olmak, aptal yerine koymak** *She was always trying to make a fool out of me in front of my friends.* 3 **make a fool of yourself** to behave in a silly or embarrassing way **kendini maskara etmek, rezil olmak** *I got drunk and started singing and making a fool of myself* 4 **act/play the fool** UK to behave in a silly way, usually in order to make people laugh **maskaralık yapmak, aptalca davranmak** *Joe is always playing the fool in class.*

fool² /fu:l/ verb 1 [T] to trick someone **kandırmak, aldatmak** *Don't be fooled by his appearance.* • [+ into + doing sth] *He fooled the old man into giving him the money.* 2 **you could have fooled me** informal something that you say when you do not believe what someone says about something that you saw or experienced yourself **beni kandırdın, öyle olduğuna inanmıştım** *"I wasn't cross." "Really? You could have fooled me."*

fool around/about *phrasal verb* to behave in a silly way or have a good time
oyynamak, oyalanmak, kendini oyalamak *Stop fooling around - this is serious!*

fool with sb/sth *phrasal verb mainly US* to deal with someone or something that could be dangerous in a stupid or careless way **aptalca davranmak, alay etmek, dalga geçmek**

🔑 **frighten** /ˈfraɪtən/ verb [T] to make someone afraid or nervous **korkutmak, ürkütmek** It frightens me when he drives so fast. → See also: scare/frighten the (living) **daylights** out of sb, scare/frighten sb out of their **wits**.

frighten sb away/off *phrasal verb* to make a person or animal afraid or nervous so that they go away (**insan, hayvan**) **korkutup uzaklaştırmak, ürkütmek**

geek /gi:k/ noun [C] *informal* a man who is boring and not fashionable **sıkıcı ve gösterişsiz adam** • **geeky** adjective *informal* a geeky guy with a beard and glasses **sıkıcı**

🔑 **go**¹ /gəʊ/ verb [I] **going**, past tense **went**, past participle **gone** **1 MOVE** to move or travel somewhere **gitmek** *I'd love to go to America.* • *We went into the house.* • *Are you going by train?* **2 DO SOMETHING** to move or travel somewhere in order to do something **bir amaç için gitmek** *Let's go for a walk.* • [+ **doing sth**] *We're going camping tomorrow.* **3 DISAPPEAR** to disappear or no longer exist **gözden kaybolmak, yok olmak; yitmek** *When I turned round the man had gone.* **4 go badly/well, etc** to develop in a particular way **iyi/kötü gitmek** *My exams went really badly.* **5 CONTINUE** to continue to be in a particular state **belli bir düzende/konumda devam etmek** *We won't let anyone go hungry.* **6 WORKING** to work correctly **düzgün/hatasız çalışmak** *Did you manage to get the car going?* **7 STOP WORKING** to stop working correctly **düzgün çalışmamak, arıza yapmak, iyi gitmemek** *Her hearing is going, so speak loudly.* **8 MATCH** If two things go, they match each other **uymak, uyuşmak, birbiriyle iyi gitmek** *That jumper doesn't go with those trousers.* **9 TIME** If time goes, it passes. (**zaman**) **geçmek, bitmek, yok olmak** *The day went very quickly.* **10 SONG** to have a particular tune or words (**şarkı**) **belli bir melodisi/ezgisi ve güftesi olmak** *I can't remember how it goes.* **11 SOUND/MOVEMENT** to make a particular sound or

movement **belli bir ses çıkarmak veya hareket yapmak** *My dog goes like this when he wants some food.* **12 not go there** to not think or talk about a subject that makes you feel bad ‘**Oraya/ona hiç değinme!**’, ‘**Sakın lafını bile etme!**’ ‘**Ne olur hiç o konuya girme!**’ *"Then there's the guilt! feel about leaving my child with another woman."* **"Dont even go there!"**

go about sth *phrasal verb* to start to do something or deal with something **bir şeye başlamak/bir şeyle ilgilenmeye başlamak** *What's the best way to go about this?*

go after sb *phrasal verb* to chase or follow someone in order to catch them **peşinden gitmek, takip etmek, ardından takip etmek** *He ran away, but the police went after him.*

go against sth *phrasal verb* If something goes against a rule or something you believe in, it does not obey it or agree with it. **zıddına gitmek, tersine/aksine hareket etmek, kurallara uymamak** *It goes against my principles to lie.*

go against sb *phrasal verb* If a decision or vote goes against someone, they do not get the result that they needed. **aksine çıkmak, beklenen sonucu vermemek, düşündüğünün aksine sonuçlanmak** *The judge's decision went against us.*

go ahead *phrasal verb* **1** to start to do something **yapmaya başlamak, yürütmek, ilerlemek** *We have per mission to go ahead with the project.* **2** something that you say to someone to give them permission to do something **Buyrun!, Alın!, Tabi!, Hay!, Siz buyrun, Rica ederim!** *"Can I borrow your book?" "Yes, go ahead."* • **go-ahead** *noun* **get/give the go-ahead**

go along *phrasal verb* **1** UK to go to a place or evel usually without much planning **öylesine uğramak, gitmek** *I might go along to the party after work.* **2** to continue doing something **devam etmek, ilerlemek** *I'll tell you the rules as we go along.*

go along with sth/sb *phrasal verb* to support an idea, or to agree with someone's opinion **(fikir) uymak, desteklemek** *She'll never go along with this idea.*

go around *phrasal verb (also UK go round)* **1** to be enough for everyone in a group **yetmek, kâfi gelmek, yeterli olmak** *There aren't enough chairs to go*

around. **2 go around doing sth** to spend your time behaving badly or doing something that is unpleasant for other people *She's been going around telling people I'm stupid.*

go at sth phrasal verb UK informal to start doing something with a lot of energy and enthusiasm **istek ve gayretle bir şeyi yapmaya başlamak, girişmek, bir çırpıda bitirmek için uğraşmak** *There were a lot of dishes to wash so we went at it straight away.*

go away phrasal verb **1** Leave to leave a place **ayrılmak, uzaklaşmak, uzak durmak, çekip gitmek** *Go away - I'm busy.* **2 HOLIDAY** to leave your home in order to spend time in a different place, usually for a holiday **tatile çıkmak, tatile gitmek için ayrılmak** *They're going away for a few weeks in the summer.* **3 DISAPPEAR** to disappear **kaybolmak, yok olmak, gitmek** *That smell seems to have gone away.*

go back phrasal verb to return to a place where you were or where you have been before **geri gelmek, dönmek** *When are you going back to London?*

go back on sth phrasal verb to not do something that you promised you would do **sözünü yerine getirmemek, yapmamak, sözünde durmamak** *I never go back on my word (= not do what I said I would do).*

go back to sb phrasal verb to start a relationship again with a person who you had a romantic relationship with in the past **yeniden başlamak, geri dönmek** *Jim's gone back to his ex-wife.*

go back to sth phrasal verb to start doing something again that you were doing before **geri dönmek, tekrar yapmaya başlamak** *It's time to go back to work now.*

go by phrasal verb **1** If time goes by, it passes. (zaman) **geçmek, geçip gitmek** *The days went by really slowly.* **2** to move past **süratle/hızlıca geçmek** *A green sports car went by.*

go by sth phrasal verb to use information about something to help you make a decision about the best thing to do ...**göre hareket etmek/hüküm vermek; ...doğrultusunda belirlemek** *You can't go by anything she says.*

go down phrasal verb **1** BECOME LESS become lower in level **düşmek, azalmak, seviyesi düşmek** *Interest rates are going down at the moment.* **2** SUN When the sun goes down, it moves down in the sky until it cannot be seen any more. (**güneş**) **batmak** **3** COMPUTER If a computer goes down, it stops working. (**bilgisayar**) **çökmek, tamamen bozulmak, çalışmamak** **4** REMEMBER to be considered or remembered in a particular way **hatırlanmak, unutulmamak** *This will go down as one of the most exciting soccer matches ever played.* • (UK) *I don't think my plan will go down well at all.*

go down with sth phrasal verb UK informal to become ill, usually with an illness that is not very serious **çok ciddi olmayan bir hastalığa tutulmak/yakalanmak** *Our whole class went down with the flu.*

go for sth phrasal verb **1** CHOOSE to choose something **seçmek** *What sort of printer are you going to go for?* **2** HAVE informal to try to have or achieve something **almaya/kazanmaya çalışmak/mücadele etmek, yarışmak** *He'll be going for his third straight Olympic gold medal in the 200-meter dash.* • *If you want it, go for it (= do what you need to do in order to have or achieve it).* **3** GET to try to get something **almaya çalışmak, uğraşmak** *He tripped as he was going for the ball.* **4** MONEY If something goes for a particular amount of money, it is sold for that amount. ...**miktara satılmak; ...e/a gitmek/mal olmak**

go for sb phrasal verb to attack someone **saldırmak, üzerine atılmak, hücum etmek** *He suddenly went for me with a knife.*

go in phrasal verb to enter a place **içeri girmek** *I looked through the window, but I didn't actually go in.*

go in for sth phrasal verb to like a particular activity **sevmek, hoşlanmak, haz almak** *I don't really go in for sports.*

go into sth phrasal verb **1** START to start to do a particular type of work **başlamak, girmek** *What made you decide to go into politics?* **2** DESCRIBE to

describe, discuss, or examine something in a detailed way **açıklamak, ayrıntıya girmek** *She didn't go into any detail about the job.* **3 BE USED** If an amount of time, money, or effort goes into a product or activity, it is used or spent creating that product or doing that activity. **(zaman, para, çaba) sarf etmek, vermek, harcamak, ayırmak, kullanılmak** *A lot of effort has gone into producing this play.*

go off phrasal verb 1 LEAVE to leave a place and go somewhere else **terk etmek, ayrılmak** *She's gone off to the pub with Tony.* **2 FOOD UK informal** If food goes off, it is not good to eat any more because it is too old. **(yiyecek) bayatlamak, bozulmak, yenilemez hâle gelmek** **3 STOP** If a light or machine goes off, it stops working. **kesilmek, kapanmak, durmak, çalışmamak** *The heating goes off at 10 o'clock.* **4 EXPLODE** If a bomb or gun goes off, it explodes or fires. **patlamak, infilak etmek** **5 MAKE NOISE** If Something that makes a noise goes off, it suddenly starts making a noise. **gürültü yapmak, ses çıkarmak, durup dururken çılmaya başlamak** *His car alarm goes off every time it rains.* **6 go off on one** informal to react angrily to something

go off sb/sth phrasal verb UK to stop liking someone or something **artık hoşlanmamak, haz almamak, sevmemek** *I've gone off fish recently.*

go on phrasal verb 1 LAST to last for a particular period of time **sürmek, devam etmek** *The film seemed to go on forever.* **2 CONTINUE** to continue doing something **devam etmek, sürdürmek, sürüp gitmek [+ doing sth]** *We can't go on living like this.* **3 go on to do sth** to do something else in the future *He went on to win the final.* **4 HAPPEN** to happen **olmak, meydana gelmek, vuku bulmak** *What's going on?* **5 TALK UK** to talk in an annoying way about something for a long time **gereksiz yere sürekli aynı şeyden bahsetmek, konuşup durmak** *I wish she'd stop going on about her boyfriend.* **6 TALK AGAIN** to start talking again after stopping for a short time **(konuşmaya) devam etmek, kaldığı yerden devam etmek** *He paused and then went on with his story.* **7 Go on informal** something that you say to encourage someone to do something *Go on, what happened next?*

go on sth phrasal verb to use a piece of information to help you discover or understand something **eldeki mevcut bilgiyi esas almak/göz önünde bulundurmak** *Her first name was all we had to go on.*

go out phrasal verb **1 LEAVE** to leave a place in order to go somewhere else **dışarı çıkmak** *Are you going out tonight?* **2 LIGHT/FIRE** If a light or something that is burning goes out, it stops producing light or heat. **(ışık, ampul vb.) sönmek, patlamak** *It took ages for the fire to go out.* **3 RELATIONSHIP** If two people go out together, they have a romantic relationship with each other. **duygusal bir ilişki yaşamak, birlikte çıkmak, flört etmek** *I've been going out with him for a year.*

go over phrasal verb **US** to be thought of in a particular way **nasıl olacağını düşünmek, merak etmek** *I wonder how my speech will go over this afternoon.*

go over sth phrasal verb to talk or think about something in order to explain it or make certain that it is correct **tekrar üzerinden geçmek, bir kez daha göz atmak, tekrar ele almak** *Let's go over the plan one more time.*

go round phrasal verb **UK (UK/US go around)** **1** to be enough for everyone in a group **yetecek kadar olmak** *There aren't enough chairs to go round.* **2 go round doing sth** to spend your time behaving badly or doing something that is unpleasant for other people *She's been going round telling people I'm stupid.*

go through sth phrasal verb **1 EXPERIENCE** to experience a difficult or unpleasant situation **zor zamanlar geçirmek, güçlükler yaşamak** *She's going through a difficult time with her job.* **2 EXAMINE** to carefully examine the contents of something or a collection of things in order to find something **ayrıntısıyla ve dikkatlice incelemek** *A customs officer went through my suitcase.* **3 USE** to use a lot of something **bitirmek, kullanmak** *I've gone through two boxes of tissues this week.*

go through phrasal verb If a law, plan, or deal goes through, it is officially accepted or approved. **(Kanun, plan, anlaşma vb.) resmen kabul edilmek, onaylanmak**

go through with sth *phrasal verb* to do something unpleasant or difficult that you have planned or promised to do **planlanmış/vaat edilmiş/zor ve hoş olmayan bir şeyi yapmak; yapmak zorunda kalmak** *He was too scared to go through with the operation.*

go under *phrasal verb* If a company or business goes under, it fails financially. **(iş, şirket) batmak, iflas etmek, çökmek**

go up *phrasal verb* **1 INCREASE** to become higher in level **artmak, yükselmek** *House prices keep going up.* **2 BE FIXED** If a building or sign goes up, it is fixed into position. **dikilmek, yerleştirilmek, yükseltilmek** **3 EXPLODE** to suddenly explode **infilak etmek, patlamak** *There was a loud bang, and then the building went up in flames.*

go without (sth) *phrasal verb* to not have something that you usually have **...sız/siz yapmak/idare etmek; ...den/dan mahrum kalmak** *They went without food for four days.*

go² /gəʊ/ *noun* [C] *plural goes* **1 UK** when someone tries to do something **teşebbüs, kalkışma, girişme** *I had a go at catching a fish.* • *If you think you might like skiing, why don't you give it a go (= try to do it)?* **2 mainly UK** someone's turn to do something **sıra, sefer, kesik** *Throw the dice Jane, it's your go.* **3 have a go at sb UK** to criticize someone angrily **kızgınca eleştirmek, laf etmek, tenkit etmek** *My mother's always having a go at me about my hair.* **4 make a go of sth** to try to make something succeed, usually by working hard **zoru başarmak, başarılı kılmaya çalışmak**

group İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELER

form/join a group • divide/split sth into groups • a large/small group • a group of sth

➔ **group**¹ /gru:p/ *noun* [C] **1** a number of people or things that are together in one place or are connected **grup, topluluk, küme** *She went camping with a small group of friends.* **2** a few musicians or singers who perform together, usually playing popular music **müzik grubu a pop group**

group² /gru:p/ verb [I, T] to form a group or put people or things into a group or groups **grup/küme/topluluk oluşturmak; bir araya gelip grup yapmak** *The children are grouped according to their ability.*

hardcore (also **hard-core**) /'ha:d,kɔ:/ adjective **1** extremely loyal to someone or something, and not willing to change **yürekten bağlı; sadık, değişmeyen** **a hardcore** *following* **2** hardcore magazines, films, etc show very active or offensive sexual acts (**dergi, film**) **porno, açık saçık hardcore pornography**

🔑 **hide**¹ /haɪd/ verb past tense **hid**, past participle **hidden** **1 THING** [T] to put something in a place where it cannot be seen or found **saklamak, gizlemek** *I hid the Money in a vase • [often passive] She lept the diary hidden in a drawer. 2 PERSON* [I] (also **hide yourself**) to go to a place where you cannot be seen or found **saklanmak, gizlenmek** *She ran off and hid behind a tree. 3 FEELING/INFORMATION* [T] to keep a feeling or information secret **sır olarak tutmak, saklamak, gizlemek** *He couldn't hide his embarrassment. • There's something about her past that she's trying to hide from me.*

hide² /haɪd/ noun [C, U] the skin of an animal which is used for making leather **post, deri**

🔑 **hour** /aʊə/ noun **1** [C] a period of time equal to 60 minutes **saat** *half an hour • It's a six-hour flight. • The job pays \$5 an hour. 2* [C] the period of time when a particular activity happens or when a shop or public building is open (**açılış kapanış veya oluş**) **saati [usually plural] working hours** • *Our opening hours are from 8 to 6. • I've got to go to the bank (UK) in my lunch hour/ (US) on my lunch hour. 3* **hours** *informal* a long time **saatlerce** *I spent hours doing my homework. 4* **the hour** the point when a new hour begins **saat başı** *The train leaves at two minutes past the hour. • My watch beeps on the hour. 5* **all hours** very late at night, until early morning, or almost all the time **geç saatte** *Our neighbours are up till all hours every night, playing loud music. 6* **the early/small hours** the hours between midnight and the time that the sun rises **gece yarısı ile gün doğumu arasındaki saatler** → See also: **rush hour**.

🔑 **imagine** /ɪ'mædʒɪn/ verb [T] **1 CREATE** to create an idea or picture of something in your mind **hayal etmek, tasavvur etmek, düşünmek, gözünde canlandırmak** [+ **doing sth**] *Imagine being able to do all your shopping from your armchair.* • [+ **question word**] *You can imagine how pleased I was when the letter arrived* **2 BELIEVE** to believe that something is probably true **sanmak, hayal etmek** *I imagine he must be under a lot of pressure at the moment.* **3** to think that you hear or see something which does not really exist **hayal görmek, sanmak, zannetmek** *I can't hear anything - you must be imagining it.*

index finger noun [C] the finger next to your thumb **işaret parmağı**

instigate /'ɪnstɪgeɪt/ verb [T] *formal* to make something start to happen **başlatmak, ön ayak olmak** *Carolyn had instigated divorce proceedings.* •

instigation /,ɪnstɪ'geɪʃn/ noun [U] **teşvik** • **instigator** noun [C] **teşvik eden**

🔑 **item** /'aɪtəm/ noun [C] **1** a single thing in a set or on a list **adet, kalem, parça** *the last item on the list* • *Various stolen items were found* **2** a piece of news on television or radio, or in a newspaper **gazete, radyo veya tv'de haber** *a small item on the back page of the local newspaper*

key İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELELER

a **bunch/set of** keys • the key **for/to** sth • a **car** key

🔑 **key**¹ /ki:/ noun [C] **1 FOR LOCKS** a piece of metal cut into a particular shape and used for locking things such as doors, or for starting an engine **anahtar** *I've lost my car keys.* **2 METHOD** a way of explaining or achieving something **en önemli nokta, çözüm yolu** *Hard work is the key to success.* **3 KEYBOARD** one of the parts you press with your fingers on a keyboard or musical instrument to produce letters, numbers, or to make a sound **tuşlar** **4 MUSIC** a set of musical notes based on one particular note **müzik notaları** *the key of D major re* **5 SYMBOLS** a list which explains the symbols on a map or picture **kısaltmalar, açıklamalar** **6 ANSWERS** a list of answers to an exercise or game **cevap anahtarı** → **See also:** under **lock**² and **key**

key² /ki:/ *adjective* very important in influencing or achieving something **en önemli, esas, ana a key factor**

key³ /ki:/ *verb*

key sth in *phrasal verb* to put information into a computer or machine using a keyboard **klavyeyi kullanarak bilgisayara/makinaya bilgi girmek**

lavish¹ /'lævɪʃ/ *adjective* showing that a lot of money has been spent **cömert, bonkör; eli açık a lavish meal/party • lavishly adverb** a lavishly illustrated book **savurgan bir şekilde**

lavish² /'lævɪʃ/ *verb*

lavish sth on sb/sth *phrasal verb* to give a large amount of money, presents, attention, etc to someone or something **cömertçe vermek/dağıtmak** *They have lavished more than £6 million on the new stadium.*

light İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELELER

light **shines** • a **beam/ray/shaft** of light • **bright** light

🔑 **light**¹ /laɪt/ *noun* **1 [U]** the brightness that shines from the sun, from fire, or from electrical equipment, allowing you to see things **ışık bright/dim light • fluorescent/ultraviolet light • a beam/ray of light • Light was streaming in through the open door. 2 [C]** a device which produces light **lamba, ışık car lights • to switch/turn the light on • They must be in bed - I can't see any lights on anywhere. 3 a light** a flame from a match, etc used to make a cigarette start burning **ateş Have you got a light, please? 4 set light to sth UK** to make something start burning **yakmak, tutuşturmak 5 in the light of sth (also US in light of sth)** If something is done or happens in the light of facts, it is done or happens because of those facts. **ışığında; ...a/e göre/nazaran** *The drug has been withdrawn in the light of new research. 6 bring sth to light* If information about something bad is brought to light, it is discovered. **gün ışığına çıkarmak, açığa çıkarmak** *The trial brought to light numerous contradictions in his story. • 7 cast/shed light on sth* to help people understand a situation **aydınlatmak, ışık tutmak** *We were hoping you might be able to shed some light on the matter. • 8 come to light* If information

about something bad comes to light, it is discovered. **ortaya çıkmak, gün ışığına çıkmak, ortaya çıkmak • 9 light at the end of the tunnel** something which makes you believe that an unpleasant situation will soon end **tünelin sonundaki ışık; sıkıntıların sona ereceğini belirten işaret** → See also: **green light, street light, tail light, traffic light.**

key **light**² /laɪt/ adjective **1 NOT HEAVY hafif** light clothing/machinery • *I can carry both bags - they're quite light.* **2 NOT MUCH** small in amount **hafif, az** light rain/snow • *I only had a light lunch.* **3 NOT STRONG** not strong or not forceful **zayıf, hafif, güçsüz** a light breeze • *a light embrace* **4 PALE** Light colours are pale. **açık/ soluk renk** light brown/green • *a light blue cardigan* **5 NOT SERIOUS** easy to understand and not serious **basit, hafif, ciddi olmayan, kolay anlaşılır** light entertainment • *I'm taking some light reading on holiday.* **6 make light of sth** to talk or behave as if you do not think a problem is serious **bir şeyi hafife almak; ehemmiyet vermemek; önemsememek** **7 it is light** it is bright from the sun **aydınlık, gündüz** *Let's go now while it's still light.* • **lightness** noun [U] **hafiflik**

light³ /laɪt/ verb past **lit** or **lighted** **1 [I, T]** to start to burn, or to make something start to burn **yanmak, yakmak** to **light** a **candle/cigarette/fire** • *The wood was damp and wouldn't light.* **2 [T]** to produce light somewhere so that you can see things **aydınlatmak [often passive]** *The room was lit by a single light bulb.* • *Burning buildings lit up the sky.*

light up phrasal verb If your face or your eyes light up, you suddenly look happy or excited. (**yüz, göz vb.**) **aydınlanmak, parlamak, parıldamak** *His eyes lit up when you mentioned her name.*

light (sth) up phrasal verb to make a cigarette, etc start burning **yakmak** *He made himself a coffee and lit up a cigarette.*

lounge¹ /laʊndʒ/ noun [C] **1 UK** the room in a home where you sit and relax **oturma/dinlenme odası** **2 US** a room in a hotel, theatre, airport, etc where people can relax or wait **dinlenme salonu**

lounge² /laʊndʒ/ verb

lounge about/around (sth) *phrasal verb* to spend your time in a relaxed way, doing very little **miskinlik etmek, tembel tembel vakit geçirmek, aylaklık etmek** *Most days were spent lounging around the pool.*

market¹ /'ma:kɪt/ *noun* [C] **1** a place where people go to buy or sell things, often outside **çarşı, pazar, alışveriş yapılan açık alan** *a cattle/fish/flower market* • *a market stall* **2 SHOP** *US* a supermarket (= large shop that sells food) **büyük bakkal, market** **3 BUSINESS** the buying and selling of something **alışveriş, ticaret, pazarlama** *the insurance/personal computer market* **4 BUYING GROUP** all the people who want to buy a particular product, or the area where they live **mal satılıp alınabilecek ülke/şehir/yer; pazar, istek, talep, rağbet** *South America is our largest market.* • *Is there a market for (= will people buy) second-hand jewellery?* **5 on the market** available to buy **satılık, satılmakta, satışa arzedilmiş** *His house has been on the market for over a year.* → See also: **black market, flea market, free market, niche market, the stock exchange.**

market² /'ma:kɪt/ *verb* [T] to try to sell products using advertising or other ways of making people want to buy them **pazarlamak** *Their products are very cleverly marketed.*

mess¹ /mes/ *noun* [C] **1 UNTIDY** Someone or something that is a mess, or is in a mess, is dirty or untidy. **karışıklık, dağınıklık** [usually singular] *My hair's such a mess!* • *The house is in a mess.* • *Don't make a mess in the kitchen!* **2 DIFFICULT** a confused or difficult situation **zorluk, müşkül durum, dert, bela** [usually singular] *She told me that her life was a mess.* • *If he hadn't lied, he wouldn't be in this mess now.* **3 make a mess of sth** to damage or spoil something **berbat etmek, yüzüne gözüne bulaştırmak** *He made a mess of his first marriage.* **4 MILITARY** a place where members of the armed forces eat (**kışla**) **yemekhane** [usually singular] the officers' mess

mess² /mes/ *verb*

mess about/around *phrasal verb informal* **1** to waste time, often by doing things that are not important **zamanı boşa geçirmek, aylak aylak durmak** *Stop messing around and do your homework!* **2** to spend time playing and doing things with no

particular purpose **amaçsızca zaman öldürmek, budalalık etmek; boş/beyhude şeylerle vakit geçirmek** *I can spend hours **messing around with** my computer.*

mess sb about/around *phrasal verb UK informal* to treat someone badly, often by not doing something that you have promised **oyalamak; sözünü yerine getirmeyerek kötü muamele etmek**

mess about/around with sth *phrasal verb informal* to use or treat something in a careless or harmful way **oynamak, uğraşmak, kurcalamak, düşüncesizce zarar vermek** *Who's been messing around with my computer?*

mess sth up *phrasal verb 1* to make something untidy or dirty **dağıtmak, karmakarışık etmek** *I hate wearing hats - they always mess up my hair. 2* to spoil something, or to do something badly **berbat etmek, yüzüne gözüne bulaştırmak** *Don't try to cook lunch by yourself - you'll only mess it up.*

mess with sb/sth *phrasal verb informal* to become involved with someone or something dangerous **bulaşmak, karışmak, burnunu sokmak** *If you mess with drugs, you're asking for trouble.*

modal verb /'mɒdəl,vɜ:b/ (also **modal**) noun [C] a verb, for example 'can', 'might', or 'must', that is used before another verb to show that something is possible, necessary, etc **'can', 'might', 'must' benzeri çekimsiz yardımcı fiil** → See study page **Modal verbs** on page Centre 22

mutiny /:mju:tɪni/ noun [C, U] when a group of people, usually soldiers or sailors, refuse to obey orders, often because they want to be in control themselves **ayaklanma, isyan • mutiny verb [I]** to take part in a mutiny **isyan çıkarmak/etmek, ayaklanmak**

night İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELELER

spend the night • at night • in the night • the middle of the night • last night

night /naɪt/ noun [C, U] **1 DARK** the time in every 24 hours when it is dark and people usually sleep **gece** *I didn't get any Sleep **last night**. • It's warm during the day, but it can get quite cold **at night**. • The phone rang in the **middle of the night**.*
• We stayed up almost all night talking. • Tim's working nights this week. **2**

EVENING the period from the evening to the time when you go to sleep *gece*, **akşam** *Did you have a good time last night?* • *Are you doing anything on Friday night?* 3 SAYING THE TIME used to describe the hours from the evening until just after 12 midnight *gece*, **gece yarısına kadar olan süre** *They're open from 7 in the morning until 10 o'clock at night.* 4 **have an early/a late night** to go to bed early/late **erken/geç yatmak** 5 **a night out** an evening spent away from home doing something enjoyable **eğlenmek için dışarıda geçirilen gece** *a night out at the theatre* 6 **Good night**. You say 'Good night' to someone who is going to bed. 'İyi geceler!', 'iyi uykular!', 'Allah rahatlık versin!' *Good night, sleep well.* →See also: the **dead**³ of night/winter.

obvious /'ɒbvɪəs/ *adjective* easy to understand or see **açık, aşık, belli, apaçık, gün gibi ortada** *an obvious choice/answer* [+ (that)] *It's obvious that he doesn't really care about her.*

organist /'ɔ:gənɪst/ *noun* [C] someone who plays the organ (= an instrument like a piano) **orgcu, org çalan kimse** *a church organist*

package holiday UK (UK/US **package tour**) *noun* [C] a holiday that is arranged for you by a travel company and for which you pay a fixed price before you go **paket tatil, turla yapılan tatil**

pay¹ /peɪ/ *verb* past **paid** 1 **BUY** [I, T] to give money to someone because you are buying something from them, or because you owe them money **ödemek, vermek** *Helen paid for the tickets.* • *Did you pay the telephone bill?* • *You can pay by cash or credit card.* 2 **WORK** [I, T] to give someone money for the work that they do **yapılan iş karşılığı ücret ödemek/vermek** *She gets paid twice a month.* • *People work for them because they pay well.* • [+ two objects] *We paid them £600 for the work.* • *a paid job* 3 **ADVANTAGE** [I] to be a good thing to do because it gives you money or an advantage **para getirmek, kazandırmak, karşılığını vermek** *Crime doesn't pay.* 4 **SUFFER** [I, T] to suffer because of something bad you have done **ceremesini ödemek, çekmek, katlanmak, ödemek** *He's certainly paying for his mistakes.* 5 **pay attention** to look at or listen to someone or something carefully **dikkat etmek** *I missed what she was saying because I wasn't paying attention.* 6 **pay sb a compliment** to tell someone that

you admire something about them **iltifat etmek** 7 **pay tribute to sb/ sth** to thank someone or say that you admire someone or something, especially in public **saygı göstermek, toplum önünde teşekkür etmek** *He paid tribute to his former teacher.* 8 **pay sb/sth a visit; pay a visit to sb/sth** to visit a place or a person, usually for a short time **ziyaret etmek, kısa ziyarette bulunmak**

pay sb/sth back phrasal verb to pay someone the money that you owe them **geri ödemek** *Only borrow money if you're sure you can pay it back. • I lent him £10 last month and he still hasn't paid me back.*

pay sth off phrasal verb to pay all of the money that you owe **tüm borcunu kapatmak/ödemek** *I'm planning to pay off my bank loan in five years.*

pay (sth) out phrasal verb to spend a lot of money on something, or to pay a lot of money to someone **bir şeye çok para harcamak; birine çok para ödemek** *I've just paid out £700 to get the car fixed.*

pay up phrasal verb informal to give someone all of the money that you owe them, especially when you do not want to **borcunu ödemek; tamamen kapatmak** *Come on, pay up!*

pay İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELER

a pay cheque/cut/raise • rates of pay
--

pay² /peɪ/ noun [U] the money you receive from your employer for doing your job **maaş, ücret, ödeme** UK **a pay rise**/US **a pay raise** • **good rates of pay**

key

pick¹ /pɪk/ verb [T] 1 **CHOOSE** to choose something or someone **seçmek** *Do you want to help me pick some numbers for my lottery ticket? • I was never picked for the school football team.* 2 **FLOWERS/FRUIT, ETC** If you pick flowers, fruit, etc, you take them off a tree or out of the ground. **toplamak; koparmak** *I picked some apples this morning.* 3 **REMOVE** to remove small pieces from something with your fingers **ayıklamak, seçmek, parmaklarla almak** *You'll have to let the glue dry and then you can pick it off.* 4 **pick a fight/argument** to start a fight or argument with someone **kavgayı/tartışmayı başlatmak** 5 **pick sb's pocket** to

steal something from someone's pocket **aşırmak, çarpmak, çalmak, soymak**
→See also: have a **bone**¹ to pick with sb.

pick at sth *phrasal verb* **1** to only eat a small amount of your food because you are worried or ill **isteksiz ve nazlanarak yemek** *He picked at his food but had no appetite.* **2** to remove small pieces from something with your fingers **parmaklarıyla ayıklamak/küçük parçaları almak** *If you keep picking at that scab it'll never heal.*

pick on sb *phrasal verb* to choose a person and criticize or treat them unfairly **takmak, sürekli kusur bulmak; eleştirmek, sataşmak, uğraşmak** *He just started picking on me for no reason.*

pick sth/sb out *phrasal verb* to choose someone or something from a group of people or things **seçmek, ayırt etmek, belirlemek, ayırmak** *She picked out a red shirt for me to try on.*

pick sth/sb up *phrasal verb* **1** to lift something or someone by using your hands **eğilip almak, tutup kaldırmak** *He picked his coat up off the floor.* • *Just pick up the phone and call him.* →Orta kısımdaki renkli sayfalarına bakınız. **2** to collect someone who is waiting for you, or to collect something that you have left somewhere **birini/bir şeyi gidip almak/alıp getirmek** *Can you pick me up from the airport?*

pick sth up *phrasal verb* **1 GET** to get something **almak, satın almak** *She picked up some real bargains in the sale.* **2 LEARN** to learn a new skill or language by practising it and not by being taught it **kulaktan kaparak öğrenmek, kapmak, edinmek; (beceri/dil) uygulayarak öğrenmek** *He hadn't done any skiing before the holiday, but he picked it up really quickly* **3 ILLNESS** to get an illness from someone or something **kapmak, hastalığa yakalanmak; hastalık kapmak** *She picked up a nasty stomach bug while she was on holiday.* **4 SIGNAL** If a piece of equipment picks up a signal, it receives it. **sinyal almak** *Antennas around the top of the ship picked up the radar signals.* **5 NOTICE** to notice something **(koku vb.) almak, farketmek** *Police dogs picked up the scent of the two men from clothes they had left behind.*

pick sb up *phrasal verb* **1** to start talking to someone in order to try to begin a romantic relationship with them ...ile tanışmak, tavlamak, yakınlık kurmaya başlamak **2** If the police pick someone up, they take that person to the police station. birini alıp karakola götürmek, yakalamak; durdurup sorguya çekmek

pick up *phrasal verb* **1** If a business or social situation picks up, it improves. toparlanmak, iyiye gitmek, gelişmek, düzelmek *Business is really starting to pick up now.* **2** If the wind picks up, it becomes stronger. rüzgâr gittikçe şiddetlenmek/hız kazanmak

pick up sth *phrasal verb* If a vehicle picks up speed, it starts to go faster. hızını arttırmak, süratlenmek

pick² /pɪk/ *noun* **1** [C] a sharp metal stick used to break hard ground or rocks **murç, kazma** **2** the pick of sth the best of a group of things or people **en iyisi; en gözde olanı; en çok bilineni** **3 have/take your pick** to choose what you want seçimini yapmak; tercihini yapmak *We've got tea, coffee, or hot chocolate - take your pick.*

plump¹ /plʌmp/ *adjective* **1** quite fat **tombul, tıknaz, etine dolgun** *a plump child* **2** pleasantly round or full **semiz** *nice plump cloves of garlic*

plump² /plʌmp/ *verb*

plump for sth *phrasal verb* *UK* to choose something, especially after thinking about it for a time **düşündükten sonra seçmek/oy vermek** *I plumped for the salmon*

powerless /ˈpaʊələs/ *adjective* not able to control events **güçsüz, kuvvetsiz, etkisiz** [+to do sth] *The police were powerless to stop the fighting.*

privatize (also *UK -ise*) /ˈpraɪvaɪz/ *verb* [T] If an industry or organization owned by the government is privatized, it is sold to private companies. **özelleştirmek** • **privatization** /ˌpraɪvaɪzəˈzeɪʃən/ *noun* [U] **özelleştirme**

puffy /ˈpʌfi/ *adjective* If the skin around your eyes is puffy, it is slightly swollen. **şişkin, kabarık** *His eyes were still puffy with sleep.*

the Qur'an /kɒr'a:n/ *noun* another spelling of the Koran (=the holy book of Islam)
Kur'anı Kerim; İslâm dininin esaslarını anlatan kutsal kitap; Allah Kelâmı

recognition İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELER

achieve/ deserve/gain recognition • **in** recognition **of** sth • recognition **for** sth

recognition /r,ekəg'nɪʃn/ *noun* **1 ACCEPT** [U, no plural] when you accept that something is true or real **tanıma** *There is a growing recognition of the scale of the problem.* • [+ **that**] *There is a general recognition that she's the best person for the job.* **2 HONOUR** [U] when someone is publicly thanked for something good that they have done **takdir; toplum önünde takdir etme** *Ellen gained recognition for her outstanding work.* • *He was given a medal in recognition of his bravery.* **3 KNOW** [U] when you know something or someone because you have seen or experienced them before **önceden gördüğü denediğini tekrar tanıma farketme** *I waved at, her but she showed no sign of recognition.*

remember BAŞKA BİR DEYİŞLE

Daha resmî olan kullanımları **recall** ve **recollect** ifadeleridir. *I don't recall arranging a time to meet.* • *I didn't recollect having seen him.*

Remind fiili kişiye bir şey hatırlatmak veya birşeyi yapmasını hatırlatmak anlamında kullanılır. *Every time we meet he reminds me about the money he lent me.* • *Will you remind me to buy some eggs?*

Kişinin aniden bir şey hatırladığı durumlarda **come back to** ve **come to** deyimleri kullanılabilir. *I'd forgotten his name but it's just come (back) to me.*

Geçmişte olan güzel olaylardan bahsetmek anlamında **reminisce** fiili kullanılabilir. *We were just reminiscing about our school days.*

Gelecekte yararlı olabilecek bir kişi veya şeyin hatırlandığı durumlar için **to bear something in mind** söylemi kullanılabilir *When you book, bear in mind that Christmas is the busiest period*

🔑 **remember** /rɪ'membər/ *verb* [I, T] **1** If you remember a fact or something from the past, you keep it in your mind, or bring it back into your mind. **hatırlamak, anımsamak** *I can't remember his name.* • [+ **doing sth**] *I don't remember signing*

a contract. • [+ (that)] *Just as the door closed he remembered that his keys were inside the room.* 2 to not forget to do something **unutmamak, akla gelmek, hatırlamak** [+ to do sth] *I must remember to send Carol a birthday card.*

reuse /,ri:'ju:z/ verb [T] to find a new use for something so that it does not have to be thrown away **yeniden kullanmak; tekrar işe yaramak** *Businesses are finding new ways to reuse materials* • **reusable** adjective **tekrardan kullanılabilen**

rough¹ /ɾʌf/ adjective **1 NOT SMOOTH** A rough surface is not smooth. **pürüzlü, pütürlü, engebeli** *rough hands* • *rough ground* **2 APPROXIMATE** approximate **kabaca, yaklaşık, şöyle böyle, takribi, aşağı yukarı** *a rough estimate* • *Can you give me a rough idea of the cost?* **3 FORCEFUL** If the sea or weather is rough, there is a lot of strong wind and sometimes rain. **(deniz, hava) sert, rüzgârlı, kaba dalgalı, fırtınalı** *The boat sank in rough seas off the Swedish coast.* **4 ILL** [never before noun] UK ill keyifsiz, rahatsız, bozuk, pek iyi hissetmeyen *I feel a bit rough after last night.* **5 DIFFICULT** difficult or unpleasant **güç, çetin, sıkıntılı zor, nahoş** *She's having a rough time at work.* **6 DANGEROUS** dangerous or violent **tehlikeli ve şiddetli; riskli** *a rough part of town* • *Hockey can be quite a rough game.* **7 NOT PERFECT** quickly done and not perfect **kaba saba yapılmış, derme çatma yapılmış** *These are just rough sketches.* **8 rough and ready** a **NOT PREPARED** produced quickly without preparation **aceleyle yapılmış, özen gösterilmemiş, yasak savma kabilinden** **b NOT POLITE** not very polite or well-educated **kaba, eğitimsiz, görgüsüz, sıradan** • **roughness** noun [U] **sert ve pürüzlü olması, tehlikeli, kaba saba**

rough² /ɾʌf/ noun **take the rough with the smooth** UK to accept the unpleasant parts of a situation as well as the pleasant parts **bir şeyi eğrisiyle doğrusuyla kabul etmek; hayatın iyi yönlerinin yanısıra olumsuz yönlerini de kabul etmek; gülü sevmek için dikenine katlanmak**

rough³ /ɾʌf/ adverb **live/sleep rough** UK to live and sleep outside because you have nowhere else to live **sokakta yatmak/yaşamak; evsizler gibi sokaklarda/parklarda yaşamak**

rough⁴ /rʌf/ *verb* **rough it** to live in a way that is simple and not comfortable **hiç bir lüksü olmayan sıradan bir yaşam sürmek; hayatı idame şartlarında yaşamak, çok yoksul bir hayat sürmek, sefalet içinde yaşamak**

key **sandwich**¹ /ˈsænwɪdʒ/ *noun* [C] two slices of bread with meat, cheese, etc between them **ekmek arası; sandviç** *a cheese/tuna sandwich* →Orta kısımdaki renkli sayfalarına bakınız.

sandwich² /ˈsænwɪdʒ/ *verb*

be sandwiched between sth/sb *phrasal verb informal* to be in a small space between two people or things **iki şey/kişi arasına sıkışmak /sıkıştırmak; arada sıkışık kalmak** *Andorra is a small country sandwiched between Spain and France.*

SGML /esdʒi:emeˈel/ *noun* [U] *abbreviation for* standard generalized markup language: a system for organizing different parts of a computer document **standart genellenmiş marka lisan (SGML); bilgisayar belgelerinin farklı parçalarını düzenleyen sistem**

seat İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELER

have/take a seat • in/on a seat • the back/driver's front/passenger seat

seat¹ /si:t/ *noun* [C] **1 SIT** something that you sit on **oturacak yer, sandalye, koltuk, oturak** *Please, have/ take a seat (= sit down).* • *I've booked three seats for the cinema tonight.* • *the back/front seat of a car* **2 PART** the flat part of a chair, bicycle, etc that you sit on **sandalyenin, bisikletin vs. oturacak yeri** **3 POLITICS** a position in a parliament or other group that makes official decisions **parlamentoda sandalye, koltuk, temsilci** *a seat in parliament • a congressional seat*

seat² /si:t/ *verb* **1 seat yourself in/on/next to, etc** to sit somewhere **oturmak** *I seated myself next to the fire.* **2 be seated** a to be sitting down **oturmuş, oturuyor olmak** *The director was seated on his right.* **b** used to politely ask a group of people to sit down **"Lütfen oturunuz"** *Would the people at the back please be seated.* **3 seat** **4/12/200, etc** If a building, room, or vehicle seats a particular

number of people, that many people can sit in it. **kişilik, kişi kapasiteli; ...koltuklu**

sic /sɪk/ *adverb (sic)* used in writing after a word that you have copied to Show that you know it has been spelt or used wrongly **başka bir kaynaktan kopyalanan bir kelimenin yazılışından sonra yanlış hecelendiğini veya yanlış kullanıldığını göstermek için kullanılır**

slighted /ˈslaɪtɪd/ *adjective* **be/feel slighted** to feel insulted because someone has done or said something which shows that they think you are not important **küçük düşmek, mahcup hissetmek; horlanmış hissetmek** *Annie felt slighted because she hadn't been invited to the meeting.*

solvent¹ /ˈsɒlvənt/ *noun [C]* a liquid which is used to dissolve other substances **çözücü, solvent**

solvent² /ˈsɒlvənt/ *adjective* having enough money to pay your debts **ödeme gücü olan, vadesi geldiğinde borcunu ödeyebilen**

spotless /ˈspɒtləs/ *adjective* completely clean **lekesiz, tertemiz, pırıl pırıl** *By the time I'd finished, the whole room was spotless* • **spotlessly** *adverb* **spotlessly clean tertemiz bir şekilde**

🔑

steep¹ /sti:p/ *adjective* **1 SLOPE** A steep slope, hill, etc goes up or down very quickly. **dik, sarp, yalçın** *The hill was too steep to cycle up.* **2 CHANGE** A steep increase or fall in something is very big and quick. **büyük, önemli, aşırı, haddinden fazla** *a steep rise in prices* **3 PRICE** *informal* very expensive **fahiş, kazık, pahalı** *Hotel prices are steep at \$300 for a room.* • **steeply** *adverb* Food prices have risen steeply. **dik bir biçimde, ani bir şekilde** • **steepness** *noun [U]* dik olma durumu

steep² /sti:p/ *verb* **be steeped in sth** to have a lot of something around or to be strongly influenced by something **dopdolu olmak, ağzına kadar dolu olmak; çok fazla etkilenmiş olmak** *The town is steeped in history.*

🔑

strong /strɒŋ/ *adjective* **1 PHYSICALLY POWERFUL** A strong person or animal is physically powerful. **güçlü, kuvvetli** *Are you strong enough to lift this*

table on your own? 2 [NOT BREAK] A strong object does not break easily or can support heavy things. **sağlam, dayanıklı, güçlü** a strong box/chair 3 **QUALITY** of a good quality or level and likely to be successful **iyi, güçlü, kuvvetli, şansı yüksek** a strong competitor/team • a strong economy 4 **FEELING** A strong feeling, belief, or opinion is felt in a very deep and serious way. **güçlü, kaliteli, başarılı, mükemmel** a strong sense of pride 5 **NOTICEABLE** If a taste, smell, etc is strong, it is very noticeable. **keskin, farkedilebilen, güçlü** There's a strong smell of burning. 6 **PERSONALITY** If a person or their personality is strong, they are confident and able to deal with problems well. **güçlü, kişilikli, kuvvetli, kendinden emin, gözükkara, azimli** 7 **ALCOHOL** containing a lot of alcohol (**içki**) **sert, koyu, demli** a strong drink 8 **RELATIONSHIP** If a friendship, relationship, etc is strong, it is likely to last for a long time. **sağlam, güçlü, kuvvetli** 9 **strong chance/possibility, etc** something that is very likely to happen **kuvvetli olasılık /şans** There's a strong possibility of rain this afternoon. 10 **strong opposition/support, etc** a lot of opposition/support, etc **güçlü muhalefet/destek** 11 **strong language** words that some people might consider to be offensive **kaba/sert dil; kaba sözcükler** 12 **sb's strong point** something that someone is very good at **en güçlü noktası; en iyi olduğu konu** Cooking is not my strong point. 13 **be still going strong** continuing to be successful after a long time **hâlâ dimdik ayakta olmak, etkin olmak; cami yıkılmış ama mihrap yerinde olmak**

surfboard /'sɜːfbɔːd/ *noun* [C] a long piece of wood or plastic that you use to ride on waves in the sea **sörf tahtası, sörf kayağı**

tale /teɪl/ *noun* [C] a story, especially one which is not true or is difficult to believe **öykü, hikâye, masal** My grandfather used to **tell** us **tales** of his time as a pilot during the war →See also: **fairytale**.

tether /'teðə/ *verb* [T] to tie an animal to something so that it cannot move away **direğe/ağaca bağlamak** • **tether** *noun* [C] →See also: at the **end**¹ of your tether **yular**

tights /taɪts/ *UK (US pantyhose) noun* [plural] a piece of women's clothing made of very thin material that covers the legs and bottom **tayt; bacakları ve basen**

bölgesini sımsıkı saran bayan giysisi *a pair of black tights* →Orta kısımdaki renkli sayfalarına bakınız.

trailer /'treɪləʳ/ *noun* [C] **1 CONTAINER** a container with wheels that can be pulled by a car or a truck **römork, treyler** **2 HOUSE** *mainly US* a house on wheels which can be pulled by a car **karavan** **3 FILM** short parts of a film or television programme which are shown in order to advertise it **fragman**

turn-off /'tʊ:nɒf/ *noun* **1** [C] a place where you can leave a main road to go onto another road **dönemeç, yol ayrımı** **2** [no plural] *informal* something which you dislike or which makes you feel less interested, especially sexually (**cinsel olarak**) **itcilik, tiksinti uyandırma, şevk söndürme** *Greasy hair is a real turn-off.*

university İLE BİRLİKTE KULLANILAN KELİMELER

go to university • at university • a university course

university /ju:nɪ'vɜ:səti/ *noun* [C, U] a place where students study at a high level to get a degree (= type of qualification) **üniversite** *the University of Cambridge* • *I applied to three universities.* • (*mainly UK*) *Sarah studied chemistry at university.* • (*mainly UK*) *I want to go to university when I finish school.*

valour *UK literary (US valor)* /'væləʳ/ *noun* [U] when someone is very brave, especially during a war **yiğitlik, yüreklilik**

vying /'vaɪɪŋ/ *present participle of vie* **yarışan, rekabet eden**

well¹ /wel/ *adjective* [never before noun] **better, best** **1** healthy **sağlıklı, iyi** *to feel/look well* • *I'm not very well.* • *Are you feeling better now?* →Opposite **unwell**. **2** all is well everything is in a good or acceptable state **her şey çok güzel, her şey yolunda; tıkırında; saat gibi** *I hope all is well with Jack.* **3** **be all very well** used to show that you do not agree with something or that you are annoyed about something **hepsi iyi de...; iyi güzel de...; iyi hoş da...; iyi hoş ama...** *It's all very well for her to say everything's fine, she doesn't have to live here.* **4** **be (just) as well** used to say that something might be a good thing to do or happen **iyi olur, isabet olur; Allah'tan, iyi ki** [+ (that)] *It was just as well that you left when you did.* →See also: be **alive** and kicking/well.

well² /wel/ *adverb* **better, best** 1 in a successful or satisfactory way **başarılı ve tatminkâr bir şekilde** *I thought they played well.* • *He's doing well at school/work.* 2 in a complete way or as much as possible **adam akıllı, tamamen veya mümkün olduğu kadar; iyice** *I know him quite well.* • *Stir the mixture well.* 3 as well also **...da, ...de, ...dahi, aynı zamanda, ayrıca (da)** *Are you going to invite Steve as well?* 4 as well as sth in addition to something **ilaveten, ayrıca, yanısıra; ...gibi...de; ...kadar...da** *They have lived in the United States as well as Britain.* 5 may/might as well do sth If you may/might as well do something, it will not spoil the situation if you do that thing. **...de (pek) fark (etmez)di; ...de (pek) fark (etmeye)cekti de** *If we're not waiting for Karen, we might as well go now.* 6 may/might/could well used to say that something is likely to be true **...abilir/ebilir** *He could well be at Michelle's house.* 7 well above/ahead/below, etc above/ahead/below, etc by a large amount **çok çok üstünde, ziyadesiyle üstünde; fazla; oldukça** *It was well after seven o'clock when we got home.* 8 can't couldn't very well do sth used to say that something is not a suitable or practical thing to do **uygun/münasip olmama durumu; ...edememe; yapması uygun olmama; yapamam** *I couldn't very well tell her while he was there.* 9 Well done! used to tell someone how pleased you are about their success **"Aferin", "Bravo!"** *"I passed my exams." "Well done!"*

well³ /wel/ *exclamation* 1 used at the beginning of a sentence to pause slightly or to express doubt or disagreement **cümle başında kullanılan 'eee; seyy' gibi duraksama veya tereddüt belirten ifadeler** *"You'll go, won't you?" "Well, I'm not sure."* • *"You said the food was bad." "Well, I didn't exactly say that."* 2 (also well, well) used to express surprise **"Allah Allah", "Vay vay vaay!", "Oooo!", "Eeee!"** *Well, well, I never expected that to happen.* 3 oh well used to say that a situation cannot be changed although it might be disappointing **'her neyse!; eh ne yapalım; aldırma; boş ver; ne yaparsın' gibi bir durumun değiştiremeyeceğini belirten ifadeler** *Oh well, it doesn't matter, I can always buy another one.*

well⁴ /wel/ *noun* [C] a deep hole in the ground from which you can get water, oil, or gas **kuyu, artezyen**

within¹ /wɪˈðɪn/ *preposition* **1 TIME** before a particular period of time has finished **içinde, dahilinde** *The ambulance arrived within 10 minutes.* • *Consume within two days of purchase.* **2 DISTANCE** less than a particular distance from something **içinde, daha az mesafede** *She was born within 20 miles of New York.* • *The hotel is within easy reach of (= near) the airport.* **3 INSIDE** an area, group, or system **içinde, dahilinde** *a dispute within the department* • *There's a pharmacy within the hospital building.* **4 LIMIT** not outside the limits of something **sınırları içinde** *The project was completed well within budget.* **5 within the law/the rules/your rights, etc** allowed according to the law/the rules/your rights, etc **yasa/kurallar/hakları vb. dahilinde** *You're perfectly within your rights to complain.*

within² /wɪˈðɪn/ *adverb* inside someone or something **bir şeyin/birinin içinde** *The organization needs to change from within*

you've /ju:v/ *short for you have* 'you have' **fiil yapısının kısa yazılışı** *If you've finished your work, you can go.*

KAYNAKÇA

ADAMSKA-SALACIAK, A.: 2014	“Bilingual lexicography: translation dictionaries”, International Handbook of Modern Lexis and Lexicography , 1–11. https://doi.org/10.1007/978-3-642-45369-4_6-1
ADAMSKA-SALACIAK, A.: 2016	“Explaining meaning in bilingual dictionaries”, Durkin, P. (Ed.) Oxford Handbooks Online , 144–162. https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199691630.013.9
AKALIN, Ş. H.: 2010	“Sözcük bilimi ve sözlükçülük”, Türk Dili Dil Ve Edebiyat Dergisi , XCVIII(698), Şubat, 162-169.
AKALIN, Ş. H.: 2010	“Sözlüğün tarihi”, Türk Dili Dil Ve Edebiyat Dergisi , XCVIII(699), Mart, 268-279.
AKHANOV, K.: 2013	Dil Biliminin Esasları , (Akt. Ceritoğlu, M.) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
AKSAN, D.: 2007	Her Yönüyle Dil: Ana Cizgileriyle Dilbilim , Ankara: Türk Hava Kurumu Basımevi İşletmeciliği.
ASLAN, E.: 2020	“Sözlükleri oluşturan temel yapılar (terim ve tanım denemeleri)”, Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi , 9/23, s. 155-169.

ATKİNS, S. B. T., M. RUNDELL: 2008	The Oxford guide to practical lexicography (Oxford Linguistics) , Oxford University Press.
AYTAÇLI, B.: 2012	“Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış”, Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi , 3 (1), 1-9. https://dergipark.org.tr/en/pub/aduefebder/issue/33889/375231
BALTACI, A.: 2018	“Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme”, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 7 (1), 231-274. https://dergipark.org.tr/en/pub/bitlissos/issue/38061/399955
BASSEY, M.: 1999	Case study research in educational settings , Philadelphia: Open University Press
BERGENHOLTZ, H., R. H. GOUWS: 2016	“On the metalexicographic genre of dictionary reviews, with specific reference to LexicoNordica and Lexikos”, Lexikos , 26, 60–81. https://doi.org/10.5788/26-1-1358
BOZ, E.: 2015	“Kullanıcı ve sözlük ilişkisi”, Erdem , 69, 41–52. https://doi.org/10.32704/erdem.536837

BOZ, E.: 2018	“İki dilli sözlükler”. Ceran, D., & Yıldız, D. (Ed.), Prof. Dr. Halim Serarslan’a Armağan , 95-99.
CHAMBERS: 2006	Dictionary of Etymology , New York
COCHRAN, W. G.: 2007	Sampling Techniques , New York: John Wiley & Sons.
ÇAĞATAY, S.: 1944	“Codex Cumanicus sözlüğünün basılışı dolayısıyla”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi , 2(5), 759–772. https://doi.org/10.1501/dtcfder_00000000485
DEVİNE, A.: 2018	“Parker’s Anglo-Saxon kingdoms: the Corpus Glossary (MS 144)”. The Parker Library . https://theparkerlibrary.wordpress.com/2018/12/12/parkers-anglo-saxon-kingdoms-the-corpus-glossary-ms-144/ Erişim tarihi: 20 Eylül 2020
DURMUŞOĞLU, G.: 1990	“İki-dilli sözlük oluşturmada paralel metin kavramının önemi”, Dilbilim Araştırmaları Dergisi , 1, 75-78. Erişim adresi: http://dad.boun.edu.tr/en/pub/issue/29234/312964 , Erişim tarihi: 6 Eylül 2020.

FONTENELLE, T.: 2016	“Bilingual dictionaries history and development”, Durkin, P. (Ed.) Oxford Handbooks Online , 44-61. https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199691630.013.4
FORSTER, N.: 1994	“The analysis of company documentation”, C. Cassell and G. Symon (eds), Qualitative Methods in Organizational Research içinde , London: Sage. 147–66.
FREEMAN, J.: 2016	“The Catholicon Anglicum (British library, add. ms. 89074): an analysis of the physical evidence of its production and binding”, Electronic British Library Journal , Makale 5, 1-14. Erişim adresi: ebljarticle52016.pdf. Erişim tarihi: 20 Eylül 2020.
GAUTON, R.: 2011	“Bilingual dictionaries, the lexicographer and the translator”, Lexikos , 18(0), 106–118. https://doi.org/10.5788/18-0-479
GROKHOVSKIY, P.: T.Y.	“ ‘Madhyavyutpatti’ as an early document of Indo-Tibetan Buddhist language science”, Erişim adresi: https://www.academia.edu/449690/_Madhyavyutpatti_as_an_Early_Document_of_Indo_Tibetan_Buddhist_Language_Science . Erişim tarihi: 1 Temmuz 2021.
GÜNAY, V. D.: 2007	Sözcükbilime Giriş , İstanbul: Multilingual.

HARTMANN, R. R. K., G. JAMES: 1998	Dictionary of Lexicography , London; New York: Routledge.
HARTMANN, R. K. K.: 2001	Teaching and Researching Lexicography , Pearson Education Limited
HAUSMANN, F., W. REINHOLD: 1991	Spezifische Bauteile und Strukturen zweisprachigen Wörterbücher: EMe Übersiche , in Hausmann et al. (1989-91) Vol. III: 2729-69.
HELIEL, M.: 2002	“Lexicography and translation: the case of bilingual Arabic-English dictionaries”. IJAES , 3, 55–68. Erişim adresi: http://www.ijaes.net/article/FullText/5?volume=3&issue=1 , Erişim tarihi: 6 Eylül 2020.
HOOGLAND, J.: 2007	“Lexicography: bilingual dictionaries”, Versteegh, K., Eid, M., ELgibali, A., Woidich, M. & Zaborski, A. (Ed.), Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics , 1-10. Erişim adresi: https://www.academia.edu/7712104/Lexicography_Bilingual_Dictionaries_from_Encyclopedia_of_Arabic_Language_and_Linguistics . Erişim tarihi: 20 Eylül 2020.

HORNACKOVA KLAPÍCOVA, E.: 2005	“Composition of the entry in a bilingual dictionary”, 57-74. Erişim adresi: Composition of the Entry in a Bilingual Dictionary (skase.sk), Erişim tarihi: 6 Eylül 2020.
İLHAN, N.: 2009	“Sözlük hazırlama ilkeleri, çeşitleri ve özellikleri”, Turkish Studies , 4(4), 534- 554.
İMER, K., A. KOCAMAN, S. ÖZSOY: 2011	Dilbilim Sözlüğü , İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
KAHRAMAN, M.: 2016	“Sözlük bilim kuram, ilke ve yöntemler üzerine”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 5(8), 3288–3312. https://doi.org/10.15869/itobiad.284821
KARADAĞ, Ö. (2011)	“İlköğretim Türkçe sözlüklerinin hazırlanmasında temel ölçütler”, Tubar XXX güz. s.193-207
KILIÇ, S.: 2013	“Örnekleme yöntemleri”, Journal of Mood Disorders , 3 (1), 44-6. DOI: 10.5455/jmood.20130325011730
KIRAL, B.: 2020	“Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi”, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 8 (15), 170-189.

	https://dergipark.org.tr/en/pub/susbid/issue/54983/727462
KOCAMAN, A.: 1998	“Dilbilim, sözlük, sözlükçülük”, Kebikeç , 6, 111-114. Erişim adresi: 13_kocaman.pdf (wordpress.com), Erişim tarihi: 7 Eylül 2020.
KUŞ, B.: 2015	“Ters dizim sözlüklerinin Türk dili çalışmalarındaki yeri ve önemi”, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED] , (54), 103-115. doi:10.14222/turkiyat1397
LANDAU, S. I.: 1989	“Dictionaries”, The Art and Craft of Lexicography . Cambridge: CUP
MAFELA, M.: 2014	“Users' style guides and bilingual dictionaries: the case of indigenous African languages”, Zuckermann, G. , Miller J. & Morley J. (Ed.), Endangered words, signs of revival , Australex, 1-9.
MAURER, P.: 2018	“Lexicography of the tibetan language with special reference to the ‘Wörterbuch der tibetischen schriftsprache’”, Rocznik Orientalistyczny/Yearbook of Oriental Studies , T. LXXI(2), 118–145. doi: 10.24425/ro.2019.127209

MERRIAM, S. B.: 1998	Qualitative Research And Case Study Applications In Education , San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
ÖZCAN, E.: 2018	“Sözlük bilim ve sözlükçülük terimlerinin kullanımı üzerine”, YILDIZ Journal of Educational Research , 3(2), 1-13.
ÖZKAN, B.: 2013	“Yöntem ve uygulama açısından ‘Türkiye Türkçesi söz varlığının derlem tabanlı sözlüğü’”, Bilig , Yaz(66), 149–178. https://doi.org/10.12995/bilig.2013.6607
PAGEL, U.: 2007	“The dhāraṇīs of Mahāvīyūtpatti #748: origin and formation”, Buddhist Studies Review , 24(2), 151–191. https://doi.org/10.1558/bsrv.v24i2.151
2009	“Uluslararası fonetik alfabe-1”, Pekacar, Ç. & - Dilek Güner, F., (Çev.) Dil Araştırmaları , Sayı: 4 Bahar 2009, 135-150 ss.
PINCHUCK, I.: 1977	Scientific and Technical Translation , London: Deutsch.
STAKE, R. R.: 2005	“Case studies”, In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), The SAGE handbook of qualitative research (Third edition) . London: Sage.

SUBAŞI, M., K. OKUMUŞ: 2017	“Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 21 (2), 419-426. https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunisobil/issue/34503/424695
SVENSÉN, B.: 2009	A Handbook of Lexicography , Cambridge University Press, UK
USTA, H. İ.: 2006	“Türkçe sözlük hazırlamada yöntem sorunları”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi , 46(1), 223–242. https://doi.org/10.1501/dtcfder_0000001033
USTA, H. İ.: 2010	“Sözlükçülük ve sözlük araştırmacılığı”, Modern Türklük Araştırmaları Dergisi , cilt 7/2, s.92-10
VARDAR, B.: 2002	Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü (2. Baskı), İstanbul: Multilingual.
WIEGAND, H. E.: 1983	“On the structure and contents of a general theory of lexicography”, Proceedings of the 1st EURALEX International Congress , Eylül, 13–30. Erişim adresi: https://pdfs.semanticscholar.org/6776/2dee1c7078b26aa54367d66f8c151e833270.pdf?_ga=2.134634097 .

	1216322476.1613735415-434127725.1601882611, Erişim tarihi: 1 Ekim 2020.
YILDIRIM, A., H. şİMşEK: 2013	Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri , Ankara: Seçkin Yayıncılık.
YİN, R.K.: 1984	Case Study Research: Design and Methods , Sage Publications, Beverly Hills, California.
ZHAO, C.: 2019	“On lexical equivalence in the bilingual dictionary philosophical and mental-representation reflections”, Gürlek, M., Çiçekler, A. N., & Tařdemir Y. (Ed.), The Asian association for lexicography (ASIALEX) proceedings book , Asos Publisher, 2019, 126-147.
ZGUSTA, L.: 1971	Manual of Lexicography . Publishing House of the Czechoslovak Academy of Sciences.